

DRVO tehnika **nameštaj**

broj 83 ■ godina XXI ■ jul 2024. ■ cena 300 dinara ■ godišnja pretplata 2.200 dinara ■ za inostranstvo 50 evra

917714511512008

Lamello

SADA DOSTUPNO

Cabineo X

Konektor za ormare i police bez rubnog bušenja

- Spojnica koja štedi vreme za postavljanje na poziciju
- Može se koristiti na svim CNC mašinama
- Može se kombinovati sa šrafovim ili nosačima polica

NIGOS

MOCA

simpo

LESSTROJ
LESNOOBDELOVALNI STROJI

Weinig

ZDRAVA, FILTRIRANA VODA ZA CELU PORODICU

KOBEX
www.kobex.rs

BLANCO drink.filter sistemi

Sveža voda je najbolji napitak. Kada ste stvarno žedni, nema ništa prijatnije od nje. **BLANCO** ima besprekorno rešenje da ovo iskustvo bude funkcionalno, efikasno, a pored toga i lepo. Jer sve naše filter slavine dolaze sa odvojenom ručicom kojom veoma jednostavno kontrolišete da li želite običnu ili filtriranu vodu za piće, za kuvanje, ili za osveženje uz zdravu kocku leda.

POKLON KAFE APARAT I 16 KAPSULA!

Za kupovinu filter slavine i filter seta u kompletu

Cremesso
EASY crni

Cremesso
Espresso
Classico

BLANCO UNIT
drink. prep. clean.

Akcija traje od 01.07. - 31.12.2024.

BLANCO

GERMANY
SINCE 1925

Jednom klijent,
uvek PARTNER.

GAJ

INŽENJERING
I OPREMANJE

- I Proizvodnja nameštaja
- I Opremanje enterijera
- I Projektovanje
- I Izvođenje građevinsko-zanatskih radova

Cara Dušana 266, Zemun

T. +381 11 316-21-29
E. gaj@gajinzenjering.rs

gajinzenjering.rs

...jer bolje lepljenje nije moguće!

STP*-lepak **KLEIBERIT 605.1.20** sa izvanrednim karakteristikama:

- jednokomponentno
- reaktivan
- bez rastvarača
- bez isocijanata
- bez vode
- tečno
- D4 ka DIN EN 204
- DIN EN 14257 (WATT 91)
- Lepljenje stakla, metala, mnoge plastike, keramiku, lakirane površine, drvo, pene, mineralni materijali, itd
- bez pritiska i bez brušenja

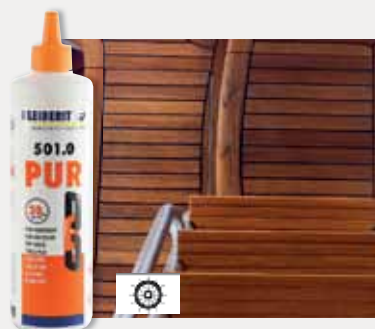
Više na našem videu

Benjamin Supé - TOP TEN POBEDNIK na Worldskills 2022 u stolarstvu

*Tehnologija polimera sa završetkom silana

VODOOTPORNE VEZE BEZ KOMPROMISA U KVALITETI I OBRADI

KLEIBERIT 501.0
Klasik među 1K-PUR lepkom za najviše zahteve

KLEIBERIT 303.0
Provereno milionima puta na prozorima, vratima i konstrukcija stepenica

DRVOTEHNIKA

Revijalni časopis za poslovnu saradnju, marketing, tržište, ekologiju i tehnologiju u preradi drveta, proizvodnji nameštaja, šumarstvu i graditeljstvu

Časopis izlazi tromesečno

Izdavač

EKOpress Blagojević d.o.o.

NOVI BEOGRAD

Antifašističke borbe 22, lokal 22

Tel/fax: +381 (0) 11 213 95 84, 311 06 39

mob: +381 63 289 611

www.drvotehnika.com

e-mail: office@drvotehnika.com

Godišnja pretplata 2.200 dinara

Pretplata za inostranstvo 50 evra

Izdavački savet

- Dragan Bojović, UNIDAS, Beograd
- Božo Janković, ENTERIJER Janković, Novi Sad
- Bogdan Kavazović, TIK stolarija, Sr. Mitrovica
- Stevan Kiš, EuroTehno, Sremska Kamenica
- Radoš Marić, MARIĆ, Čačak
- Rajko Marić, MICROTRI, Beograd
- Dr Živka Meloska, Šumarski fakultet Skoplje
- Dr Goran Milić, Šumarski fakultet Beograd
- Golub Nikolić, NIGOS elektronik, Niš
- Dr Nebojša Todorović, Šumarski fakultet Beograd
- Dragan Petronijević, MOCA, Jablanica
- Gradimir Simijonović, TOOP WOOD, Beograd
- Vesna Spahn, WEINIG, MW Group, Kruševac
- Milorad Žarković, ORAGO TERMO-T, Hrtkovci

Osniavač, vlasnik i prvi urednik

- Mr Dragojlo Blagojević

Redakcija

- Nemanja Jokić, direktor, glavni i odgovorni urednik
- Zoran Perović, tehnički urednik
- Lazo Šinik, saradnik, Banja Luka
- Mirjana Cenić, saradnik, Grdelica

Stručni konsultant

- Prof. dr Zdravko Popović, Šumarski fakultet
- Dipl. ing. Dobrivoje Gavović, Beograd
- Snežana Marjanović d.ia. AMBIENTE, Čačak

Uplate za pretplatu, marketinške i druge usluge izvršiti na tekući račun broj

160-176289-53, BANCA INTESA ad Beograd

Devizni račun:

IBAN: RS35160005010001291720

Redakcija se ne mora slagati sa mišljenjem autora i izjavama sagovornika

Redakcija ne preuzima odgovornost za sadržaj reklamnih poruka, niti za informacije u autorskim tekstovima

Redakcija bez konsultacije sa autorima ili sagovornicima može integralno ili u delovima objavljivati tekstove iz prethodnih izdanja

Priprema, štampa i distribucija
EKOpress Blagojević d.o.o.

Registarski broj APR: NV000356

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

ISSN 1451-5121

COBISS.SR-ID 112598028

UVODNIK

Ništa nije opasnije od neznanja koje postane aktivno.

Gete

Masovna produkcija osrednjosti

Dragojlo Blagojević

Već smo pisali kako septembar svake godine napuni školske učionice u kojima hiljade đaka različitog uzrasta, sa manje ili više razumevanja, sluša predavanja svojih, uglavnom nedovoljno motivisanih, a često usko usmerenih i uprosečenih učitelja. U vremenu kad im je primarnija ocena nego znanje u školskim klupama će slušati neuverljive priče o kompjuterima, dalekim prostorima i zvezdama, bitkama, porazima i pobedama, društvenim odnosima, rezolucijama, razlomcima i padežima... Više od toga interesovaće ih igrice i novi modeli pametnih telefona, brzine i tipovi automobila, a sa televizijskih ekrana maštu će im podgrejavati fantastični likovi razbijača...

Odavno se potvrđuje da vreme u kome živimo karakterišu nove socijalno poželjne osobine svakog pojedinca. To je praktično masovna produkcija osrednjosti i pasivnosti koja vodi u inertnost. Praksa prosečnosti, stapanja sa kolektivom i pripadanja masi, pruža sigurnost, a svakom pojedincu koji se ne uklapa u šablon i koji bi *hteo da postane bolja verzija sebe* odmah postaje jasno da je takav životni stav neprihvatljiv i društveno nepoželjan. Birokratski organizovane društvene zajednice kroz složene i ponižavajuće birokratske procedure i visoke poreze, svim snagama i sredstvima nastoje da *uproseče* i vrata na nultu tačku svakoga ko se drzne da se pomeri iz učmalosti. Prepreke koje produkuje birokratska organizacija ponekad nateraju i preduzimljivog pojedinca da se odrekne ambicija, da se okrene sebi i svom unutrašnjem prostoru i proseku, u kome nastaju nove odrednice: apatija, resignacija i letargija...

Koliko i šta će, u ovom vremenu trijumfa kolektivne osrednjosti, od septembra naši đaci naučiti o sebi, svom narodu i svojoj životnoj sredini, o prirodi za koju su se njihovi preci već uveliko potrudili da je prilično ugroze i unište, teško je reći. Ali, ako je suditi po onome što je čovek već učinio svojoj planeti i po već spomenutoj kolektivnoj osrednjosti i nehatu, ako je, dakle, suditi po onome što je Zemlji učinjeno za proteklih sedamdesetak godina i tendencijama u tom pravcu, perspektiva ljudskog potomstva je totalno neizvesna. Jer, ono što *snađe Zemlju, snađe i njenu decu*, upozoravao je čovečanstvo pre više od 160 godina, poglavica indijanskog plemena Sietl.

Uz napor i ignorisanje tegoba kolektivne osrednjosti, našim čitaocima i ovoga puta na stranicama našeg časopisa nudimo obilje informacija iz oblasti tehnologije, mašina, opreme, repromaterijala i tržišta vezanog za preradu drveta i proizvodnju nameštaja. Cilj nam je da, radi saradnje, povežemo ljude iz drvnog sektora i koristimo svaku priliku da istaknemo da prerada drveta i proizvodnja nameštaja pripadaju vitalnoj industrijskoj grani. I pored toga proizvodnja proizvoda od drveta je 2023. bila manja za 9,7%, u odnosu na 2022. godinu, dok je proizvodnja nameštaja smanjena za 5,8%. Manji je i izvoz od izvoza ostvarenog prethodne godine za 11,5% kao i uvoz za 10% pa je u spoljno-trgovinskoj razmeni prošle godine ostvaren deficit od 28 miliona dolara, a jedan od zaključaka glasi da je značajno smanjena i prodaja nameštaja na domaćem tržištu.

U strukturi ukupnog izvoza nameštaja i proizvoda od drveta, poluproizvodi učestvuju sa visokih 42%. Od 2019. do kraja oktobra 2023. godine iz Srbije je izvezeno 1,23 miliona m³ rezane građe liščara i ostvaren devizni priliv od 437,4 miliona USD, a da je samo 1/3 od te količine finalizirana, zaposlilo bi se još nekoliko hiljada ljudi, a devizni efekat bi bio 4-6 puta veći, tvrde stručnjaci. Kapaciteti za takvu preradu u Srbiji postoje...

A neme ničeg što bi bilo vrednije proučavati od prirode, govorio je Tesla. Poznato je da su znanje i prosveta nežne biljke koje ne listaju i ne cvetaju ako se ne zalivaju znojem, isto kao što je poznato da osrednji ljudi obično ignorišu i osuđuju sve ono što prelazi granice njihovog dometa. Zato u jasnoj svesti o značaju ljudskih saznanja i čovekovim delovanjem u skladu sa zakonima prirode, leže perspektive i sigurnost čoveka i čovečanstva. ■

Prognoze privrednog rasta Srbije u 2024. godini

Da li je održiv rast BDP-a s početka godine?

Veoma je teško i nezahvalno prognozirati rast BDP-a za celu godinu, jer i dalje vlada velika neizvesnost, usled ratova i mogućih šokova na tržištu sirovina.

Bruto domaći proizvod (BDP) u februaru, prema rečima ministra finansija Siniše Malog, porastao je za 5,9 odsto. U prva dva meseca ove godine rast je iznosio 5,7 odsto.

Dobar deo rasta ekonomske aktivnosti početkom godine dolazi iz industrije, što je iznenađenje s obzirom na usporenu ekonomsku aktivnost evrozone, a pre svega Nemačke, koja je glavno tržište za naše industrijske proizvode. Ipak, prema preliminarnim podacima, u martu je je već došlo do usporavanja i to dobrim delom zbog remonta rafinerije u Pančevu u martu zbog čega je bila obustavljena proizvodnja.

Prema rečima, Ivana Nikolića, urednika Makroekonomskih analiza i trendova (MAT) godina je počela dobro, posebno za prerađivačku industriju, što je donekle neočekivano.

„Ušli smo u godinu dobro, a deo toga je preneto iz prošle godine. Statistički efekat je takav i da ekonomska aktivnost stagnira, opet bismo imali privredni rast od preko jedan odsto. Posebno je dobro počela industrija, a to ne korespondira dešavanjima u okruženju, Nemačkoj, Italiji, koji su najvažniji naši ekonomski partneri“, objašnjava Nikolić pripisujući to činjenici da deo naših proizvodnih kapaciteta pokreću vanevropske investicije.

On ocenjuje da je nakon objavljene procena rasta BDP-a za prvi kvartal (u utorak 30. aprila), ako bismo to primenili na celu godinu, rast BDP-a bi verovatno bio iznad 3,5 odsto koliko projektuje većina ekonomskih, što međunarodnih što domaćih institucija.

Za celu godinu, Nikolić ističe da je veoma teško prognozirati rast BDP-a, jer i dalje vlada velika neizvesnost, usled ratova i mogućih šokova na tržištu sirovina.

„Najavljen je početak proizvodnje električnog modela Stelantisa i to je nešto novo što će doprineti rastu. Efekat te proizvodnje verovatno neće biti uporediv sa onim kakav je proizvodnja Fijata pre 10 godina imala na ekonomiju Srbije, ali će svakako imati doprinos. U drugoj polovini

godine očekujem da doprinos industrije rastu zameni sektor usluga. Pad inflacije značiće realno povećanje zarada. Videćemo koliko će to biti, ali do kraja godine će sigurno biti dvocifreno. To će se prelići na rast prometa u trgovini i to će imati značajan doprinos rastu BDP-a“, napominje Nikolić.

Rastu BDP-a od 5,7 odsto u prva dva meseca ove godine najveći doprinos dala je industrija sa 1,7 procentnih poena, građevinarstvo sa 0,4 procentna poena, isto koliko i trgovina.

Saobraćaj i telekomunikacije su dodale 0,15 poena, a sve ostale usluge oko dva procentna poena. Na kraju i neto porezi su doprineli sa jednim procentnim poenom, privrednom rastu.

„Nema nijednog sektora u tom periodu koji nije zabeležio rast što je pozitivna vest“, napominje on.

Nikolić ističe i da će rast od preko tri odsto ove godine u stvari biti povratak na dugoročni trend.

„Od 2015. do sada prosečna godišnja stopa rasta je oko tri odsto. Tako da je ovo povratak na tu putanju što u ovim uslovima, mislim da je uspeh“, ocenjuje naš sagovornik.

Ipak, retke su institucije koje projektuju rast BDP-a Srbije preko 3,5 odsto ove godine.

Poslednju projekciju objavio je Bečki institut za međunarodne ekonomske studije (Wiiw). Oni su povećali projekciju za Srbiju na tri odsto ove godine i 3,3 odsto u 2025. godini.

Prema njihovim prognozama, u regionu Zapadnog Balkana najveći rast sledeće godine imaće Crna Gora, 4,2 odsto, Albanija 3,6 odsto, dok je Srbija u sredini sa tri odsto.

To je pak znatno bolje od prognoza za članice EU iz Centralne i Istočne Evrope, gde se samo Rumuniji i Poljskoj prognozira rast od po tri odsto, dok se za većinu ostalih zemalja očekuje rast manji od dva odsto. Oni napominju i da rizici po njihovu projekciju uglavnom „vuku“ na dole.

To su pre svega potencijalni rast cena energije, rast troškova transporta i veći prekidi lanaca snabdevanja zbog tenzija na Bliskom Istoku.

Takođe, odložen oporavak nemačke ekonomije bi mogao imati ozbiljne posledice po region, i to pre svega za zemlje Višegradske grupe (Poljska, Češka, Mađarska i Slovačka). I stručnjaci Bečkog insti-

Projekcije rasta BDP Srbije

	2024.	2025.
MMF	3,5%	4,5%
Svetska banka	3,5%	3,8%
NBS	3-4%	4-5%
Kvartalni monitor	3-3,5%	4%
WIIW*	3%	3,3%

*Bečki institut za međunarodne ekonomske studije

tiuta ocenjuju da će glavni motor privrednog rasta biti pwrivatna potrošnja koja će rasti zbog pada inflacije i rasta realnih plata usled toga.

Bečki institut je kod projekcija, barem rasta Srbije, dosta konzervativniji od drugih međunarodnih institucija.

U prolećnim prognozama Međunarodni monetarni fond je projektovao Srbiji rast od 3,5 odsto ove godine i čak 4,5 odsto naredne.

Svetska banka procenjuje rast ove godine takođe na 3,5 odsto, ali su nešto oprezniji za narednu-3,8 odsto.

Domaći stručnjaci okupljeni oko Kvartalnog monitora prognoziraju rast ove godine od tri do 3,5 odsto i četiri odsto narednih godina, dok Narodna banka Srbije procenjuje rast BDP-a od tri do četiri odsto ove godine, a u 2025. od četiri do pet odsto.

Nikolić ocenjuje da MMF ima tako visoku projekciju rasta u 2025. godini očekujući da će zamah uhvatiti najavljene velike investicije oko Ekspo 2027 godine.

„Oni očekuju i da će početi oporavak ekonomije evrozona koja bi pokrenula izvoznju tražnju i u drugim zemljama, pa i kod nas. Ali meni se čini da je teško očekivati oporavak bez završetka rata u Ukrajini. Evropska ekonomija, a pre svega industrija, su izgubili rusko tržište, a ukrajinsko skoro da ne postoji. Istovremeno se nalazi između SAD i Kine. I struktura ekonomije je različita od na primer američke. U vodećoj evropskoj ekonomiji, Nemačkoj, pređaivačka industrija čini 25 odsto BDP-a, a u okviru nje automobilska industrija čini trećinu. S druge strane, u SAD udeo industrije u BDP je manji od 10 odsto. Amerikanci mogu da ostvaruju velike prihode prodajom usluga, dok Evropa to ne može“, ističe Nikolić.

Preuzeto sa: Danas.rs

IRKOLIN GOLD PREMAZ ZA DRVO

*SA VOSKOM

ŠTITI DRVO 7-10 GODINA

- VODO - ODBOJAN
- UV OTPORAN
- ZA SVE VREMENSKE USLOVE
- TRAJNO ELASTIČAN PREMAZ

Privreda se oporavlja, ali manje od mogućnosti

Ako Ekspo budu radila domaća preduzeća i radnici, efekat javnih investicija biće veći nego da to rade stranci.

U prvoj polovini 2024. godine nastavljaju se umejeno pozitivni trendovi iz druge polovine prethodne godine, ocenio je Mилоjko Arsić, urednik „Kvartalnog monitora“ na predstavljanju novog broja na Ekonomskom fakultetu u Beogradu. Bruto domaći proizvod (BDP) raste, takođe i realne zarade, inflacija usporava, a smanjuju se spoljni deficiti.

„U ovoj godini očekuje se rast privrede od tri do 3,5 odsto, što će biti ispod dugoročnog trenda od oko četiri odsto, koji je i prirodni potencijal. Inflacija će biti iznad sredine ciljnog koridora Narodne banke od tri odsto. U odnosu na zemlje centralne i istočne Evrope privredna aktivnost kod nas raste brže, ali je inflacija viša. U narednim mesecima očekujemo dalje usporavanje inflacije i njen povratak u granice ciljanog koridora NBS od tri plus-minus 1,5

odsto do sredine godine. U drugoj polovini godine rast cena mogao bi da se kreće u gornjem delu ciljnog intervala, što bi rezultiralo prosečnom inflacijom u 2024. od četiri do 4,5 odsto“, naveo je Arsić.

Osnovni pokretači oporavka u 2024. godini biće rast privatne potrošnje usled realnog rasta plata i penzija, rast javnih investicija i blagi oporavak evropskih privreda. Na drugoj strani, oporavak će usporovati visoke kamatne stope, koje će kočiti domaće i stra-

ne investicije, a geopolitički rizici usporavaju spoljnu trgovinu i povećavaju varijabilnost cena primarnih proizvoda.

Očekivanja su da će NBS sredinom godine početi da smanjuje kamatnu stopu.

Arsić se osvrnuo i na investicioni plan Ekspo 2027. godine, navodeći da će time javne investicije da iznose sedam odsto BDP-a, što je dobro.

Tolike investicije imaju i drugu stranu zbog visokih kamata, po kojima se za njih zadužujemo.

Ekonomski trendovi 2024

Godina za nama donela je brojne promene u makroekonomskom okruženju koje su se prenosile na funkcionisanje privrede i posledično na svakoga od nas. Recesija koja nam je visila nad glavom se dogodila u nekim delovima sveta, ali je Srbija ostvarila rast privrede, realan rast plata i uglavnom očuvala kupovnu moć. To su tendencije koje bi trebalo da se nastave i u 2024.

Skupi krediti ali i pad kamata

Ono što se privredi i građanima verovatno neće svideti jeste da će pokretanje novih poslova, ulazak u nove investicije i razvoj firmi, kao i lično zaduživanje u 2024. godini biti izuzetno skupo. Rast kamata posledica je monetarnog zaoštavanja kako bi se suzbila inflacija. Dobra vest je da bi sredinom 2024. godine, srpska centralna banka trebalo da krene da popušta i da polako obara referentnu kamatnu stopu, što će početi da postepeno relaksira i cenu zaduživanja.

Pad inflacije

Dvocifrena inflacija tokom prethodne dve godine usporila je poslednjih meseci 2023, što je trend koji će se nastaviti i u 2024. Zahvaljujući zaoštavanju monetarne politike i opadanju kupovine moći, inflacija je pala na osam odsto u novembru. Očekivanja analitičara su da će u 2024. rast potrošačkih cena u proseku biti između četiri i pet odsto.

Pad inflacije je svakako dobra vest za privredu i građane jer stvara prostor za pad kamatnih stopa, čuva kupovnu moć i stvara predvidivost u poslovanju i investiranju.

Tržište rada ostaje pod pritiskom

Tržište rada ostaće tokom 2024. godine deficitarno za niz profesija, od zanatlija do IT stručnjaka, što će održati pritisak na poslodavce da anagažuju dodatne resurse u cilju pronalaza i zadržavanja adekvatnih profila. To bi trebalo sa jedne strane da ima pozitivan uticaj na rast zarada, koje su očuvala vrednost u prethodne dve godine uprkos visokoj inflaciji. Loša strana je ta što će se taj pritisak prenositi na krajnje karike u lancu proizvodnje i pružanja usluga kroz moguće povećanje cena, što opet ne doprinosi optimalnijem smanjenju inflacije.

Recesija i oprez

Iako je glavni bauk tokom 2023. godine izbegnut u Srbiji, recesija u evropskim zemljama koje su naši glavni trgovinski partneri poziva na oprez u 2024. godini. Prognozirani rast srpske privrede je oko tri odsto, mada su državni zvaničnici išli i dalje pa očekuju rast BDP-a od 3,5 odsto. Pozitivna teritorija kada je reč o rastu privrede je svakako dobra vest, ali bi za brži razvoj domaćoj ekonomiji bilo potrebne znatno više stope rasta između pet i šest, kao i mnogo izdašnije domaće investicije.

Cene nekretnine ostaju otporne

Tržište nekretnina je posle nekoliko godina ekspanzije i u smislu obima kupoprodaja i rasta cene usporilo u drugoj polovini 2023. godine. Tome je najviše doprineo rast cena stambenih zajmova koji će i u 2024. godini ostati skupi pa se oporavak očekuje u drugoj polovini godine. Ono što svakako neće obradovati potencijalne kupce jeste da stručnjaci ne prognoziraju da će cene padati, bar ne u većoj meri.

Izvor: www.trendovi.co

„Javne investicije će imati veći pozitivan uticaj ako se koriste domaći resursi, preduzeća i radna snaga. I obrnuto, ako budu više radila strana preduzeća i radnici, efekat po nas biće manji”, rekao je Arsić.

Sem toga, postoji rizik da realizacija javnih investicija, uz visok rast tekućih rashoda, poveća minus u javnim finansijama iznad planiranih 2,2 odsto BDP-a, ali on može da bude izbegnut.

Po oceni autora „Kvartalnog monitora”, u narednim mesecima očekuje se stagnacija ili blagi pad nominalnih kamatnih stopa i dodatni rast realnih kamatnih stopa. Procenjuju da će kamatne stope ostati relativno visoke u narednih godinu-dve.

Srbija, kao i većina evropskih zemalja, suočava se sa nestašicom radne snage određenih kvalifikacija, kao posledicu demografskih trendova, ali i neusklađenosti ponude i tražnje za radnom snagom. U 2024. očekujemo dalji postepeni rast zaposlenosti uz nešto snažniji realni rast prosečne zarade.

Priliv stranih direktnih investicija je usporio u 2023, ali je i dalje ostao na dosta visokom nivou. I pored ovog smanjenja, SDI su bile preko dva puta veće od tekućeg deficita platnog bilansa, što je stvorilo znatno veću ponudu od tražnje za devizama. U 2024. očekuje se dalje smanjenje priliva SDI. Na to će uticati očekivani spor privredni rast u zemljama EU, odakle dolazi najveći deo SDI u Srbiju, još uvek visoke kamatne stope, smanjenje poreskih podsticaja za investiranje u inostranstvu preduzeća iz EU, ali i rast troškova poslovanja u Srbiji (relativno visok rast zarada i cene energije u evrima), kao i nedovoljna ponuda nekih kategorija radne snage.

J. Rabrenović

U strukturi izvoza dominiraju poluproizvodi

Posmatrano po tržišnoj vrednosti, u strukturi ukupnog izvoza nameštaja i proizvoda od drveta, u Srbiji je i dalje visoko učešće poluproizvoda, čak 42%.

Ukupan **izvoz prerade drveta i proizvoda nameštaja od drveta** Republike Srbije u prvih deset meseci 2023. godine iznosio je 598,9 miliona USD što je za 25,7 miliona USD ili 4,1% manje u poređenju sa istim periodom 2022. Izvoz prerade drveta iznosio je 293,6 miliona USD što je za 13,5% ili čak 45,8 miliona USD manje u odnosu na isti period 2022. Izvoz nameštaja od drveta u istom periodu iznosio je 305,3 miliona USD što je predstavljalo rast od 7% ili 20,1 milion USD.

U strukturi ukupnog izvoza nameštaja i proizvoda od drveta, posmatrano po vrednosti, i dalje je visoko učešće poluproizvoda, čak 42%.

Zbog **visokog učešća poluproizvoda u strukturi ukupnog izvoza nameštaja i proizvoda od drveta** ovakva struktura se ne može smatrati zadovoljavajućom. Od 2019. do kraja oktobra 2023. godine iz Srbije je izvezeno 1,23 miliona m³ rezane građe liščara čijim izvozom je ostvaren devizni priliv od 437,4 miliona USD. **Da je samo 1/3 od te količine prerađena u podove i nameštaj od drveta devizni efekat bi bio najmanje 4-6 puta veći. Kapaciteti za takvu preradu u Srbiji postoje jer su pojedini proizvođači podova i nameštaja bili prinuđeni da uvoze rezanu građu za svoje potrebe jer nisu imali mogućnosti da istu nabave od domaćih proizvođača.** Situacija se malo promenila tokom 2023. kada je zbog otežanog izvoza porasla ponuda rezane građe liščara na domaćem tržištu.

Koliko je bila teška situacija sa izvozom proizvoda od drveta, posebno u drugoj polovini 2023. potvrđuju informacije od većine izvoznika kao i podaci o vrednosti izvoza na najznačajnija izvozna tržišta. **Od 15 najznačajnijih zemalja u koje se izvoze proizvodi od drveta iz Srbije vrednost izvoza je opala u čak 11 zemalja, dok je u svega 4 zemlje izvoz imao blagi rast.**

Ako se izuzme Ruska Federacija, najveći pad vrednosti izvoza bio je u Austriju (-22,3%), Kinu (-20,3%), Belgiju (-19,5%), Hrvatsku (-18,9%) i Holandiju (-14,3%). Izvoz je opao i u Bosnu i Hercegovinu, Nemačku, Sloveniju i Ujedinjene Arapske Emirate. S druge strane skroman rast vrednosti izvoza ostvaren je u Francusku, Crnu Goru, Severnu Makedoniju i Grčku.

Posmatrano po kategorijama proizvoda od drveta, najveći pad izvoza posmatrano po vrednosti, u prvih deset meseci 2023. imao je izvoz podova od drveta i građevinske stolarije u iznosu od 16,8 miliona USD ili 24,7% u poređenju sa istim periodom 2022. Sledi rezana građa sa padom od 8,9 miliona USD ili 10,01%. Opao je čak i izvoz trupaca za 9,4 miliona USD što se može smatrati dobrim trendom u sferi izvoza proizvoda od drveta u 2023. Pad izvoza trupaca zabeležen je i po količini treću godinu za redom što je znak da mere koje su preduzete u toj oblasti daju rezultate.

Koliko izvoz najkvalitetnijih trupaca pravi probleme domaćim prerađivačima drveta i u nekim zemljama EU pokazuju primeri iz Francuske i Belgije. U Francuskoj je 2022. godine 550 hiljada m³ ili skoro 30% od ukupne proizvodnje trupaca hrasta izvezeno u Kinu. To je u značajnoj meri ograničilo domaću proizvodnju rezane građe. Francuska je bila najveći snabdevač Kine trupcima hrasta u 2022. značajno ispred SAD (300 hiljada m³) i Belgije (75 hiljada m³). Pilane koje se bave preradom trupaca hrasta u Evropi i dalje se suočavaju sa jakom konkurencijom od strane kupaca iz Kine, što rezultira stalnim rastom njihovih cena.

Zbog aktuelnosti smo ponovo preneli deo teksta u kome je prof. dr Branko Glavonjić pisao o stanju i trendovima u preradi drveta i proizvodnji nameštaja u Srbiji

Monteske kaže da: *Svako ko ima vlast pada u iskušenje da je zloupotrebi.* Ovu misao sam ponovio više puta u našim prethodnim izdanjima. Pisao sam i o korupciji u našem društvu, a posebno o specifičnim malverzacijama i korupciji u javnim preduzećima šumarstva vezanim za raspodelu sirovine iz državnih šuma. I tu više nemam ništa novo reći... Tvrдио sam i da su u našoj zemlji, u državnim i javnim preduzećima, neka kadrovska rešenja ravna diverziji, da je korupcija u našoj zemlji sistemska bolest i da je produkuju partije na vlasti. Očigledno je: država i korupcija su čvrsto povezane.

Dakle, nemam ništa novo i zato o tome više neću ništa pisati. Bilo je dosta i bilo je neuspešno. Naš narod kaže: pas laje vozovi prolaze...

Podsećam, nakon niza mojih tekstova o kriminalu i korupciji u šumarstvu, pred ponoć između 12. i 13. jula 2022. godine telefonom mi je stigla pretnja smrću. To sam prijavio MUP-u i Trećem osnovnom tužilaštvu, a krajem avgusta sam dobio rešenje da se krivična prijava odbacuje jer preteći poziv ne postoji u evidenciji. Zahvaljujući novinarskim asocijacijama UNS-u i NUNS-u, na ovu odluku tužilaštva uložio sam prigovor početkom septembra, koji je Više javno tužilaštvo mesec dana kasnije usvojilo, a zatim je utvrđeno da je **preteći poziv ipak zabeležen** (a bilo ih je više) oko ponoći između 12. i 13. jula 2022.

„To zapravo znači da je neko u MUP-u svesno manipulisao podacima i pokušao da sakrije ključan dokaz... Sada je na tužilaštvu da urgentno sprovede istragu o pozivu i da utvrdi sa kojeg broja je upućena pretnja i identifikuje počinioca“ izjavio je Veran Matić, član Stalne radne grupe za bezbednost novinara.

Ali ništa, baš ništa novo, ništa po tom predmetu nije urađeno za protekle dve godine. Tako funkcionišu tužilaštvo i policija u našoj pravnoj državi. I zato stavljam tačku na ovu priču...

Institucionalna pasivnost i korupcija

Kada se sa višedecenijskim životnim iskustvom osvrnemo na proteklih četiri decenije u kojim nam se dešavalo sve i svašta, teško je lišiti se osećanja da je u ovom svetu zlo dominantnije nad dobrim. Sećamo se početka devedesetih i raspada zemlje koju smo iskreno voleli, sećamo se rata, inflacije i sankcija, sećamo se bombardovanja, rušenja i ubijanja, pa revolucionarnog oktobra i činjenice da su globalizacija i partokratija na ove prostore stigle zajedno, pa su u našu zemlju skoro legalno ušle sumnjive, pljačkaške privatizacije ostavljajući iza sebe armiju otpuštenih i nezaštićenih radnika. Sve se to dešavalo krajem devedesetih i u prvih desetak godina ovog veka, kada su naša rukovodstva želela da se trijumfalno odlepe od kraja prošlog veka, ali su ih svi pokušaji da se od nje ga uz pljuvanje distanciraju, samo više spajali i jasno ukazivali na kontinuitet... A onda su delimične reforme, investicije i ozbiljni privredni pomaci uz dominantno politička trasiranja donela istinski ekonomski boljitak i bar prividnu sigurnost, pa kad se činilo da nam uistinu predstoji stabilan napredak i mir, stigla je korona, pa ratovi, prvo rusko-ukrajinski koji traje skoro tri godine, pa onda izraelsko-palestinski u kome provode genocid oni koji su ga preživeli u Drugom svetskom ratu...

A šta će našoj zemlji i narodu u narednim danima doneti kojekakve rezolucije, ucene, pretnje i permanentni pritisci zapadnih moćnika sada samo možemo nagađati...

Kriza i prekid lanaca snabdevanja su pre tri-četiri godine pojačali procese de-globalizacije, pa uz jačanje suverenizma i nastojanja regionalnog interesnog povezivanja, rastu očekivanja da će predstojeći problemi vezani za divljanje cena energenata, inflaciju, pad životnog standarda, nestašice i strah od gladi biti lakše prevladani.

Praksa i politika se u svetu sigurno nigde ne podudaraju, a u društvima koja obiluju problemima, poput našeg, taj disbalans je više izražen, više se vidi, i da zlo bude veće, izgleda da većini sve manje smeta. U ogoljenom potrošačkom društvu u kome je eksploatacija prirode i čoveka već decenijama tiho prihvaćena praksa, uspeh je odavno izjednačen

sa količinom novca sa kojom pojedinac raspolaže, a za zgrtanje novca ovde često nije potrebno obrazovanje, već neke sasvim druge veštine. Zato ne čudi podatak da prema jednom nedavnom istraživanju, svega 14% građana smatra da je obrazovanje važno za uspeh, dok više od polovine građana Srbije smatra da je korupcija kod nas nešto ukorenjeno i uobičajeno. Čak 57% građana Srbije smatra da je korupcija rasprostranjena u veoma velikoj meri, i da je najrasprostranjenija u zdravstvu, sudovima, policiji, carini. Zanimljivo je da naši građani nemaju poverenje u institucije koje u nadležnosti imaju borbu protiv korupcije, ali imaju veliko poverenje u predsednika Srbije kao najposvećenijeg toj borbi,

pokazalo je isto istraživanje. Mi se, međutim, ne možemo složiti sa poslednjom konstatacijom, jer smatramo da nije moguće da predsedniku nije poznato šta se dešava u raspodeli sirovine iz državnih šuma, pa samo nagađamo razloge što se u društvu odavno poremećenih vrednosti, taj kriminal godinama toleriše...

Našim čitaocima je poznato, a to bi odavno trebalo da znaju i u institucijama našeg sistema, da ovaj časopis već godinama ukazuje na jedan neobičan oblik korupcije, na otvorene, skoro javne malverzacije i kriminal u javnim preduzećima šumarstva vezanim za raspodelu sirovine iz državnih šuma... Korupcija postoji u svim delovima društva, ali je najprisutnija tamo gde postoje monopol i velika diskreciona ovlašćenja u donošenju odluka, a nedostaju mehanizmi za utvrđivanje odgovornosti pojedinca. Korupcija usporava ekonomski razvoj, narušava stabilnost institucija, slabi državu i negativno utiče na razvoj celokupnog društva. U najširem smislu korupcija predstavlja svaku zloupotrebu položaja onih koji vrše javne funkcije. U osnovi korupcije je materijalna korist, a ova pojava je rasprostranjena u svim delovima sveta i što je institucionalni sistem slabiji, korupcija je više izražena.

Korupcija, prevara i laž postaju cenjeni, skoro uvaženi i dominantni oblici ponašanja. Samo tako se mogu objasniti činjenice da su se kod nas na tuđoj mucu bogatili kriminalizovani pojedinci, da su često bili u sprezi sa vlašću i da su u politici i vlasti godinama opstajali poslušni klimoglavci. Korupcija je sistemska bolest većeg dela sveta, a u našoj zemlji postaje endemska bolest i funkcioniše na svim nivoima, a što je nivo veći, veća je i količina koruptivnog novca, tvrde stručnjaci. Za korupciju i privredni kriminal se u ovoj zemlji u protekle tri decenije odgovaralo znatno manje nego što je to praksa zahtevala, a to su jasni indikatori kako funkcionišu tužilaštvo i pravosuđe.

Često podsećamo da bi čovek u svemu trebalo da ima meru, jer za sve što nije umereno dođe čas kad šteti i kad se ruši. Imati meru uvek je ravno skromnosti i dobroj nameri, isto kao što nemati meru vodi u oholost, zavist i često u kriminal. I jedna i druga strana mogu čoveku doneti sreću, upravo zato što je sreća subjektivna i što sreću nije lako meriti... Ove stavove upravo povezujemo sa spomenutom činjenicom da godinama pišemo o jednom obliku korupcije, kriminalnim malverzacijama u šumarstvu vezanim za raspodelu sirovine iz državnih šuma. To činimo i ovoga puta, i više neću. Dovoljno sam bezuspešno rizikovao.

D. Blagojević

Starenje ima svoje vrline i mane... Ne vidiš slova izbliza, ali izdaleka prepoznaješ budalu, ološe i lopove.

Lojalnost i kompetencija

Adekvatna kadrovska popunjenost je jedna od osnovnih pretpostavki uspešnog obavljanja posla, ona je uslov dinamičnog razvoja u svakom pogledu. Adekvatna kadrovska popunjenost je preduslov **kompetentnosti** što prvenstveno podrazumeva odgovarajuće obrazovanje i sposobnost da se stručno ispune zahtevi radnog mesta i postižu ciljevi rada u skladu sa etičkim kodeksom profesije.

Poznato je da značajan broj institucija i preduzeća u državnom, a ranije društvenom vlasništvu, često nisu imala ili nemaju adekvatnu kadrovsku popunjenost. U jednoj sociološkoj studiji, autora ovog teksta, gde su merene socijalne determinante apsentizma, odnosno društvena uslovljenost nerada i bežanja sa posla, produkovanog karakteristikama i strukturom osnovnog skupa od 4.127 zaposlenih, ustanovljeno je da 25,6% zaposlenih nema odgovarajuću stručnu spremu za poslove koje obavljaju, a čak 63,2% od ukupno 369 radnika koji su obavljali poslove visoke (201) i više (168) stručne spreme nije imalo odgovarajuću stručnu spremu. Logično da je prvo upitna njihova **kompetentnost** pogotovo što je u pomenutoj studiji ustanovljena visoka korelacija između kompetencije i lojalnosti.

Kompetenciju dakle karakterišu znanje, veština i iskustvo, a **lojalnost** je odanost, poslušnost i vernost do poltronstva. Postoje različiti oblici lojalnosti od ideološke, profesionalne, institucionalne, porodične, do lojalnosti na nacionalnom nivou... Lojalnost, odanost ili vernost označava specifičan oblik unutrašnje povezanosti koja se izražava javno kroz ponašanje i odnos prema pojedincu, grupi ili zajednici. Lojalnost znači da se sistem vrednosti unutar socijalne grupe deli i da se stavovi zajednice bespogovorno prihvataju i brane pa i onda kada neko ima različito mišljenje. Lojalnost je najčešće dobrovoljna, ali je primarno motivisana ekonomskim ili nekim drugim interesima. U suštini lojalnost podrazumeva da se stavovi, preporuke i naredbe šefa uvek brane i izvršavaju bez pogovora i da se po svoje mišljenje ide šefu.

Odnos kompetencije i lojalnosti ovde posmatramo kroz neadekvatnu kadrovsku popunjenost sistematizovanih radnih mesta, što je bilo izraženo u vreme samoupravnog socijalizma, ali i danas je to karakteristika većine institucija i preduzeća u državnom vlasništvu.

Pisali smo već da u Srbiji, prema podacima Agencije za privredne registre posluje 545 javnih preduzeća sa 114.450 zaposlenih, na čijem čelu su više od polovine takozvani vršioци dužnosti, partijski kadrovi od kojih je samo petina imala odgovarajuću stručnu spremu. Ovakva kadrovska rešenja su ravna diverziji, jer se zna da prekomeran broj v. d. direktora ne služi državi nego partijskoj strukturi, isto kao što je jasno da poslovni rezultati nekih javnih preduzeća imaju direktnu vezu sa činjenicom da njima upravljaju nekompetentni, a lojalni kadrovi. Od 33 velika preduzeća koja obavljaju delatnost od opšteg interesa, u 20 kompanija rukovodioci su v.d. direktori, najčešće lojalni *stručnjaci* bez potrebne i odgovarajuće stručne spreme. Način upravljanja javnim preduzećima u Srbiji je u potpunosti suprotan potrebnoj profesionalizaciji i korporatizaciji državnih firmi, a o njihovoj reformi kod nas se skoro deceniju vode samo prazne priče. Šumarstvo je očigledan primer. Država je zanemarila stručnost i potcenila 500 šumarskih inženjera, a upravljanje šumarskim javnim preduzećima poverila ljudima koji teško mogu razlikovati bukvu od graba ili topolu od vrbe... Te činjenice posebno pogađaju drvnu industriju jer je netransparentna raspodela sirovine iz državnih šuma omogućila javnim preduzećima šumarstva, odnosno v.d. direktorima, otvorene, skoro javne malverzacije i do sada nezabeležen oblik korupcije. **Korupcija postoji u svim delovima društva, ali je najprisutnija tamo gde postoji monopol i velika diskreciona ovlašćenja u donošenju odluka, a nedostaju mehanizmi za utvrđivanje odgovornosti pojedinca.** A kako je lojalnost vertikalno strukturisana pojava, postaje jasnije zašto država toleriše koruptivne malverzacije ne samo u šumarstvu, nego u društvu uopšte.

Ali sve je manje jasno kako sve to podnose i zašto čute šumarski inženjeri, ljudi koji su obrazovani i koji su svesni ekološkog, privrednog, socijalnog i opštedruštvenog značaja šuma, pa time i šumarske struke na čija pleća je pala velika ljaga.

D. Blagojević

OSTERMANN

Eksperti za kantovanje

Nisu sve mat površine iste Sa Perfect Matt, kompanija Ostermann sada nudi još veći izbor mat kant traka

Kompanija Ostermann, kao specijalista za kant trake, je upravo predstavila novu završnu obradu površine za ekstremno mat kant trake za nameštaj. Tri kvaliteta - Super Matt, Excellent Matt i novi Perfect Matt - sada su dostupni obrađivačima.

Proizvođači ploča šire svoje kolekcije sa sve više mat površina. Pritom je jasno uočljivo: nisu sve mat površine iste. Ako ploče različitih proizvođača postavite jednu pored druge, brzo postaje uočljivo da je, pored raznovrsnosti boja i dekora, sve više i različitih mat kvaliteta. Kompanija Ostermann je sada proširila svoj portfolio za završnih obrada površina kant traka kako bi stolarima ponudila najveći mogući izbor za rešenja na uskim površinama. Pored postojećih varijanti „Super Matt“ i „Excellent Matt“, sada postoji nova „Perfect Matt“ opcija sa još prijatnijim taktilnim osećajem. Trenutno je već dostupno 17 jednobojnih dekora u novom mat kvalitetu. Sve nove kant trake se takođe mogu naći pod pojmom za pretragu „#Highlights05“ na Ostermann internet stranici www.ostermann.eu. Dostupne su na zalihama u više širina i debljini od 1 mm. Sve ABS kant trake kompanije Ostermann mogu se na zahtev iseći na bilo koju željenu širinu do 100 mm. Obrađivači koji rade sa jedinicama za nultu obradu spojeva takođe dobijaju svoje kant trake sa funkcionalnim slojem prilagođenim ovoj tehnologiji.

Novo: Perfect Matt

Nove kant trake se odlikuju mekom, toplom mat površinom i izuzetno ujednačenim izgledom i taktilnim osećajem. Nisu porozne i stoga se posebno lako čiste. Visoka otpornost na grebanje i svojstva koja sprečavaju zadržavanje otisaka prstiju su obavezna za ovu varijantu. Paleta boja nudi različite nijanse bele i sive. Tu su i odabrani jednobojni dekori kao što su taupe, bordo crvena, crna, zelena i plava boja.

Klasik: Excellent Matt

Kant trake sa Excellent Mat površinom imaju tupu mat, hrpavu površinu sa svojstvima koja sprečavaju

Nove ABS kant trake sa Perfect Matt površinom impresioniraju svojim mekim, toplim, mat taktilnim osećajem. Dostupne su u 17 boja.

zadržavanje otisaka prstiju i visokom otpornošću na grebanje. Ovde je spektar boja još širi. Takođe u ponudi su i različite debljine od 1 i 2 mm.

Standard: Super Matt

Super mat kant trake imaju glatku mat standardnu površinu i kompanija Ostermann ih nudi u širokom spektru boja i debljina. Za razliku od dve prethodno pomenute varijante, ona ne poseduje svojstva koja sprečavaju zadržavanje otisaka prstiju. Stručnjaci kompanije Ostermann stoga preporučuju super mat varijantu prvenstveno za manje izložene elemente, odnosno za delove nameštaja koji se retko dodiruju ili dolaze u kontakt sa masnoćom.

Sve informacije o kompaniji OSTERMANN i njenim proizvodima i uslugama možete pronaći na www.ostermann.eu ili dobiti telefonom na +381 11 2994 779 kao i putem e-maila na prodaja.rs@ostermann.eu
Mirijeovski Bulevar 18 b 11060 BEOGRAD

Oblikujte prostorije budućnosti – sa REVEGO

Proširite svoju slobodu oblikovanja pomoću naših Pocket sistema. REVEGO vam otvara mnoštvo mogućnosti za stvaranje fleksibilnih i multifunkcionalnih prostorija. Budite inspirisani dalekovidim konceptima prostorija za različite stambene oblasti.

blum.com/rev803

 blum[®]

Drvena industrija i industrija nameštaja u Srbiji 2023. godine

Na domaćem tržištu značajno smanjena prodaja nameštaja

Proizvodnja proizvoda od drveta je 2023. bila manja za 9,7%, u odnosu na 2022. godinu, dok je proizvodnja nameštaja u ovom periodu smanjena za 5,8%.

Izvoz proizvoda od drveta u 2023. godini bio je manji od izvoza ostvarenog prethodne godine za 11,5% a bio je manji i uvoz ovih proizvoda za 10% pa je u spoljno-trgovinskoj razmeni proizvoda od drveta, osim nameštaja, prošle godine ostvaren deficit od 28 miliona dolara.

S obzirom da je 2023. proizvodnja nameštaja, u odnosu na 2022. godinu, bila manja za 5,8%, da je i uvoz nameštaja bio manji za 2% a da je izvoz nameštaja od svih materijala u 2023. godini povećan za 6,7%, može se zaključiti da je značajno smanjena prodaja nameštaja na domaćem tržištu.

Drvena industrija i industrija nameštaja u Srbiji su 2023. godine zabeležile znatno smanjenu proizvodnju koju je ipak pratio veći izvoz nameštaja. Prema podacima PKS pro-

izvodnja proizvoda od drveta, osim nameštaja, u 2023. godini bila je manja u odnosu na 2022. godinu za 9,7%, dok je proizvodnja nameštaja u ovom periodu smanjena za 5,8%.

Prošle godine izvoz proizvoda od drveta, osim nameštaja, bio je manji od izvoza ostvarenog 2022. godine za 11,5% i iznosio je 354 miliona dolara, dok je uvoz ovih

proizvoda smanjen za 10% i iznosio je 382 miliona dolara. Iz ovih podataka vidimo da je u spoljno-trgovinskoj razmeni proizvodima od drveta, osim nameštaja, ostvaren deficit u 2023. godini od 28 miliona dolara.

Izvoz oblovinne je smanjen za 34,4% i iznosio je 12,8 miliona dolara, izvoz rezane građe je smanjen za 11,5% i iznosio je 94,4 miliona dolara, izvoz građevinskih elemenata od drveta smanjen za 17,6% i iznosio je 65,6 miliona dolara, dok je izvoz ambalaže od drveta smanjen za 9,6% i iznosio je 34,1 milion dolara. *U odnosu na 2022. godinu izvoz oblovinne je 2023. bio manji za 34,4%, a podsećamo da je 2022. u odnosu na 2021. takođe bio manji za 39,0%. Izvoz oblovinne ja zabeležio pad u prethodne dve godine što pokazuje da je odluka Vlade Srbije o zabrani izvoza oblovinne, doneta pre dve godine, dala rezultate i bila u interesu domaće drvne industrije.*

Uvoz rezane građe smanjen je za 16,9%, uvoz ploča iverica smanjen je za 7,9%, uvoz ploča vlaknatica je smanjen za 11,8%, dok je uvoz građevinskih elemenata od drveta veći za 4,5%. Takođe je povećan uvoz drvene ambalaže u odnosu na prethodnu godinu za 2,8%.

Izvoz nameštaja od drveta u 2023. godini povećan je u odnosu na izvoz ostvaren u 2022. godini za 5,5%; dok je izvoz nameštaja od svih materijala povećan za 15,7%. Razlog za toliko veće procentualno povećanje izvoza nameštaja od svih materijala u odnosu na izvoz nameštaja od drveta je u činjenici da je izvoz delova sedišta za automobilsku industriju iznosio 343 miliona dolara i povećan je za 30,4% u odnosu na izvoz ostvaren prethodne godine. Obzirom da pomenuta sedišta čine 44% izvoza nameštaja i svrstana su u carinsku tarifu 94 zajedno sa nameštajem, kada ih izuzmemo iz kalkulacije, dobijamo da je povećanje izvoza

nameštaja od svih materijala u 2023. godini 6,7%.

Posmatrano po proizvodima najveći je bio izvoz drvenih stolica 124 miliona dolara i povećan je za 28% u odnosu na izvoz prethodne godine. Izvoz drvenog nameštaja za trpezarije iznosio je 35 miliona dolara, drvenog nameštaja za spavaće sobe 34 miliona dolara, izvoz kuhinjskog nameštaja od drveta 16 miliona dolara.

Uvoz nameštaja od drveta u 2023. godini iznosio je 116 miliona dolara i smanjen je u odnosu na prethodnu godinu za 7,7%. Ako posmatramo uvoz nameštaja od svih materijala, iznosio je 222 miliona dolara i smanjen je za 2% u odnosu na 2022. godinu.

Obzirom da je u 2023. godini smanjena proizvodnja nameštaja, kao i da je smanjen uvoz, a povećan izvoz, dolazimo do zaključka da je značajno smanjena prodaja nameštaja na domaćem tržištu. ■

Sušare za drvo i lamelu Parionice za drvo

Automati za sušare i parionice

Vlagomeri za drvo, piljevinu i beton

Termički tretman

NIGOS
ELEKTRONIK

www.nigossusare.rs
office@nigos.rs
+381 18 211-212, 217-468

Krajem aprila smo imali priliku i zadovoljstvo da naš sagovornik bude gospodin **Aleksandar Šestakov**, vlasnik kompanije **Pervaja mebelnaja fabrika** iz Sankt Peterburga. Istovremeno gospodin Šestakov je predsednik Asocijacije za proizvodnju nameštaja i preradu drveta kompletne Rusije.

Njegov domaćin u našoj zemlji bio je **Željko Studen**, čovek koji se širom Evrope dugi niz godina bavi tehnologijom u preradi drveta i proizvodnji nameštaja, a između ostalog je počasni doktor Moskovskog univerziteta. Saznali smo da su njih dvojica zajedno obišli neke firme u Srbiji, između ostalog kompanije JELA JAGODINA i ENTERIJER JANKOVIĆ...

Gospodine Šestakov, molim Vas da za naše čitaoce u nekoliko rečenica predstavite Vašu kompaniju.

– PERVAJA MEBELNAJA fabrika ima dugu tradiciju, poslujemo od 1945. godine, uspešni smo i poznati širom Rusije. Naše sedište je u Sankt Peterburgu, a naša fabrika proizvodi kuhinje, nameštaj za hotele i unutrašnja vrata za enterijere.

– PERVAJA MEBELNAJA fabrika zapošljava oko 600 radnika, a na teritoriji Rusije imamo sopstveni trgovinski lanac, svoje prodavnice preko kojih realizujemo kompletnu proizvodnju. Proces proizvodnje u našoj fabrici je u velikoj meri automatizovan, ali u svakom slučaju pred sobom imamo nove planove za razvoj, imamo čime da se bavimo, da razvijamo fabriku i proizvodni program.

Kojim povodom ste, gospodine Šestakov u Srbiji i to u društvu sa Željkom Studenom?

– Sa gospodinom Željkom saradujem već 30 godina i mnogo smo stvari zajedno napravili u te tri decenije. Sada planiramo i radimo rekonstrukciju i modernizaciju posebno u smislu dalje automatizacije proizvodnje u mom preduzeću... A moja poseta je primarno namenjena tome da se upoznam sa potencijalnim partnerima u Srbiji, kao i da produbimo saradnju sa onima sa kojima već radimo i susrećemo se na mnogim objektima kao dobavljači... Zašto ne bliže saradivati, ako već postoje kompetencije?

– U Srbiji su drvna industrija i proizvodnja nameštaja veoma dobro razvijene delatnosti, imaju tradiciju i prostor za još dalji razvoj, tako da je nama interesantno da vidimo mogućnosti bileteralne saradnje – kaže gospodin Šesta-

RUSKO TRŽIŠTE veliki izazov za srpske proizvođače nameštaja

Ruska proizvodnja nameštaja je 2023. godine zabeležila rast od 30% u odnosu na prethodnu godinu, ali i pored toga na probirljivom ruskom tržištu ima dovoljno prostora i za srpske proizvođače nameštaja. Ovo je poziv srpskim firmama da se bez ustezanja mogu orijentisati i na rusko tržište – kaže gospodin Aleksandar Šestakov.

kov. – Ja, kao predsednik Asocijacije za proizvodnju nameštajaca i drvenu industriju u Rusiji, kažem da je tržište Rusije za firme iz Srbije potpuno otvoreno

i da će tako ostati. Ne postoje nikakve carinske prepreke i prostora za saradnju uvek ima. Ruska proizvodnja nameštaja je prošle godine zabeležila rast od 30%,

Naš sagovornik Aleksandar Šestakov.

Željko Studen i ja smo, između ostalog, posetili upravu i stadion Crvene zvezde gde sam dobio dres koji će biti u mom kabinetu. Ja sam član uprave fudbalskog kluba Zenit iz Sankt Peterburga koji je u pobratimskom odnosu sa Crvenom zvezdom, kaže **Aleksandar Šestakov**.

to je odličan rast i podatak, ali i pored toga na ruskom tržištu ima dovoljno prostora i za srpske proizvođače.

Vi ste sa nekim od srpskih proizvođača nameštaja i drvoprerađivača, već vodili razgovor...

– Posetili smo firme Enterijer Janković, Jela Jagodina i još nekoliko drugih firmi. Moj utisak je ekstremno pozitivan... Podsetiću da je u Rusiji građevinska industrija u permanentnom usponu, grade se hoteli, stambeni kompleksi i drugi objekti, tako da u tom smislu postoji prostor i za srpsku industriju. Ovo je poziv srpskim firmama da se bez ustezanja mogu orijentisati i na rusko tržište.

Firma ENTERIJER JANKOVIĆ ima veoma veliko i dobro iskustvo u Rusiji i vrlo je priznata kao jedna od najozbiljnijih dobavljača u našoj sferi. Naša eventualna kooperacija na velikim projektima bi bila poželjna, a mi smo raspoloženi da iskoristimo postojeće mogućnosti saradnje sa gospodinom Jankovićem. Ceo njihov menadžment je pozvan kod nas u Sankt Peterburgu i ja se nadam da ćemo u budućnosti sarađivati. Isti takav poziv smo uručili kompaniji JELA Jagodina i gospodinu Mirosljubu Radovanoviću, koji je istovremeno predsednik Odbora udruženja za preradu drveta i proizvodnju nameštaja u Privrednoj komori Srbije. Nadamo se da ćemo ostvariti saradnju i sa gospodinom Radovanovićem, ali bi bilo najbolje da zvanična delegacija drvoprerađivača i proizvođača nameštaja Srbije poseti našu asocijaciju i da preciziramo dogovore o daljoj tržišnoj saradnji koja može biti podignuta na viši nivo – kaže na kraju našeg razgovora gospodin **Aleksandar Šestakov**. ■

**Od zanatske radnje do moderne kompanije
za proizvodnju nameštaja i opremanje enterijera**

Obeleženo 20 godina postojanja, permanentnog rada i razvoja

U drugoj polovini aprila ove godine, preduzeće **MAJOR ENTERIJER** obeležilo je 20 godina postojanja, permanentnog rada i razvoja. Ovom svečanom događaju prisustvovalo je oko 250 zvanica, poslovnih partnera i prijatelja ove beogradske kompanije. Svečanu atmosferu i veselje su nakratko prekinuli osnivač, vlasnik i direktor kompanije **MAJOR ENTERIJER**, gospodin **Dragan Gligorić** i njegov sin **Bogdan Gligorić**, tehnički direktor ove firme, koji su biranim rečima pozdravili goste i prijatelje, kao i sve zaposlene u ovom preduzeću.

– Prvo hoću da pozdravim sve prisutne, moje kolege, poslovne partnere i prijatelje, sve moje zaposlene. Hvala što ste došli da zajedno proslavimo 20 godina našeg postojanja. Hvala na posvećenosti, strpljenju i zajedničkom radu. Firma **MAJOR ENTERIJER** postoji i godinama se razvija zahvaljujući prvenstveno ljudima koji u njoj rade – rekao je gospodin **Dragan Gligorić**.

– Posebno i s ponosom ističem da smo mi porodična firma i da za njen

nastanak i razvoj zasluge pripadaju mojoj porodici. Prilika je da kažem da sam nakon dugogodišnjeg rada i iskustva koje sam sticao radeći sa svojim ocem, 2004. godine odlučio da osnujem **MAJOR ENTERIJER**. U početku je to bila zanatska radnja sa troje zaposlenih ljudi. Sećam se svojih početaka

u Železniku na lokaciji poznatoj kao Stari mlin, sećam se svega, upornog i napornog rada, permanentnog ulaganja i postepenog razvoja, da bi danas uspešno poslovali u novom prostoru i proizvodili u savremeno opremljenoj industrijskoj hali. Od zanatske radnje postali smo moderna kompanija ko-

ja zapošljava 25 ljudi. U protekle dve decenije bilo je mnogo uspona, ali i padova. Ulagali smo mnogo truda i sa istim entuzijazmom uspešno smo obavljali male i velike poslove, planirali i uvek investirali, a kompanija je postepeno i sigurno rasla...

– Danas se MAJOR ENTERIJER bavi opremanjem različitih tipova prostora, počev od privatnih objekata, kao što su stanovi, kuće, apartmani, preko poslovnih prostora kao što su ordinacije, apoteke, kancelarije, pa do hotela i javnih ustanova. Pored toga pružamo usluge: sečenja, kantovanja, CNC obrade, lakiranja... Od 2014. godine koristimo softver Corpus koji je za nas osnovno sredstvo za projektovanje i opremanje. Da bi svaki element bio precizno obrađen, a krajnji proizvod dostigao visok kvalitet, kompletan softver smo prilagodili našem mašinskom parku – rekao je **Bogdan Gligorić**, po-

zdravljajući prisutne. – Odrastao sam uz dedu i tatu, provodeći vreme sa njima u radionici. Mogao sam da vidim dobre i loše strane, problem, teškoće i lepotu obrade drveta. Zato sam na Šumarskom fakultetu uspešno završio studije na Odseku za tehnologije drveta i zato je moj profesionalni put, put daljeg razvoja i unapređivanja naše kompanije.

– Danas na polju opremanja enterijera vladaju novi trendovi i nameću izazove koji se mogu savladati uz stalno usavršavanje primenom novih tehnologija i nove energije za koju sam siguran da kao kompanija možemo postići. Zato će naš MAJOR ENTERIJER u budućnosti, kao i u protekle dve decenije, biti posvećen tehnološkom napretku, očuvanju kvaliteta naših proizvoda, kao i daljoj dogradnji i očuvanju poverenja naših klijenata i poslovnih partnera – rekao je Bogdan.

Bilo mi je poznato da je preduzeće MAJOR ENTERIJER startovalo pre dve decenije kao samostalna zanatska radnja koja je kasnije prerasla u preduzeće, koje se uz uporan rad permanentno razvijalo i stasalo u firmu sa tehnološki visokokvalitetnom opremom, firmu u kojoj se neguje i održava kvalitetna usluga i poštuje svaki kupac, firmu u kojoj kažu da je *zadovoljan klijent naš primaran cilj*, a nekoliko dana nakon svečanog obeležavanja jubileja, bio sam obradovan videvši promene koje su se desile u ovoj firmi. Pre pet godina sam, naime, prvi put bio ovde, a danas je sve neuporedivo drugačije...

– Pa mi već imamo dugogodišnju tradiciju u proizvodnji i opremanju enterijera. U ovom poslu za nas nema tajni... U sklopu preduzeća nalaze se fabrika za proizvodnju nameštaja, projektni biro i izložbeni salon – priča moj uvaženi prijatelj Gliga dok šetamo proizvodnom halom opremljenom najsavremenijim mašinama. – Znaš da sam još kao oficir postao preduzetnik, otvorio sam dopunsku delatnost 2004. godine i deset godina sam bio u tom statusu. Od maja 2010. smo na ovoj lokaciji. Postepeno smo sređivali prostor i napredovali. Ovde smo zaokružili ceo proces, imamo otprilike 2.300 kvadrata. Tehnološki smo potpuno opremljeni za pločaste materijale, proizvodnju nameštaja i opremanje enterijera. Radimo opremanje od malih prostora, kuća, stanova, vila, pa do velikih sistema, hotela, firmi, kancelarijskih prostora, zdravstvenih ustanova...

– Bogdan je objasnio da od 2014. godine koristimo Corpus softver koji se godinama razvijao, a može se koristiti u celosti u industriji od projekta pa do finala. Kada već spominjem Bogdana, moram istaći da se moj sin ozbiljno i odgovorno prihvatio posla i to je jako važno za perspektivu ove firme. Ovde sigurno ništa ne bi izgledalo ovako da se Bogdan nije angažovao i odlučio da mu to bude osnovno zanimanje... A sa razvojem Corpus softvera i mi smo se menjali i razvijali. Sada smo dobili verziju softvera koji funkcioniše po 3D modelu, što znači da je naša proizvodnja najvećim delom automatizovana.

– Inače mi svoje zaposlene sami obučavamo, a za projektante smo plaćali i dodatno školovanje. Većina mora da prođe proceduru višemesečne obuke da bismo dobili radnika spremog za rad na našem softveru. Tim ljudi u mojoj firmi deluje integralno, poštovani su i takva praksa se poštuje. Postoji jedan ustaljen red, tačno se zna ko šta radi i

Osnivač i vlasnik kompanije MAJOR ENTERIJER, Dragan Gligorić i njegov sin Bogdan Gligorić, tehnički direktor

Jubileju kompanije MAJOR ENTERIJER prisustvovao je osnivač i vlasnik časopisa DRVOTEHNIKA

VISOKA PRODUKTIVNOST I VRHUNSKI KVALITET

MAJOR ENTERIJER je firma sa dugogodišnjom tradicijom u proizvodnji nameštaja i opremanju enterijera. U sklopu preduzeća nalaze se fabrika za proizvodnju nameštaja, projektni biro i izložbeni salon gde kupce očekuje veliki izbor jedinstvenih boja i dizajna, najkvalitetniji okov poznatih svetskih firmi, kao i ljubazni dizajneri uz čiju će pomoć ideje svakog kupca biti sprovedene u delo.

Svojim kupcima MAJOR ENTERIJER nudi najveći izbor dezena pločastih materijala koji se mogu naći na našem tržištu. U ponudi su univer (oplemenjena iverica), medijapan (sirovi i oplemenjeni), kuhinjske radne ploče, zidne obloge u dezenima radnih ploča, kant trake, lesanit (HDF). Sečenje po meri i kantovanje se vrši na mašinama visokog kvaliteta i preciznosti, te su kvalitet gotovih proizvoda i usluge zagarantovani.

Vršimo uslugu lakiranja MDF-a kao i sve vrste usluge sečenja i kantovanja pravolinijskih i krivolinijskih oblika, kao i površinsku obradu MDF-a. Takođe, vršimo sve vrste usecanja, prosecanja, falcovanja, brušenja, bušenja otvora za tiplove i otvora za ekscentre. Moderna NESTING CNC mašina vrši površinsku obradu MDF-a, što kupcima daje neograničenu slobodu u dizajniranju svog nameštaja. Krivolinijsko sečenje se takođe vrši na CNC mašini gde se sečivo kreće prema zadatom programu. Kao sečiva koriste se dijamantska glodala visokog kvaliteta.

Zahvaljujući našoj posvećenosti, profesionalnom osoblju, visokom kvalitetu usluga prilikom izvođenja projekata, dobili smo za nas najvažniju nagradu kroz poverenje naših klijenata, piše na sajtu kompanije MAJOR ENTERIJER.

za šta je zadužen i odgovoran. Uvažava se uspostavljena hijerarhija, a izražen je veliki stepen odgovornosti za svaki deo posla. Svako mora da ima svest da je odgovoran za određeni deo posla i da ako nešto nije urađeno kako valja, to će se videti na nekom od narednih

operacija procesa proizvodnje – objašnjava Gliga.

– Hoću još da istaknem da sa kolegama imam izuzetno dobru komunikaciju i saradnju, da smo postali prepoznatljiva i uvažena firma koja sve svoje dogovore i obaveze servisira na

vreme... Većinu projekata koje smo radili, radili smo po preporuci, a naši kupci se uvek vraćaju i to nas raduje. Sve to nas podstiče da planiramo i da već postoje neki planovi koji će ići u realizaciju. U svakom slučaju firma je dostigla određeni nivo koji ćemo održavati, a potrebe tržišta i prilike koje se ukažu sigurno nećemo propustiti – kaže na kraju našeg razgovora Dragan Gligorić.

Tradicija i akumulirano iskustvo, uporan, planski rad i štednja, poštovanje zahteva kupca po pitanju kvaliteta proizvoda i rokova isporuke, postepeno ulaganje i domaćinski odnos uopšte, dali su preduzeću MAJOR ENTERIJER epitet čvrste, stabilne i uvažene drvoprerađivačke firme.

Posebno treba istaći da je ovo preduzeće nastalo na porodičnoj tradiciji, da je čvrsto naslonjeno na porodičnu strukturu i prvenstveno na svog osnivača i vlasnika. Ovakve firme imaju snažnu osnovu za razvoj i uspeh, s tim što u radu i međusobnom komunikaciji mora uvek biti izražen nivo tolerancije, poverenja, međusobnog razumevanja, uvažavanja i poštovanja. Takođe je važno da se zna ko o čemu odlučuje, ko šta radi i za šta je odgovoran... Ova pravila su očigledno sastavni deo poslovanja preduzeća MAJOR ENTERIJER u kome vladaju red i rad, ali i svojevrsna jednostavnost i neki neusiljen duhovni mir. Takav utisak će steći i poneti svaki posetilac ove firme, čije je temelje i poslovni put odavno postavio i trasirao gospodin Dragan Gligorić.

PRIPREMILI: N. Jokić i D. Blagojević

Lamello

Umetnuti Spojiti Osigurati

ZAINTERESOVANI?
SAZNAJTE VIŠE!

Cabineo X

Konektor za ormare i police
bez rubnog bušenja

- Spojnica koja štedi vreme za postavljanje na poziciju
- Može se koristiti na svim CNC mašinama
- Može se kombinovati sa šrafovim ili nosačima polica

Sa čvrstih temelja u dalji razvoj i sigurnu budućnost

Kombinujemo dizajn, inovacije i održivost sa ciljem stvaranja pozitivnog uticaja na zajednicu i buduće generacije, stav je zaposlenih u kompaniji LABOR SRB, koji su, tvrde, spona između čoveka i prirode.

Uz kompletno poštovanje FSC standarda, tehnološki besprekorno opremljena i organizovana kompanija LABOR SRB će ove godine preraditi 12.000 kubika hrastovih trupaca i proizvesti 300.000 metara kvadratnih kvalitetnog dvoslojnog parketa kao i pratećeg programa masivnog lam parketa u količini od 100.000 m².

Krajem maja smo imali privilegiju i zadovoljstvo da posetimo kompaniju **LABOR SRB** iz Sremske Mitrovice. Ova firma je osnovana 2015. godine, a njen osnivač i vlasnik je gospodin **Patricijo Dei Tos**, čovek koji je još tada imao više od 40 godina iskustva u sektoru obrade drveta i proizvodnje parketa. Gospodin Patricijo Dei Tos je istovremeno vlasnik kompanija **Itlas** i **Labor Legno** – italijanskih firmi sa sedištem u Kordinjanu, regija Veneto, koje su na italijanskom tržištu, već dugi niz godina, lideri u proizvodnji drvenih podova i podnih obloga...

Naš sagovornik u sremskomitrovačkom preduzeću LABOR SRB bio je diplomirani pravnik **Luka Drašković**, generalni direktor ove firme.

Uz zahvalnost što ste se odazvali pozivu za razgovor, molimo Vas, gospodine Luka da se ukratko osvrnete na nastanak i početke kompanije LABOR SRB.

– Nepunu godinu nakon osnivanja, dakle već 2016. godine smo napravili prvi pogon za primarnu preradu drveta i praktično tada firma kreće sa investicionim ulaganjem i razvojem, da bi već u oktobru 2018. godine u novoj hali montirali mašine za finalizaciju proizvoda, za naš višeslojni parket. Takav parket u Italiji proizvode od 1989. godine i poseduju konstrukcioni patent. Isti proizvod, isti dvoslojni parket, proizvodimo i mi u kompaniji LABOR SRB. Dakle potpuno prenošenje stručnih znanja, tehnologije i iskustva u pre-

NATURAL

GOLD

ITALICO

OLD TWIST

radi drveta i proizvodnji višeslojnog parketa, odnosno kompletan italijanski „know-how“ doslovno je prenesen i implementiran u našu firmu – objašnjava direktor Drašković. – S početkom finalizacije u preradi drveta, kreće i naš interni, kadrovski razvoj koji podrazumeva postavljanje firme na čvrste temelje i navikavanje ljudi na novu tehnologiju

Konkretnije, Vi tvrdite da je razvoj ljudskih resursa bio paralelan tehnološkom razvoju vaše kompanije...

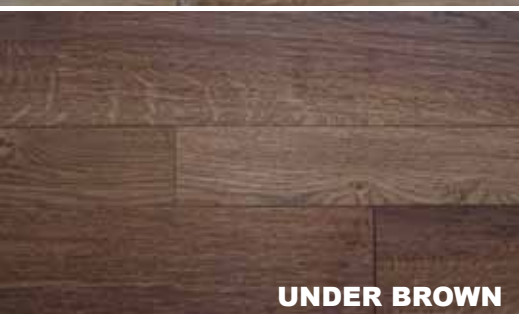
– Da, baš tako, ali već sa otvaranjem finalnog pogona stiže period kovida i kriza tokom koje je tržište često bilo u disbalansu pa mogu reći da smo od 2018. godine tek sada, uz uporan i sistematičan rad, potpuno ovladali

SAND

SISTIANA

UNDER BROWN

UNDER BLACK

tehnologijom prerade, da su ljudi sada postali sigurni u svoj rad čime smo postali spremni da preuzimamo dalje korake u smeru budućeg razvoja. Istina je, mi smo tehnološki potpuno opremljeni savremenim mašinama, ali za nas investicioni ciklus još uvek nije završen, nastavljamo sa ulaganjem, a trenutno investiramo u automatizaciju i robotiku, dakle u unapređenje tehnoloških procesa. Tvrdim da je naš ra-

vač, naša grupacija u Italiji i to nam je imperativ!

– Proces prerade trupca do finalnog proizvoda podeljen je u više proizvodnih faza. Od samog proreza do finalizacije postoje 20 proizvodnih procesa. Danas se pogon za primarnu preradu drveta kompanije LABOR SRB prostire na 2.500 m², opremljen je poslednjom tehnologijom drvne industrije visokog kvaliteta i preradi preko

Naš sagovornik diplomirani pravnik Luka Drašković, generalni direktor kompanije LABOR SRB

zvojni ciklus dostigao zrelost, prevladali smo početne nesigurnosti, a moram naglasiti da smo imali dobre mentore, kako domaće tako i strane. Naša ideja je bila da se uz iskustvo i znanje starijih stručnjaka, uče i razvijaju mlađi. Mislim da je to bila ispravna strategija i dala je dobre rezultate.

Sirovinom, konkretno trupcima hrasta, se snabdevate iz sertifikovanih šuma. Koliko godišnje preradite drveta i koliko u finalnoj preradi izradite dvoslojnog parketa?

– Uz najveću pažnju i poštovanje ekoloških standarda, firma LABOR SRB se snabdeva i prerađuje drvo iz legalnih izvora, iz sertifikovanih šuma kojima se gazduje na održiv način, a to se danas definiše kao gazdovanje šumama na ekonomski isplativ, ekološki prihvatljiv i socijalno pravedan način uz pridržavanje svih FSC® programiranih standarda. Kompanija LABOR SRB posluje u potpunom skladu sa FSC standardima. Tako posluje naš osni-

12.000 m³ trupaca hrasta godišnje. Uz pogon za primarnu preradu sagrađen je i deo za pripremu i oštrenje tračnih i drugih vrsta testera kao i tri sušare sa kapacitetom od 300 metara kubnih. Izgradnjom nove impresivne hale od 5.000 m², na koju sam izuzetno ponosan otvorili smo pogon za proizvodnju višeslojnog poda, čime je firma proširila svoj proizvodni kapacitet. Kao što sam rekao program naše kompanije je potpuno zaokružen, **od trupca do gotovog poda**, a ove godine proizvodni plan predviđa proizvodnju 300.000 m² dvoslojnog parketa i 100.000 m² lam parketa. Svaki komad našeg parketa prolazi rigoroznu kontrolu kvaliteta i time obezbeđujemo siguran i kvalitetan proizvod. Takođe, sa renomiranim italijanskim proizvođačem boja i lakova, za završnu obradu naših podova, razvili smo posebnu i inovativnu liniju za LED uljenje. Posedujemo i magacin gotove robe od nekih 1.200 m², a svi ti, veliki i dobro uređeni objekti se prostiru na našem placu od 6 hektara – objašnjava naš sagovornik.

Nagovestili ste da LABOR SRB uskoro razvija komercijalne poslove... Da li to, gospodine Draškoviću, znači da će kompanija LABOR SRB razvijati sopstvenu komercijalnu službu, nezavisnu od grupacije?

Naša kompletna proizvodnja je do skora realizovana kroz matičnu kompaniju zato što nas je razvojni put trasirao u tom pravcu, a matična kompanija je dalje vršila distribuciju našeg proizvoda. Mi smo, kao grupacija, vrlo prisutni u Italiji, gde gotovo 80% tržišta italijanskih drvenih podova pripada našoj grupaciji. Takođe, dosta saradujemo i sa ostalim tržištima poput Nemačke, Švajcarske, Austrije kao i Amerike, gde se naša roba distribuira iz Italije.

– Uz uporan rad, dobru organizaciju i permanentan razvoj, dostigli smo sigurnost u našu proizvodnju i proizvod. Sigurni smo u to šta radimo i sada se firma postepeno, u komercijalnom smislu, odvaja od matične kompanije. Logično, mi ćemo uvek biti deo grupe, vlasnik firme će uvek biti iz Italije i deo finalnog proizvoda ćemo raditi za kompaniju u Italiji, ali naš cilj je i tržište Srbije, kao i tržišta zemalja bivše Jugoslavije i drugih zemalja istočne Evrope.

– Već pripremamo strateški plan i program za komercijalni nastup. Započeli smo to još prošle godine eksponiranjem na Sajmu građevinarstva u Beogradu, gde smo predstavili SIRMIUM KOLEKCIJU dvoslojnog hrastovog parketa u različitim formatima, lepe strukture drveta koja garantuje visoke tehničke performanse, izuzetno pogodna za podna grejanja. Ove godine smo takođe bili prisutni na Sajmu građevinarstva sa nekim novim proizvodima, a na obe manifestacije smo imali izuzetno zapažen sajamski nastup i veliko interesovanje tržišta... Proizveli smo dve komercijalne kolekcije dvoslojnog parketa: SIRMIUM je pod koji je markantnijeg izgleda, dok je kolekcija AURELIUS umerenija u prirodnim karakteristikama samog drveta. Obe kolekcije su jednako kvalitetne, odlikuju se odličnom stabilnošću zahvaljujući dilatacionim rezovima koje radimo na donjoj strani poda, elastičnošću i prirodnim izgledom.

– Dakle, sada počinjemo sa razvijanjem nove komercijalne mreže, novog sistema koji razvijamo i sa tim ulazimo pre svega na teritoriju Republike Srbije, zatim Crne Gore, BiH, zapravo u zemlje bivše Jugoslavije ... Sve se radi planski, logično uz podršku naše grupacije – kaže direktor Drašković.

Uz čestitke Vama i svima zaposlenima u kompaniji LABOR SRB za postignute rezultate rada i zahvalnost što ste, za naše čitaoce, skromno govorili o impresivnim uspesima ove firme, šta bi gospodine Luka bila Vaša poruka, šta biste još mogli reći?

– Osmo je godina kako radim u ovoj firmi, a poverenje gospodina Dei Tos-a sam dobio pre tri godine postavši generalni direktor firme u Srbiji. U vreme kad sam počinjao sa radom, ovde je bilo zaposleno svega sedmoro ljudi i radio je samo pogon primarne prerade, odnosno pilana. Nedostajala je kompletna infrastruktura, pa nam je čak

zaokružena proizvodnja, firma u kojoj naš gotov proizvod prolazi kroz 20 proizvodnih operacija da bi od trupca stigli do dvoslojnog parketa, firma u kojoj radi 70 vrednih i stručnih ljudi, čiji je nivo integracije sa preduzećem na visokom nivou. To su ljudi o kojima se istinski brinemo, ljudi koje uvažavamo, to su ljudi koji svojim znanjem, radom, lojalnošću i ljubavlju prema firmi neguju naše odnose, čuvaju i unapređuju naš proizvodni program. Mogu slobodno da kažem da smo firma koja može biti uzoran primer mnogim proizvodnjama u regionu. Naš investicioni ciklus nije završen, nastavljamo sa ulaganjem u tehnologiju prerade, automatizaciju proizvodnih procesa u vidu robotskih rešenja.

Već sam pomenuo da je u kompaniju LABOR SRB potpuno preneto stručno znanje, tehnologija i iskustvo u preradi drveta i višeslojnog parketa, odnosno kompletan italijanski „know how“ doslovno implementiran u našu firmu, što je dovelo do toga da se srpska sirovina u potpunosti prerađuje kod nas u zemlji čime se povećava dodatna vrednost, na šta sam veoma ponosan i nadam se da će se takva praksa nastaviti u svim privrednim granama u Srbiji. To je garancija našeg daljeg razvoja i uspeha – kaže na kraju našeg razgovora gospodin **Luka Drašković**, generalni direktor kompanije Labor SRB doo.

svaka kiša predstavljala problem za bilo kakvu manipulaciju viljuškama. Tada smo tek započinjali sa investicionim ciklusom i verovali čvrsto da možemo kroz koju godinu postati lider u proizvodnji drvenih podova.

– Prošao sam ceo taj put i porastao sa ovom firmom. Danas je ovde jedna drvoprerađivačka firma koja je tehnološki napredno opremljena, koja se permanentno razvija i ima velike proizvodne mogućnosti, firma u kojoj je

PRIPREMILI: D. Blagojević, N.Jokić

Održan 48. Međunarodni sajam građevinarstva

GRAĐEVINARSTVO pokretačka snaga privrede

Tokom četiri dana posetioci 48. Međunarodnog sajma građevinarstva mogli su da upoznaju budućnost građevinske industrije, bilo da je reč o pametnim gradilištima, digitalizaciji ili održivim rešenjima.

Najveći sajamski događaj u građevinskoj industriji u regionu jugoistočne Evrope, 48. Međunarodni sajam građevinarstva SEEBBE, održan je od 22. do 25. aprila 2024. godine, u halama i na otvorenom prostoru Beogradskog sajma. Pod sloganom „Od vizije do ostvarenja“ Beogradski sajam je organizovao jedan od najvažnijih događaja u građevinskoj industriji u ovom delu Evrope. Kao najvažniji događaj u građevinskoj industriji, glavni pokretač uspešnih poduhvata, inovacija i tržišta u regionu – Sajam građevinarstva SEEBBE objedinjuje znanja iz svih grana građevinske industrije i zanata, po međunarodnim standardima i na visokom nivou. Promovišući direktnu i konkretnu razmenu informacija, idealno je mesto za investicione odluke.

– Kranovi su simbol izgradnje zemlje, a po Beogradu i širom Srbije imaju ih na svakom koraku. Dok imamo kranove znači da napredujemo kao zemlja – rekao je otvarajući 48. Međunarodni

sajam građevinarstva **Goran Vesić**, ministar građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture u Vladi Srbije.

Svaki dinar koji se uloži u izgradnju multiplikuje se trostruko u BDP-u zemlje, što znači da je građevinarstvo nezaobilazan faktor u razvoju zemlje i njenom BDP-u.

– Građevinarstvo, a pogotovo njegov inovativni deo, pokretačka su snaga privrede. Prošle godine smo doneli izmene i dopune u Zakonu o planiranju i izgradnji, a mere predviđene tim zakonom već uveliko daju rezultate. Transparentne procedure i ubrzanje izdavanja dozvola uslovi su za predvidljivo poslovanje, što je jedan od najvažnijih preduslova za strane investicije – istakao je Vesić.

Po donošenju ovih mera, u trećem kvartalu 2023. godine, vrednost izvedenih radova porasla je za 15,8 odsto u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Ukupan broj izdatih dozvola u četvrtom kvartalu 2023. bio je za 15,6 po-

sto veći nego u istom kvartalu prethodne godine.

Veoma je važno i što smo ukinuli konverziju uz naplatu. U ovom trenutku imamo najavljenih investicija i podnetih zahteva za građevinske dozvole na tim lokacijama za 88 miliona evra. Još je važnije da se 66 odsto svih tih zahteva odnosi na povećanje proizvodnih kapaciteta, što je suprotno najavama skeptika da će ta „privilegija“ biti iskorišćena za gradnju stanova.

– Moram naglasiti da je 2013. godine učešće građevinarstva u BDP-u Srbije iznosilo oko 3 odsto, a 2022. godine to je već bilo 5,5 odsto i taj trend se nastavlja. Godine 2013. vrednost svih građevinskih radova iznosila je 1,6 milijardi evra, a 2023. je iznosila 5,2 milijarde evra – dakle uz porast od 3,25 puta – naglasio je ministar Vesić.

Prošle godine smo imali kapitalni budžet za investicije u infrastrukturu 3,8 milijardi evra, a već za ovu godi-

nu je taj budžet povećan na 4 milijarde evra.

Poseban doprinos u ovom kontekstu daje EXPO 27, jer će se od ukupnog investicionog budžeta od oko 18 milijardi evra, na EXPO 27 odnositi oko 2,5 milijardi. Ne treba zaboraviti ni najveći investicioni projekat – beogradski metro – čija realizacija predstoji u bliskoj budućnosti.

Sve to je razlog da se doprinosu koji građevinarstvo daje razvoju zemlje, njene privrede i BDP-a, trajno ukazuje naročita počast – rekao je ministar Vesić otvarajući 48. Međunarodni sajam građevinarstva.

Maja Petković, komercijalna direktorka generalnog sponzora manifestacije, kompanije **IGM Mladost** iz Leskovca, rekla je da kompanija posluje na četiri lokacije – Stalać, Vlasotince, Mala

Plana (fabrike za proizvodnju blokova) i Leskovac (fabrike za proizvodnju crepa). Najnovije tehnologije, vrhunska oprema i visokostručni kadrovi uslov su za najkvalitetnije proizvode iz ovog, najvećeg domaćeg proizvodnog kapaciteta, a izvozni potencijal prelazi 50 posto proizvodnje. To sve zajedno čini kompaniju jednim od motora građevinske industrije u Srbiji, a Sajam građevinarstva je prilika da se to i dokaže – rekla je gospođa Petković

Svečanom otvaranju prisustvovali su i predstavnici Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske.

Misija 48. Međunarodni sajam građevinarstva, čiji je slogan bio „Od vizije do ostvarenja“, je da bude ključna platforma za susret stručnjaka, kompanija i entuzijasta građevinske industrije, da

predstavi najnovije trendove, tehnologije i projekte u ovoj oblasti, da omogući prilike za poslovno umrežavanje i sklapanje poslovnih dogovora, razmenu znanja i iskustava koja će oblikovati budućnost građevinske industrije.

Na sajmu se predstavilo preko 500 izlagača, a među njima i oni iz Austrije, Austrije, BiH, Bugarske, Hrvatske, Češke Republike, Francuske, Nemačke, Grčke, Mađarske, Italije, Crne Gore, Kine, Poljske, Azerbejdžana, Indije, Severne Makedonije, Rumunije, Slovenije, Španije, Holandije i Turske.

Izlagački program je pokrio sve ključne segmente građevinske industrije – najnovije tehnologije u građevinarstvu (tehnološke inovacije u oblasti građevinske mehanizacije, alata i opreme), inovativne materijale (beton, čelik, drvo, plastiku i kompo-

Maja Petković, komercijalna direktorka, kompanije IGM Mladost Leskovac, generalnog sponzora 48. Sajma građevinarstva

48. Međunarodni sajam građevinarstva je svečano otvorio ministar Goran Vesić koji je govorio o značaju građevinarstva kao pokretačke grane privrede

zitivne materijale, sa fokusom na ekološki prihvatljivim materijalima i održivim građevinskim praksama), energetske efikasnost i održivost (proizvodi i tehnologije koji doprinose energetske efikasnosti, smanjenju emisija CO₂ i očuvanju resursa, što uključuje solarnu energiju, geotermalne sisteme, izolaciju, kao i pametne sisteme upravljanja energijom).

Manifestacija je okupila sve koji su uključeni u planiranje, projektovanje i izgradnju – arhitekta, projektante, investitore, predstavnike industrijskog i komercijalnog sektora, građevinske zanatlije, proizvođače građevinskog materijala i slično.

Na Sajmu su predstavljene i nacionalne izložbe Austrije, Češke Republike, Indije, Kine, Poljske, Turske, a organizo-

NAGRADE I PRIZNANJA 48. MEĐUNARODNOG SAJMA GRAĐEVINARSTVA

Na Beogradskom sajmu uručene su nagrade i priznanja za najbolje ekspanate na 48. Međunarodnom sajmu građevinarstva.

Stručni žiri za dodelu nagrada i priznanja Sajma građevinarstva radio je u sastavu: doc. dr Bojana Zeković, Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu; doc. dr Nebojša Gnjatović, Mašinski fakultet Univerziteta u Beogradu; prof. dr Đorđe Veljović, Tehnološko-metalurški fakultet Univerziteta u Beogradu; doc. dr Miloš Ječmenica, Elektrotehnički fakultet Univerziteta u Beogradu i doc. dr Milan Spremić, Građevinski fakultet Univerziteta u Beogradu.

Odluke o dodeli priznanja donete su jednoglasno, a nagrada „NOVA VIZURA“ dodeljena je:

– Kategorija **GRAĐEVINSKI MATERIJALI** preduzeću **IGM MLADOST LESKOVAC**, za CREP MLADOST – FUTURA PRO

– Kategorija **GRAĐEVINSKA MEHANIZACIJA** preduzeću **METAL – PRODUKT SMEDREVSKA PALANKA** za LINIJU ZA PROFILISANJE LIMA U OBLIKU CREP PLOČE TIP B20/1250

– Kategorija **PREFABRIKOVANI SKLOPOVI ZA GRAĐENJE** dodeljena je preduzetniku **DRAGANU RADULOVIĆU, PROMOBET MLADENOVAC** za ENERGETSKI EFIKASAN BLOK “PROMOTHERM” RF 30

– Kategorija **INSTALACIJE U OBLASTI GRADITELJSTVA** preduzeću **ROTO SRBIJA ALIBUNAR** za BIOLOŠKI PREČIŠĆIVAČ “ECO FLOW” 2-5ES

–Kategorija **INFORMACIONE TEHNOLOGIJE U OBLASTI GRAĐEVINARSTVA** dobio je **STUDIO PRESENT SUBOTICA** za PIERRE – DOMAĆE REŠENJE ZA SMART HOME

POSEBNO PRIZNANJE dodeljeno je:

– U robnoj grupi **GRAĐEVINSKI MATERIJALI** **DECOUSTIC BEOGRAD** za PANEL – ZVUČNA IZOLACIJA ZIPS III ULTRA

– U robnoj grupi **INSTALACIJE U OBLASTI GRADITELJSTVA** **BONOMINI ITALY** za „GALILEO“ SIFON ZA UŠTEDU PROSTORA

– U robnoj grupi **INSTALACIJE U OBLASTI GRADITELJSTVA** **IKL INDUSTRIJSKI KOMBINAT LIVNICA GUČA** za PEĆ NA ČVRSTO GORIVO “ARINA SMART” i kompaniji **FIEO, INDIA** za ORGANIZACIJU NACIONALNE IZLOŽBE INDIJE

SPECIJALNO PRIZNANJE dodeljeno je:

– Kompaniji **PEŠTAN ARANĐELOVAC** za PP SISTEM ŠAHTOVA „IMPRUVA“ ZA ODVODNJU FEKALNIH I OBORINSKIH VODA

– Specijalno priznanje dobio je i **DUŠAN GLAVAŠKI AD POLET IGK, NOVI BEČEJ** za DOPRINOS UNAPREĐENJU MANIFESTACIJE

– Kompaniji **AD POLET IGK, NOVI BEČEJ – NEXE GRUPA** za DOPRINOS UNAPREĐENJU MANIFESTACIJE

van nastup su imale kompanije iz Crne Gore i Republike Srpske (BiH) preko njihovih privrednih komora.

Manifestacija je obogaćena i specijalizovanim izložbama Stone-Expo i Windshow Balkans, što dodatno pokriva interese i konkretna rešenja za najzahtevnije ideje i arhitektonske projekte, a kvalitet komunikacije podignut je na viši nivo primenom B2B programa, koji pruža podršku biznisu i ugovaranju novih poslova i saradnji.

U cilju promocije novih tehničko-tehnoloških rešenja Beogradski sajam tradicionalno na Sajmu građevinarstva je dodelio nagrade „Nova vizura“ i „Posebno priznanje“ za proizvode iz nekoliko robnih grupa. ■

U Opatiji održana 21. Drvno-tehnološka konferencija

Smanjena tržišna napetost

Ovogodišnja 21. DTK održana je u Opatiji 03. i 04. juna u okruženju smanjena tržišne napetosti koja je obeležila drugu polovinu prošle godine, a mnogobrojne tržišne teškoće bile su uzrokovane zastojima na nemačkom građevinskom tržištu.

Konferencija u Opatiji se kroz proteklih 20 godina etablirala kao središnje mesto razmene sektorskih ideja u ovom delu Evrope i ona tradicionalno nudi upoznavanje s najaktuelnijim tržišnim trendovima i pokazateljima. Teme su ovoga puta bile prilagođene situaciji na tržištu, a još uvek složene prilike nameću potrebu za analizom aktuelnih kretanja i trendova. Na ovom središnjem sektorskom skupu u Hrvatskoj mogle su se ovoga puta čuti i najave nekih optimističnijih tonova, iako još uvek neki podsektori beleže pad u obimu poslova na nekim tržištima u rasponu od 20-30%.

Skup je održan pod pokroviteljstvom Vlade RH i Ministarstva poljoprivrede. Stoga je državni sekretar Mladen Pavić, izaslanik pokrovitelja predsednika Vlade Andreja Plenkovića najavio kontinuitet u potporama Vlade RH ovom sektoru, bilo kroz programe iz EU ili iz nacionalnih izvora.

Marijana Petir, predsednica Odbora za poljoprivredu i izaslanica predsednika Hrvatskog sabora Gordana Jandrokovića je otvarajući konferenciju istakla kako su šume u RH najveći ponor ugljenika te kako i dalje treba istrajati na postizanju onih izuzetaka u Briselu koji će dodatno afirmisati prednosti ovog sektora, kao što je to već izvršeno u Evropskom parla-

Na ovom središnjem sektorskom skupu u Hrvatskoj mogle su se ovoga puta čuti i najave nekih optimističnijih tonova, iako još uvek neki podsektori beleže pad u obimu poslova na nekim tržištima u rasponu od 20-30%.

Najavljen kontinuitet u potporama Vlade RH drvnom sektoru, bilo kroz programe iz EU ili iz nacionalnih izvora.

Predstavnici parketne industrije, ali i građevinskog sektora predviđaju stabilizaciju trendova na tržištu tokom 2024. godine.

mentu tokom implementacije regulative o korišćenju zemljišta LULUCF. Ponosni smo na najnoviji podatak FSC-a, vodećeg svetskog sertifikacijskog tela kako je RH vodeća u svetu po udelu sertifikovanih šuma, istakla je Petir.

Kao ključno sektorsko pitanje se nametnulo rešavanje izazova povezanih s klimatskim promenama, ali i moguća refleksija novih

politika na nivou EU i RH na šumarski sektor. EU teme su vrlo detaljno analizirane na konferenciji, predstavljena je inicijativa sektorskih udruženja drvne industrije iz Poljske, Mađarske, Češke, Slovačke, Austrije, Slovenije i Hrvatske koja su sprovedla zajedničku akciju prema lokalnim vladama, kao i prema telima u Briselu kako bi se odložila primena EUDR uredbe koja se foku-

sira na proizvode od drveta koji nisu doprineli krčenju šuma, odnosno degradaciji šuma u Evropi i na globalnom nivou.

Praćenje nadzora nad stanjem šuma predstavlja značajan korak napred EU-a prema zaštiti svojih šuma od štetnih činioca klimatskih promena. Partner konferencije - Hrvatska komora inženjera šumarstva i drvne tehnologije smatra kako i

Hrvatska treba nastaviti sa aktivnim podsticajem stvaranja otpornijih i raznovrsnijih šuma, kako bi se zaštitili ovi neprocenjivi ekosistemi za buduće generacije. Postizanje ovog cilja zahtevaće usklađene napore, snažne strategije i kontinuirani dijalog među svim činiocima, kako bi se odgovorilo na klimatske izazove i iskoristile brojne prilike za afirmaciju na šumi baziranih sektora.

Konferencija je bila dobra prilika za predstavljanje novih tehnologija. Dobavljači su pristigli iz Austrije, Italije i iz Nemačke. Iz Danske su na konferenciju došle zanimljive i inovativne informacije o sertifikovanom i pouzdanom fotooptičkom merenju trupaca u šumi i pilanama, od strane kompanije DRALLE koja je pionir, tržišni lider i inovator u području kalibrabilnih fotooptičkih merenja uz 3D tehnologiju za logističke procese drvne industrije i šumarstva, a koje su podržane IT-om. Ukratko, ručna merenja, ručna upisivanja i prepisivanja u sektoru će uskoro postati prošlost.

Na konferenciji su takođe učestvovali i vodeće proizvodne kompanije, uključujući i Bjelin Group sa sedištem u Švedskoj i sa nekoliko važnih fabrika u Hrvatskoj. CEO grupacije - Robert Žulj je govorio o planovima

ove velike globalne grupacije koja deluje na glavnim svetskim tržištima i u Ogulnu gradi najveću svetsku fabriku podova. Uprkos spomenutim izazovima u Evropi, predstavnici parketne industrije, ali i građevinskog sektora predviđaju stabilizaciju trendova na tržištu tokom 2024. godine.

Fakultet šumarstva i drvne tehnologije Univerziteta u Zagrebu je višegodišnji partner konferencije, a ove godine bio je zastupljen vodećim stručnjacima, dekanom prof.dr.sc. Josipom Margaletićem, kao i prodekanima i nizom profesora, asistenata i studenata.

Tokom intenzivne rasprave na konferenciji usvojeni su sledeći zaključci:

1. EU nema zajedničku šumarsku politiku, nego svaka zemlja određuje

svoje prioritete na osnovu EU šumarske strategije. EU Zakon o nadzoru šuma je dobio opštu potporu učesnika, ali neki sektorski učesnici izražavaju zabrinutost zbog njegove percipirane nedorečenosti i pozivaju na snažnije mere za osiguranje otpornosti šuma. Zagovara se uključivanje dodatnih pokazatelja za sveobuhvatno praćenje evolucije šuma i za uspostavu jedinstvenog okvira za praćenje stanja šuma u državama članicama.

2. EU je glavni promotor zelenih politika na

maja ponovno potvrdio izvrsnost italijanskog dizajna i najavio pokretanje mnogobrojnih izvoznih poslova.

4. Evropsko tržište parketa doživelo je značajan pad, navodi se saopštenju FEP-a – Evropske federacije proizvođača parketa. Preliminarne procene iz januara ove godine upućuju na veliko smanjenje ukupne potrošnje parketa u poređenju sa prethodnom godinom, odražavajući pre svega smanjeno poverenje potrošača uzrokovanih visokim kamatama i usled velikog smanjenja građevinskih aktivnosti na velikim evropskim tržištima.

5. Sektorske kompanije polako izlaze iz krize – učesnici na konferenciji su izrazili optimizam oko uspeha niza izvoznih poslova na unutrašnje tržište EU-a, ali i na prekomorska tržišta.

6. Potrebno je povećati uticaj sektora nakon nacionalnih i evropskih izbora na donosiocima odluka. Postoje brojne mogućnosti za poboljšanje položaja na šumi baziranih industrija u budućim politikama Evropske komisije i Vlade RH.

evropskom, ali i na globalnom nivou.

3. Kreće se - italijansko tržište je posljednja dva meseca optimističnije oko stanja u sektoru, a sajam namštaja Salone del Mobile 2024 u Milanu je tokom svog održavanja početkom

7. U sektoru nedostaje veći nivo primene inovacija. Istraživači su pronašli dokaze u Africi kako je drvo u najranijoj prošlosti korišćeno za izgradnju različitih konstrukcijskih struktura i ručnog alata pre gotovo pola miliona godina. Naža-

Ispred kompanije **Enterijer Janković Group** na DTK u Opatiji su učestvovali Kristina i Ilija Kovčić.

– Aktivno smo ispratili sve teme konferencije, a ono što je bilo najinteresantnije za sektor kome pripadamo i kompaniju za koju radimo se odnosilo na nove evropske regulative na tržištu drvne sirovine, EUTR i implementacija EUDR direktno dotiče sve u lancu trgovine drvnom sirovinom.

Gospodin Ivan Hederčić, predstavnik sertifikacionog tela, FSC Balkan Adria nas je podstakao na pravovremeno razmišljanje o preduzimanju svih koraka koje kao svetska kompanija moramo sprovesti pre samog uvođenja ovih standarda.

Bilo nam je značajno čuti kakvi su trendovi i prilike na evropskom tržištu trgovine drvnim sirovinama i pro-

izvodima. S tim u vezi predstavnici kompanija sa kojima saradujemo Bjelin Group i Požgaj Group su izrazili zadovoljstvo trenutnim plasmanom svojih proizvoda u Evropi, ali istovremeno i zebnju zbog svetske krize izazvane ratovima.

Kao predstavnici kompanije EJK bili smo aktivni učesnici panel rasprave sa predstavnicima akademske zajednice, Fakulteta šumarstva i drvne tehnologije Zagreb, predstavnicima drvnog klastera Hercegovine (BIH) i centra kompetencija Vinkovci.

Bilo je lako predstaviti kompaniju za koju radim i onima kojim je manje poznata kroz primer iz njihovog okruženja. Samo jedan od projekata koji je rađen na Hrvatskom primorju je Hotel Keight, baš na Opatijskoj rivijeri.

Osnovno pitanje koje se nameće je ugrožavanje rasta i razvoja sektora usled nedostatka radne snage izazvanih migracijama i sve manjom atraktivnošću profesije među mladima, te i sukobima između očekivanja mladih diplomiranih inženjera i poslodavaca... Zaključak rasprave je da je potrebno povećati zarade u ovoj branši kako bi postala atraktivnija mladima.

Važno je uključivati mlade u projekte kroz razne prakse, pa s tim u vezi uspostavljanje, razvoj i negovanje međunarodne saradnje naučno – obrazovnih institucija, razmena studenata i stručnih kadrova.

Ove dve teme koje se tiču sertifikacije i kadrovskih izazova su bile one u kojima smo bili aktivni učesnici – rekla je **Kristina Kovčić** za časopis *DRVO-tehnika*.

Predstavljajući poznatu nišku kompaniju **NIGOS** na DTK u Opatiji, **Miljan Nikolić** je rekao da je od maja prošle godine drastično pala potražnja za sušara na Zapadu i da se NIGOS okrenuo tržištu Južna Amerika (Čile, Peru tradicionalno jer tamo imamo predstavnike, Francuska Gvajana, veliki projekat sa Kanadskom firmom), te da NIGOS radi novi projekat sa Sirijcima u Turskoj i Egiptu.

– Čekamo izbore u EU i da se krene u investicije. NIGOS ima kondenzacione sušare koje rade na električnu energiju pa u kombinaciji sa solarnim panelima spadaju u zelenu investiciju i znatno smanjuju karbonski otisak gotovog proizvoda CFP. Po nekoj direktivi u EU zeleni se zalažu da do 2050. bude CFP-0 za svaki proizvod. Marijana Petir je objasnila da se Hrvatska u EU bori protiv pravila koje traže Zeleni za EUDR jer bi to previše zakomplikovalo poslovanje i gazdovanje šumama. Jedan od zaključaka je da će Hrvatska investirati u drvenu industriju i da se na tržištu skromno javlja potražnja građe – rekao je za naš časopis **Miljan Nikolić**.

radna snaga, koje trenutno hronično nedostaje, prvenstveno zbog iseljavanja mladih prema zapadnim zemljama EU-a.

10. Regiju jugoistočne Evrope treba brendirati kao mesto proizvodnje vrhunskih proizvoda više dodate vrednosti na šumi baziranih industrija. JIE postaje prepoznatljivo mesto i sinonim šumarstva u Evropi, a potrebno je pripremiti više projekata u sklopu EU programa, uključujući i program HORIZON usmerenih na poboljšanje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u području digitalnih tehnologija u cilju povećanja nivoa sektorskog znanja i ključnih kompetencija iz područja drvne tehnologije i šumarstva.

lost, danas se ne gradi dovoljno održivo, jer se ne koristi dovoljno drveta u građevinskom sektoru, stoga se apeluje na sistem javne nabave u cilju predviđanja većeg udela proizvoda od drveta.

8. Neopravdan je pritisak pripadnika zelenih političkih opcija u Evropi na čistu energiju i na korišćenje drveta u energetici, jer se oseća intencija „zelenih akademskih krugova“ oko podizanja nivoa energetske efi-

kasnosti, a na štetu zelene energije iz drveta.

9. Treba unaprediti obrazovni sistem, kroz insistiranje na praktičnoj nastavi u srednjim školama, ali i na fakultetima, kako bi se dobila i osposobila kvalitetna

Spomenimo još da su iz Srbije na DTK u Opatiji učestvovali predstavnici JP *Srbijašume*, JP *Vojvodinašume*, ENTERIJER JANKOVIĆ i već tradicionalno niški NIGOS.

Kristina Kranjčec

Od prvog juna su stupile na snagu nove olakšice u okviru nemačkog Zakona o imigraciji stručnih radnika koje, između ostalog, omogućavaju strancima koji su obezbedili radno mesto da sa sobom u Nemačku dovedu ne samo članove uže, već i šire porodice, dok je kvota za radnike poreklom sa Zapadnog Balkana udvostručena na 50.000 ljudi.

Domaća privreda se, sa druge strane, suočava sa ozbiljnim nedostatkom kvalifikovanih radnika, a posledice „preseljenja“ u Nemačku i druge zapadnoevropske države ogledaju se u manjku vozača, građevinskih radnika i radnika u metalskom i drvnom sektoru, dok se u isto vreme beleži priliv stranih radnika u Srbiju, a direktor Instituta za razvoj i inovacije, Nenad Jevtović za Biznis.rs ukazuje da je danas glavni razlog privremenog boravka u Srbiji – zapošljavanje.

Povodom stupanja na snagu „treće faze“ nemačkih olakšica za strane radnike, Jevtović smatra da će ta zemlja svakako zadržati titulu „prve emigracione destinacije“ za radnike iz Srbije, zbog ogromnih potreba njene ekonomije za radnom snagom.

Procenjuje se, inače, da je toj zemlji u 2023. nedostajalo 570.000 radnika, a da će do 2035. taj broj porasti do neverovatnih sedam miliona radnika.

Takav trend svakako ne pomaže domaćoj privredi, koja takođe kuburi sa dostupnošću potrebnih radnika. Indeks MSP Kompassa, platforme Centra za visoke ekonomske studije (CEVES) za praćenje i analizu trendova u sektoru malih i srednjih preduzeća, uveliko signalizira da se veliki broj naših kompanija u većini privrednih delatnosti suočava sa značajnim nedostatkom radne snage.

Rezultati istraživanja koje su sproveli za ovogodišnje izdanje Indeksa MSP Kompassa kažu da je 57% među 1.500 anketiranih kompanija kao izazov navelo zadržavanje zaposlenih na radnom mestu, dok je 59% kao najveći izazov navelo pronalazak novih radnika.

Prema poslednjim dostupnim podacima Nacionalne službe za zapošljavanje iz 2019. godine, podsećaju iz CEVES-a u analizi rezultata ankete, u Srbiji su najdeficitarnija bila uslužna i zanatska zanimanja, koja čine čak 46% od ukupnog broja nedostajućih zanimanja – a to su bravari, zavarivači, konoari, kuvari, trgovci, stolari, zidari, tekstilci, krojači, pekari, vodoinstalateri, električari i elektroinstalateri, pa sve do mesara i vozača.

Nenad Jevtić iz IRI, međutim, ukazuje i na to da domaće tržište rada

Ozbiljne posledice odlaska radnika iz Srbije

Prva emigraciona destinacija za radnike iz Srbije je Nemačka, a zbog ogromnih potreba njene ekonomije za radnom snagom, procene su da je Nemačkoj u 2023. nedostajalo 570.000 radnika, a da će do 2035. taj broj porasti do neverovatnih sedam miliona radnika.

uveliko reaguje na takva kretanja, pa sve veći broj radnika emigrira u Srbiju. O tome govori podatak da je u odnosu na 2021. godinu više nego dupliran broj stranih radnika u našoj zemlji.

„Ova promena ne može se objasniti samo dolaskom Rusa i Ukrajinaca. Naša nova stvarnost je da ćete u Beogradu dostavljaču hrane često morati da se zahvalite na engleskom ili da ćete, kada se promeni linija autobusa zbog nekih vanrednih okolnosti, morati uz pomoć telefona i mapa da navodite vozača – u najboljem slučaju na engleskom. Pritom, na velikim gradilištima koja su 'daleko od očiju' – poput autoputeva ili EXPO kompleksa – tamo vam ni srpski ni engleski neće ništa pomoći“, ističe Jevtović.

Primitio je, takođe, da se domaći mediji često fokusiraju na radnike sa egzotičnih destinacija – sa Kube, iz Nepala ili Kambodže, dok je u stvarnosti najviše Srba iz regiona, a među strancima građana Kine, Turske i Rusije.

„Ako se posmatra period od 2011. do 2021. godine, vidi se da se struktura migranata u Srbiji potpuno promenila – ako je ranije glavni razlog za odobrenje privremenog boravka bio spajanje zbog porodičnih razloga, danas je to zapošljavanje“, objašnjava naš sagovornik.

Jevtović, kao i autori MSP Kompassa, ukazuju i na svojevrsni paradoks na domaćem tržištu rada. Radi se o gotovo 300.000 formalno nezaposlenih koji, uprkos tražnji domaćih kompanija, ne uspevaju da pronađu posao, dok još oko 1,2 miliona građana starosti od 15 do 64 godine (što je gotovo 29 odsto radno sposobne populacije) uopšte ne traži posao, pa se vodi kao neaktivno na tržištu rada.

„Može se postaviti pitanje zašto dolaze strani radnici kada u Srbiji ima 300.000 nezaposlenih ljudi. Odgovor leži u tome da se ti ljudi sa svojim znanjima ne uklapaju u radna mesta koja su otvorena, ili ponuđena radna mesta ne zadovoljavaju zahteve srpskih radnika. Upravo u ovom prostoru dolaze stranci koji rade kao vozači, građevinski radnici, kao zaposleni u uslužnom sektoru i ugostiteljskim uslugama“, ističe Jevtović.

Podsetimo i u koje evropske države najviše odlaze građani Srbije. Prema podacima Eurostata za 2022. godinu, na prvom mestu je Nemačka, u koju je emigriralo 15.385 srpskih državljana, što je dva puta više od drugoplasirane – Hrvatske. Na trećem mestu je Austrija, dok su na četvrtom i petom bile Slovenija i Slovačka.

blade
SAFETY TECHNOLOGY

BLADE OFF: INOVATIVNI BEZBEDOSNI SISTEM ZA SCM KRUŽNE TESTERE

SCM predstavlja **novi sigurnosni sistem** za kružne testere. Sa blade off sistemom, bezbednost više nije prepreka, već sastavni deo procesa koji održava **visoku produktivnost i kvalitet**, čime se ostvaruje novi koncept rada.

Sistem sprečava **svaki slučajni kontakt rukovaoca sa sečivom**, prepoznaje bilo koji deo ljudskog tela i aktivira se izuzetno brzo, što obezbeđuje potpunu zaštitu i pri veoma velikim brzinama, do 2 m/s.

Sve ovo se dešava u potpunosti u skladu sa ergonomijom mašine i na ponovljiv, neinvazivan način te bez **ugrožavanja funkcionalnosti i kvaliteta mašine**.

class si 400ep

l'invincibile si 3

OTKRIJTE VIŠE

SCM ADRIA
scmadria@scmgroup.com
phone: +386 1 320 17 40
www.scmwood.com

woodworking technology

is more

Iza svake SCM mašine ili sistema za mašinsku obradu drveta krije se znanje i iskustvo tima stručnjaka koji se stalno fokusiraju na budućnost industrije kako bi obezbedili proizvode i usluge koji zadovoljavaju stvarne potrebe kupaca. Ovo je filozofija koja je proistekla iz istraživačkog i razvojnog rada italijanske grupe i ista je poruka koja je pratila učešće SCM-a na Xylexpo 2024.

Brojni posetioči koji su se okupili na štandu grupe mogli su da uživaju u jedinstvenom iskustvu, otkrivajući širok spektar tehnoloških i digitalnih inovacija na potpuno multimedijalni način. SCM je „prekršio tradiciju“ tako što se prvi put pojavio na sajmu bez mašina: izbor je u skladu sa fokusom grupe ka održivosti i uticaju na životnu sredinu koji demonstrira njihovu sposobnost da budu lideri i u načinu na koji komuniciraju sa tržištem, uglavnom proizilazi iz precizne vizije koja se sve više usmerena na sve “izvan mašine” kako bi u potpunosti podržala klijente u njihovim poslovnim potrebama.

Pietro Gheller, direktor SCM sektora za drvenu industriju je to potvrdio na konferenciji za novinare organizovanoj na štandu: „*Brojne inovacije predstavljene na sajmu Xylexpo pokazuju sposobnost SCM-a da razvija dugoročan, konstantan i zajednički odnos sa klijentima i da podrži njihove potrebe ne samo tokom čitavog životnog ciklusa mašine nego i za sve vreme trajanja njihove preduzetničke delatnosti. To je moguće ne samo zahvaljujući tehnologiji – koja je i dalje srce iskustva grupe, već i kroz ponudu ekosistema softvera, usluga, veština i iskustva sa veoma visokom dodatnom vrednošću.*

U skladu sa ovom vizijom, koja je sve više fokusirana na usluge, SCM je predstavio širok program inovacija koji su snažno fokusirani na nove zahteve tržišta u pogledu **digitalizacije i održivosti**, kao i na nove scenarije **Industrije 5.0**.

Štand ima niz uglova oko perimetra zajedno sa ekranima koji pružaju detaljan opis **širine i dubine spektra tehnoloških rešenja** koja SCM može da ponudi za svaki specifični proizvodni proces u sektoru. Na štandu je takođe izložen prostor za gotove proizvode kupaca, gde je moglo da se stekne praktično iskustvo o postignutim rezultatima mašina i sistema grupe SCM u pogledu kvaliteta i završne obrade.

Fokus se pomerio sa čistog proizvoda za kupaca na njihove zahteve u smislu podrške, saveta o kontroli i produktivnosti: ovom prilikom je

Kompanija SCM na Xylexpu predstavila potpuno novi multimedijalni način prezentacije, ali mašine nisu bile izložene!

SCM je ilustrovao svoje tehnološke i digitalne inovacije na potpuno nov i multimedijalni način, posvećujući svu svoju pažnju novim proizvodnim i poslovnim potrebama klijenata u pogledu usluga, digitalizacije i održivosti.

predstavljen novi softver WIN MES za kontrolu i protok fabričkih informacija.

Konačno, u centru štanda, posetioči Xylexpo-a su mogli da vide SCM-ovu novu, potpuno funkcionalnu digitalnu kontrolnu sobu, koja digitalno tumači vrednosti grupe: **odnos sa kupcima** („nikada nećete raditi sami“) kroz proaktivne usluge koje omogućava **Maestro connect** sistem IoT i **održivost**. **Održivost životne sredine** kroz no-

ve funkcije energetskog monitoringa, **operativna održivost** kroz prediktivno održavanje i **poslovna održivost** obezbeđena je povećanjem produktivnosti kroz pakete servisnih usluga. Poslednji, ali podjednako važan, jeste koncept održivosti prema ljudima, koji se manifestuje u vidu razmene tehničkog znanja i stalne obuke.

Još jedan ključni cilj u viziji SCM-a je da obezbedi automatizovane, integri-

sane i kompletne procese za ceo sektor obrade drveta. Najsavremeniji multimedijalni i impresivni alati su odveli posetioce u srce neograničenog asortimana proizvoda SCM-a. Predstavljene su inovacije za svaku oblast primene - **nameštaj i kuhinje, prozori, vrata, podovi, drvene konstrukcije, površinske obrade, stolarija, čamci i kamp prikolice** - uz integraciju **CMS solutions** (rešenja), još jednog od brendova grupe specijalizovanih za tehnologije za mašinsku obradu ostalih materijala kao što su staklo, mermer, metal, plastika i kompozitni materijali.

Nije nedostajalo ni direktnih veza sa SCM-ovim tehnološkim centrima u Italiji koji su demonstrirali nove fleksibilne industrijske ćelije za testeru za panele, glodanje, lepljenje ivica i bušenje, integrisanih sa automatskim skladištima i zglobnim robotima, kao i integrisana rešenja za brušenje i završnu obradu vrata ormara, prozora i vrata kao i parketa.

„Novi pristup pokazuje da inovacija ostaje ključna za strategiju SCM-a. Gru-

pa nastavlja da ulaže 7% svog prometa u istraživanje i razvoj. Prema Epo indeksu patenata koji je objavio Evropski zavod za patente 2023. SCM grupa bila je među deset najvećih italijanskih kompanija koje su podnale patentne prijave“, dodao je Pjetro Geler tokom konferencije za novinare. Ulaganja u istraživanje i razvoj u sektoru drveta biće sve više usmerena na faze obrade koje su odlučujuće za kvalitet finalnog proizvoda, kao što kant trake, CNC obradni centri i ceo proces površinske obrade, gde SCM zajedno sa Superfici može da pruži izbor sveobuhvatnih i integrisanih rešenja.“

Xylexpo je bio i prilika za predstavljanje našeg **novog Scm-Superfici tehnološkog centra** u obližnjoj Villasanti, u centru Brianze. Površina od 2.000 m² iskorišćena je za organizovanje prezentacija širokog spektra proizvoda i usluga: ne samo rešenja za završnu obradu Superfici, već i širokog spektra drugih tehnologija koje pripadaju grupi za završnu obradu proizvodnih procesa nameštaja, vrata i prozora, građevinarstva i stolarije. ■

Svečano otvaranje nove SCM filijale u Sloveniji

Svečano otvaranje nove filijale SCM-a u Trzinu (Ljubljana) biće održano od 24. do 28. septembra.

Četiri dana inovacija i novih trendova u obradi drveta. Biće moguće videti tehnološke i digitalne inovacije uz praktične demonstracije posvećene svim kompanijama u sektoru, od zanatlija do velikih industrija, od nameštaja do okvira za prozore i vrata, pa sve do obrade drveta i stolarije.

Više informacija možete pronaći na internet stranici www.scmwood.com. Želite li u međuvremenu da kontaktirate tim SCM Adria?

Evo kontakata:

Scm Adria: +386 1 320 17 40

scmadria@scmgroup.com • www.scmwood.com

Scm Adria servis/rezervni delovi: +386 1 320 17 41
sparepartsadria@scmgroup.com

SCM novosti za stolare

Na Xylexpo 2024, u centru pažnje bio je **sigurnosni sistem "blade off"**. Predstavljen je uživo iz novog tehnološkog centra Scm-Superfici u Villasanti (MB). Ovo inovativno rešenje iz SCM-a je odgovor na jasan zahtev da se smanji suštinska opasnost kod upotrebe kružne testere zbog novog koncepta rada: sigurnosni sistem koji je opipljiv i nikada invazivan, što pojačava njegovu percepciju kao sastavni deo rada i održava visok kvalitet i produktivnost obrade. Bezbednost se više ne posmatra kao prepreka jer ispunjava zahteve operatera koji nastavlja da kontroliše obradu.

Sistem **"blade off"** sprečava svaki slučajni kontakt sa sečivom zahvaljujući inteligentnom sistemu koji prepoznaje ljudsko telo uz pomoć **pametnih senzora** i aktivira sistem čak i pre nego što se operater previše približi sečivu, **štiteći tako opasnu oblast oko oštrica u svakom trenutku i u svim uslovima okoline.**

Zaštita je proširena na 3 strane mašine (ulaz obradnog predmeta i bočni pristup sečivu) da spreči svaki kontakt, čak i od nepravilnih ili slučajnih pokreta.

Sistem automatski isključuje sečivo na nedestruktivni način i zaustavlja izvršavanje programa. Takođe se aktivira pri **velikim brzinama sečenja i do 2 m/s**, bez potrebe usporavanja obrade. Zahvaljujući svojoj brzini, sistem **"blade off"** štiti čak i u slučaju iznenadnih i neočekivanih pokreta, kao što se dešava u slučajnim ili neočekivanim situacijama.

Štaviše, u slučaju intervencije, sistem se može ponovo naoružati bez uticaja na tačnost i performanse mašine.

Još jedna velika prednost je **njegova komunikacija sa operaterom preko svetlosnog sistema** koji omogućava jednostavnu interpretaciju statusa sigurnosnog sistema, a samim time i mašine.

PIRAMIDA

NIŠ - MEDIJANA
NATKRIVANJE ARHEOLOŠKOG
NALAZIŠTA
RASPON 72M BEZ OSLOMACA

PIRAMIDA DOO
PALANKA 78
SREMSKA MITROVICA
T. 022 639 205
F. 022 611 081
E. sm.piramida@neobee.net
WEB. www.piramidasm.rs

ESTIA, 11080 Zemun, Batajnički drum 6n
tel/fax: 011/316 42 51, 316 16 29, 219 76 32
estia.beograd@gmail.com, office@estia.co.rs
www.estia.co.rs

PROIZVODIMO I MONTIRAMO

- nameštaj za opremanje stambenih objekata: kuhinje, spavaće sobe, dečije sobe, kupatila, sobna vrata
- sve vrste kancelarijskog nameštaja
- opremanje apoteka i laboratorija
- opremanje svih drugih poslovnih i javnih objekata
- izrada frontova za nameštaj i uslužno lakiranje drveta
- projektovanje svih vrsta nameštaja, kao i konsultacije u realizaciji željenih formi i izgleda

PIŠE: prof. dr Goran Milić

Parenje rezane građe

(za početnike)

Iako postoje različite vrste i ciljevi parenja drveta (npr. za proces savijanja), fokus ovog teksta je na parenju sirove rezane građe čiji je cilj promena boje

Gruba procena – na osnovu ličnog iskustva – je da se u Srbiji i zemljama u okruženju gotovo 90% rezane građe bukve pari. Taj se proces toliko podrazumeva da čak mnogi i nemaju drugi odgovor na pitanje zbog čega to rade. Evo kratkog podsetnika zbog čega parimo sirovu rezanu građu.

Proces parenja podrazumeva izlaganje sirove rezane građe zasićenoj vodenoj pari temperature 80-100° (najčešće). Trajanje ovog procesa zavisi od vrste drveta i željene promene boje i iznosi od 12 h (blago parenje bukve) do 7 i više dana (bagrem, hrast).

Domaće vrste drveta koje se pare: bukva, orah, trešnja, bagrem, jova, hrast (retko), četinari (retko).

Promena boje

Osnovni cilj parenja rezane građe je promena boje drveta i to po čitavom preseku. U zavisnosti od vrste drveta, ta promena donosi "živopisniju" boju ili pak smanjuje razliku između prirodne boje srčike i beljike. Cilj parenja bukve – najznačajnije vrste drveta na ovim prostorima – danas je po pravilu dobijanje tek nešto tamnije (crvenkastije) boje od prirodne boje bukovog drveta. Ovo se ostvaruje vrlo kratkim procesom parenja (nekada u kombinaciji sa nižim temperatura-

ma) koji se u praksi obično naziva blago parenje. Krajnje levo na slici 1 je prikazan izgled neparene bukve, a u sredini boja blago parenog drveta. Krajnje desno je "tvrdo" parena bukva – tamno crvenkasto-branon boja koja se dobijala dužim procesima parenja i gotovo je izjednačavala boju lažnog srca i okolnog, svetlog drveta. Ovaj proces dužeg parenja ("tvrdo", "na crveno"), iako dominantan u čitavoj drugoj polovini dvadesetog veka, danas se za bukvu gotovo ne primenjuje.

Na slici 2 prikazan je izgled neobrađene, blago parene bukove daske. Iako na prvi pogled njena površina izgleda prilično crveno, stvarna boja drveta je dosta svetlija i vidi se na poprečnom preseku. Na desnoj strani je fotografija obrušene ploče izrađene od blago parene bukove frize. Pored bukve, tradicionalno se pare i vočkarice (orah, trešnja), kao i bagrem. Postoje određeni pokušaji i industrijskog parenja hrasta, ali uglavnom sa čestom pojavom kolapsa i lošijim kasnijim iskorišćenjem zbog pukotina.

Parionice

Parionice mogu biti zidane ili napravljene od prefabrikovanih aluminijumskih panela, sa termo izolacijom koja je po pravilu veća nego kod sušara. Zbog izuzetno agresivnog kondenzata koji nastaje tokom parenja (u kombinaciji sa viso-

Slika 1. Izgled neparene (levo), blago parene (sredina) i "tvrdo" parene (desno) bukve

Slika 2. Izgled neobrađene, blago parene bukove daske (levo) i ploče od blago parene bukove frize (desno)

kom temperaturom i visokom relativnom vlažnošću) preporuka je da se unutrašnjost parionice premazuje kiselootpornim premazom. U beton unutar i ispred parionice obavezno se dodaju aditivi kako bi mu se popravila vodonepropusnost tj. trajnost. Za optimalno zaptivanje u parionicama se koriste termootporni silikon i visokootporne silokonske gume.

U praksi se mogu videti dva tipa parionica: za direktno i za indirektno parenje. Osnovna razlika je u načinu dobijanja pare: ili se para proizvodi u parnom kotlu i u parionicu ubrizgava kroz mlaznice (direktno parenje) ili se dobija posredno – isparavanjem vode koja se nalazi u kanalu u podu parionice (indirektno parenje). Prednosti direktnog parenja su brzo postizanje željenih uslova, jednostavna oprema i kontrola, dok su prednosti indirektnog parenja manja potrošnja vode (energetski efikasniji proces), umereniji uslovi i mogućnost rada sa različitim energentima.

Bez obzira na tip, u parionicama se po pravilu meri temperatura, dolazna temperatura pare (ili drugog medijuma za grejanje), a po potrebi i temperatura drveta.

Proces parenja

Za proces parenja se rezana građa može slagati i u pune složajevе, tj. bez letvica. To je nekada bilo uobičajeno, jer je proces parenja bukve bio duži i bilo je dovoljno vremena da para "stigne" do svakog dela drveta, a kapacitet parionica je bio bolje korišćen. Međutim, zbog današnjih kraćih ciklusa (za bukvu ukupno 12 – 20 časova) građa se slaže na letvice. Iako ovo praktično smanjuje kapacitet parionice, organizacija posla je olakšana, jer nema ponovnog slaganja složaja nakon parenja – odmah su spremni za prirodno/veštačko sušenje.

Proces startuje početnim zagrevanjem (predgrevanjem) – temperatura se vrlo brzo podiže do 50-60° (brže kod direktnog nego kod indirektnog procesa). Potom temperatura raste po vrednosti zadatoj u režimu i kada se dostigne željena maksimalna temperatura počinje faza tzv. aktivnog parenja. Kao što je već navedeno, ona traje 1-8 časova pri blagom parenju bukve, a nekoliko dana za npr. orah ili bagrem. Nakon isteka zadatog vremena dovod grejnog medijuma se prekida, a parionica hladi nekoliko časova pre otvaranja vrata (najpre delimično, pa potpuno).

Promene u drvetu (osim boje)

Pored promene boje, čak i kratkotrajni proces parenja donosi određene benefite. Najpre, smanjuju se biološka naprezanja (naponi rasta) u drvetu koja izazivaju raspukline i defor-

macije rezane građe. Smanjuje se varijacija vlažnosti između dasaka, a ujednačava se i vlažnost po debljini svake daske (tzv. gradijent vlažnosti po debljini se smanjuje). Za bukvu je od značaja (videti sliku 2 levo) što i blago parenje eliminiše rizik od "sendvič efekta" – diskoloracije kod koje je površina drveta svetla, a unutrašnjost tamnija. Zbog svega navedenog, po pravilu se parena bukva bolje suši u odnosu na neparenu, tj. kvalitet sušenja parenog drveta je nešto bolji.

Najčešći problemi

Osnovni problem koji rezana građa odmah nakon parenja ima je mnogo veća sklonost pojavi plesni (buđi) u odnosu na nepareno drvo. Ugljeni hidrati (šećeri) se tokom parenja deponuju neposredno ispod površine drveta i predstavljaju optimalnu podlogu za razvoj plesni. Ona se javlja tokom prvih dana (ili nedelja) prirodnog sušenja, a rizik postoji tokom većeg dela godine (izuzetak je uglavnom najhladniji period zime). Često se razvoj plesni nastavi i tokom prvih nekoliko dana veštačkog sušenja. U kasnijoj fazi sušenja površina drveta je dovoljno suva (ispod 25%), a uslovi u sušari nepovoljni (previsoka temperatura) da bi se plesan mogla dalje razvijati.

Ukoliko tokom parenja dođe do sušenja rezane građe (najčešće zbog toga što u parionici nema dovoljno vodene pare, tj. klima nije zasićena) javljaju se vrlo intenzivne černe pukotine.

Nedovoljna količina pare (ili neravnomerno raspoređena) u parionici može biti uzrok i neravnomerne boje parenog drveta. Ova situacija je češća kod indirektnog parenja. Jedan od uzroka je rešenje gde "korito" sa grejnim telima i vodom nije postavljeno u pod parionice već iznad njega. U takvim parionicama neretko građa iz donjih složajeva ne promeni boju dovoljno. Uzrok neravnomerne boje može biti i previše intenzivna kondenzacija pare koja se dešava zbog nedovoljno dobre izolacije i loše zaptivenosti parionice. Tada se velike količine kondenzata slivaju u vodu u kanalu, suviše je ohlade i vodena para ne isparava u dovoljnoj meri.

Pomenuti kondenzat i u potpuno ispravnim parionicama nastaje u velikim količinama. Zbog toga što sadrži polifenole i kiseline, po pravilu ga je potrebno hemijski neutralisati pre ispuštanja u kanalizaciju ili vodotokove. U saradnji sa nekoliko visokoškolskih ustanova, u Laboratoriji za hidrotermičku obradu drveta (Šumarski fakultet u Beogradu) ispituju se mogućnosti korišćenja ove industrijske otpadne vode u drugim oblastima. ■

PIŠE: profesor Jelena Matić

čudesni svet STOLICA

Ljudi se međusobno dele po brojnim osnovama i najčešće i među najmanjim razlikama nalaze dokaz svoje posebnosti ili pak neuspešnosti. S toga, dizajnerska rešenja koja omogućavaju korisnicima nejednakih sposobnosti i potreba da se osećaju ravnopravnima, nesmetano komuniciraju i obavljaju svoje aktivnosti, predstavljaju istinski put ka inkluzivnijem i harmoničnijem društvu.

Tripp Trapp stolica nije samo običan komad nameštaja; ona je uzoran primer projektantskog razmišljanja i dokaz da pažljivo dizajniran proizvod može približiti ljude različitih generacija i kroz podržavanje ergonomije i prirodnih pokreta tela značajno poboljšati kvalitet njihovog života.

Peter Opsvik se kao stipendista Norveškog saveta za dizajn usavršavao kod Ulriha Burandt-a na Folkwang univerzitetu u umetnosti u Esenu, u Nemačkoj, gde je razvio duboko razumevanje ergonomskih principa. Po povratku u Norvešku, osniva firmu i počinje sa pionirskim radom na polju ergonomije i razvoju nameštaja koji odgovara na izazove savremenog načina života. Godine 1972., situacija u kojoj njegov dvogodišnji sin sedi za trpezarijskim stolom, nemoćan da aktivno učestvuje u porodičnom obroku, inspiriše ga da dizajnira stolicu koja bi „rasla zajedno sa detetom“ tj. bila prilagođena svim uzrastima. Vođen idejom da bi najmlađima bilo lakše da se koncentrišu na aktivnosti za stolom kada je fizičko okruženje prilagođeno njihovim dimenzijama i potrebama, razvija revolucionarno rešenje – Tripp Trapp stolicu koja omogućava svim članovima porodice da udobno sede za istim stolom.

Opsvik je pošao od toga sa su laktovi i lumbalni deo leđa kod svih uzrasta na istoj visini, pa je naslon trajno pozicionirao u visini ploče trpezarijskog stola. Jedini delovi koji su ostali mobilni, bili su sedište i oslonac za noge kako bi se prilagođavali korisniku po visini i po dubini. Sa Tripp Trapp stolicom, manja deca sede na višoj poziciji, a viša na nižoj, pa se tako gubi razlika u rastu i pruža bolja interakcija između različitih generacija.

Ključna njena karakteristika je donja ploča, koja funkcioniše kao podesiva platforma i na taj način omogućava da dečija stopala - bez obzira na veličinu - ne vise, već su čvrsto podržani ovim osloncem. Deci se tako omogućava da aktivno menjaju položaj sedenja, a ujedno se podstiču njihove dinamične i zdrave navike sedenja. Takođe, uz Tripp Trapp stolicu

Peter Opsvik
Stolica Tripp Trapp

**Dizajn koji
povezuje**

Peter Opsvik (1939 –)

„Najbolji položaj za sedenje je uvek onaj sledeći.“

Skica ilustruje razlike u udobnosti korišćenja trpezarijskog stola kad dete sedi na Tripp Trapp stolici ili stolici za odrasle.

Stolica je izrađena od drveta (bukve ili hrasta) i čelika, gabaritnih dimenzija 78,7 x 46,5 x 50 cm, i dostupna je u više boja.

Tripp Trapp stolica se može koristiti od najranijeg uzrasta do zrelog doba.

Opsvikov koncept ergonomskog dizajna omogućava prilagođavanje visine sedišta i oslonca za noge svakom pojedinačnom korisniku.

Iako je prvobitno dizajnirana za decu uzrasta od dve i više godina, vrlo brzo dobija drvenu prečku oko struka kao opcija da mogu da je koriste i mlađa deca.

Detalj pričvršćivanja jednog od ukupno dva čelična odstoynika koji dodatno ukrućuju celu konstrukciju.

Stolica omogućuje deci samostalnost u korišćenju i unapređenje motoričkih sposobnosti.

dete se može vrlo brzo penjati i spuštati što kod njega razvija motoričke sposobnosti, kontrolu nad telom, a samim tim i samopouzdanje.

Opsvik je svoju ideju ponudio kompaniji Stokke, s kojom je još od 1967. godine saradivao. Tripp Trapp stolica lansirana je 1973. godine, a zahvaljujući svom izuzetnom dizajnu i praktič-

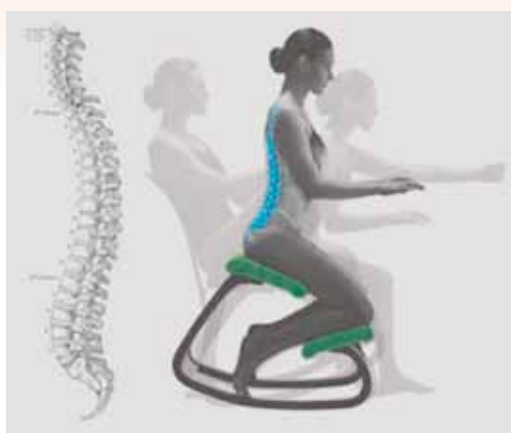
nosti, brzo je stekla popularnost. Tokom pet decenija, tržište se neprestano širilo, što je rezultiralo prodajom više od osam miliona komada. Imajući u vidu da su najveća konkurencija za prodaju novih Tripp Trapp stolica upravo one koje su već kupljene, jer se zbog svoje trajnosti i izuzetne funkcionalnosti najčešće nasleđuju ili preprodaju, brojka je još impresivnija.

Dodaci za stolicu su se razvijali zajedno sa novim materijalima i tehnologijama i tako omogućili inkluziju i najmlađih članova porodice oko trpezarijskog stola.

Tripp Trapp stolica povezuje decu različitih uzrasta i daje im ravnopravne uslove za učestvovanje u aktivnostima oko stola.

Radna stolica Variable Balans (1979) – Opsvik se većim delom svoje karijere posvetio dizajniranju stolica za odrasle u kojima je na mnogo načina pokušao da podstakne kretanje ljudi prilikom sedenja, smatrajući da je ogromno vreme koje se provodi u nekretnosti uzrok mnogih zdravstvenih problema savremenog čoveka.

Da bi vaspitači i deca različitog uzrasta bili ravnopravni i imali efikasniju komunikaciju, mnoge predškolske ustanove u Skandinaviji su uvele obroke i rad sa decom za stolovima za odrasle i naravno – Tripp Trapp stolice.

Ovaj uspeh transformisao je Stokke iz lokalnog proizvođača nameštaja u jednu od vodećih kompanija za dečiji nameštaj u međunarodnim okvirima.

Interesantno je da suština Tripp Trapp stolice nije promenjena od 1973. godine do danas. To znači da dete koje nasledi stolicu ima isti proizvod kao ono kome su kupi nova. Jedino su novi standardi nametnuli razne dodatke. Prvobitno je bila namenjena za decu od dve godine uzrasta, ali je ubrzo uvedena drvena prečka da bi mogla da je koriste i mlađa deca. Ovo je kasnije nadograđeno, pa je lansiran „Set za bebe“. Da bi se novorođenče uključilo u život oko stola, 2002. godine predstavljena je jedinica „Newborn“, a 2019. i unapređena verzija sa podesivim uglom.

Opsvik je kroz svoju karijeru pokazao izuzetan osećaj za probleme sa kojima se suočava savremeni čovek, kao i nastojanje da se isti reše. Njegovo duboko razumevanje ergonomskih principa i posvećenost poboljšanju kvaliteta života kroz dizajn doveli su do stvaranja brojnih originalnih i ikoničnih komada nameštaja. Sa svojom vizijom inkluzivnog i prilagodljivog nameštaja uneo je revoluciju u svakodnevni život i značajno poboljšao interakciju

Kancelarijska stolica Capisco (1984) – Opsvik je smatrao da stolica treba da podržava prirodne pokrete tela, omogućavajući korisnicima da često menjaju položaj.

unutar porodica. Opsvikov doprinos predstavlja trajno nasleđe čovečanstvu, pokazujući da inovativan dizajn može istinski transformisati naše okruženje. ■

AUTORKE: Radmila i Marijana
Milosavljević

Iz knjige: *Trilogija Dizajn i dizajneri XX i XXI veka*
Izdavači: Orion Art i Radio televizija Srbije

Nameštaj iz botaničke bašte

Ko bi bolje razumeo trsku od ljudi sa Dalekog istoka?

Priroda je zdušno ponudila svoje darove arhitekturi, enterijeru i dizajnu nameštaja, a trska u svim svojim varijantama može da se pohvali da već hiljadama godina služi ljudima da od nje kreiraju stolice, klupe i škrinje, kutije i... da ne nabrajam jer je lista predmeta u najmanju ruku – neograničena.

Kinezi za trsku kažu da je „suptilna i snažna“ baš kao što je to i karakter ljudi sa Dalekog istoka. Ove osobine materijala učinile su je nezamenljivim u najrazličitijim oblastima života.

I taman kada smo pomislili da je od trske sve što se moglo izmisliti već izmišljeno, pojavio se mladi Filipinac Kenet i svojim talentom oduševio sve one koji vole nameštaj od pletene trske.

Čvrsto je isprepletao donji deo fotelje na kome se sedi, da bi konstrukcija bila snažna i stabilna, dok je gornji deo leđnog naslona raspleo kao što se raspliće ženska kosa i ostavio ga predivno slobodnim u svoj svojoj prirodnoj lepoti.

Dizajner dobro poznaje materijal i njegove mogućnosti kao i tehniku i tehnologiju izrade predmeta za sedenje. Nje-

gove stolice, polufotelje i fotelje su jedinstvene po svojoj konstrukciji a naročito po detaljima čiji su spojevi istovremeno i primer stabilnosti i uzor kvalitetne realizacije. On je po ko zna koji put potvrdio koliko je trska kao materijal zahvalna za izradu nameštaja za sedenje. Toliko poželjno strujanje vazduha kroz sve pore ovog nameštaja kao i lakoća oblikovanja sedišta i leđnog naslona u službi udobnosti, jedinstveni su i dobro začinjeni rastresito oblikovanim delom iznad glave. U tom nesputanom delu oko glave kao da lebdi ne samo vazдушna struja već sama priroda nošena povetarcem koji vas uljuljkuje dok se odmarate sedeći na fotelji. ■

Kenet Kobonpue

Dizajner sa Filipina, rođen je 1968. godine u Cebu-sitiju na Filipinima. Sredinom 80-ih godina prošlog veka stekao je diplomu iz marketinga na Univerzitetu Diliman na Filipinima, a zatim i diplomu iz industrijskog dizajna na Pratt institutu u Njujorku. Praksu je stekao u Italiji u radionicama za preradu kože i drveta u Firenci. Usavršavanje proizvodnje nameštaja nastavlja u Nemačkoj u Baden Vurtenbergu i Minhenu. Sredinom 90-ih vraća se na Filipine, gde nastavlja rad sa svojom majkom, poznatom dizajnerkom nameštaja od trske. U međuvremenu imao je brojne izložbe u Njujorku, Barceloni, Tokiju i Parizu. Dobitnik je više nagrada za dobar dizajn u Japanu i Singapuru. Od 2001. direktor je Kenet Kobonpue USA u Vašingtonu. Godine 2004. imao je zanimljivu putujuću izložbu dizajna pod pokroviteljstvom UNESCO-a a pod nazivom: „Design 21 – zašto svetu treba ljubav“.

SAJAM JE UVEK JAK MARKETINŠKI ALAT!

Sajam nameštaja i uređenja enterijera i eksterijera za turističke objekte

Rovinj od 22. do 24. 11. 2024. godine

Design District je međunarodno specijalizirano događanje za profesionalce i stručnjake iz sektora namještaja i opremanja interijera i eksterijera koje posjećuju arhitekti, dizajneri interijera i investitori iz turističkog sektora.

PIŠE: Tatjana Kos

Načini komunikacije u poslovnom svetu uveliko su se promenili baš kao i promocija proizvoda i usluga. Sve postaje digitalno i viralno, svi teže ka tome da utroše što manje vremena i za to dobiju maksimum poslovnih kontakata, narudžbi i kupaca. Ipak! Nešto se

ne menja. To je **važnost ličnog kontakta koji se jedino može kvalitetno ostvariti na sajmu ili izložbi.**

Design District nije samo sajam, to je jedinstvena platforma na kojoj se susreću ponuđači, inovatori i kreativci predstavljajući svoje najnovije

projekte i rješenja poslovnoj publici koja uključuje arhitekta, dizajnere interijera, investitore, hotelijere i turističke djelatnike koji su u potrazi za opremom objekata.

Naša misija je spojiti vašu ponudu proizvoda i usluga, stručnost i krea-

Design District, međunarodni sajam nameštaja i uređenja enterijera za turističke, javne i privatne objekte održava se na kulturnom mestu stare tvornice u Rovinju od 22. do 24. novembra 2024. godine.

Na Sajmu **Design District** se predstavljaju najznačajniji ponuđači regije čija je delatnost vezana uz dizajn i opremanje objekata, a posećuje ga mahom poslovna publika: arhitekti, dizajneri enterijera, investitori, hotelijeri i turistički delatnici. U tri dana manifestacije izlagači imaju priliku upoznati arhitekta, dizajnere enterijera i investitore iz turističkog sektora i prezentovati im svoje proizvode i usluge.

Događaj u Rovinju jedini je **specijalizovani sajam** za uređenje turističkih enterijera i eksterijera u regiji i svakako treba iskoristiti priliku za dolazak i upoznavanje novih kupaca, procenu konkurencije i trendova i predstavljanje ponude i brenda. U turistički sektor će se u narednih nekoliko godina uložiti više milijardi evra kroz podsticajna sredstva Evropske unije. Ta će sredstva biti namenjena gradnji ili renoviranju objekata sa 4 i 5 zvezdica. Stoga je važno biti na mestu na kojem će se tražiti nameštaj i ostali proizvodi i usluge za uređenje turističkih objekata.

tivnost s dinamičnim sektorom turizma koji se neprestano razvija, posebno u svjetlu nadolazećih investicija vrijednih više milijardi eura kroz poticajna sredstva Europske unije za turističke objekte.

Design District Rovinj pruža nezamjenjivu priliku da svoje ideje, proizvode i usluge predstavite ključnim dionicima industrije, postavljajući temelje za buduće saradnje i projekte.

Iskoristite priliku i postanite izlagač sajma **Design District** u Rovinju kako biste upoznali nove potencijalne partnere i klijente, istražili trendove te predstavili svoj brand na mestu gdje se kreira budućnost turističkog dizajna. Ne propustite priliku, buddite dio ovog izuzetnog događanja.

Većina ozbiljnih preduzeća u svojim razvojnim strategijama planiraju promotivne aktivnosti koje obavezno sadrže izlaganje na međunarodnim sajmovima jer to znači da žele dopreći do većeg broja budućih klijenata, pokazati se konkurenciji i ojačati svoj brand.

S druge strane, organizatori sajmovala svesni su velike potrebe da se sajamske priredbe specijalizuju i postanu stvarna mesta na kojima se susreću poslovni partneri i zaključuju poslovi, a Međunarodni sajam nameštaja i uređenja enterijera za turističke **Design District**, već ima tradiciju i nezaobilazno je mesto uspešnih poslovnih susreta. ■

Sajam nameštaja i uređenja enterijera i eksterijera za turističke objekte

Rovinj od 22. do 24. novembra 2024. godine

- Izlaganje na Sajmu Design District u Rovinju od 22. do 24. 11. 2024. godine rezervisano je za one koji nikad ne propuštaju priliku!
- Na sajmu se susrećete sa profesionalcima i stručnjacima iz industrije.
- Kroz izlaganje dobijate priliku da promenite percepciju preduzeća na tržištu.
- Kao izlagač možete slobodno vršiti „industrijsku špijunažu“ i prikupljati konkurentske ideje.
- Svojom pojavom i stilom utičete na stavove kupaca i arhitekata.
- Pozvani ste i u prilici ste da pripremite malu kućnu zabavu ili susret uz čašćenje u kolegijalnom krugu kao i prezentaciju proizvoda i usluga i na taj način ste u prilici da pojačate svoju promociju i dobiti još više mogućnosti za druženje sa potencijalnim kupcima.
- Izlaganje na sajmu se može iskoristiti kao istraživanje tržišta za razvoj budućih proizvoda.
- Svojim idejama, novim proizvodima, inovacijama, izlagačkim prostorom i stavom možete uticati na trendove u industriji.
- Izlaganje na sajmu Design District u Rovinju od 22. do 24. 11. 2024. godine rezervisano je za one koji nikad ne propuštaju priliku!

Više informacija možete pronaći na službenoj web stranici Sajma www.design-district.net a pitanja možete postaviti na: info@design-district.net tel.: +385 91 557 97 23

Za generacije koje

www.simpo.rs

ostvaruju svoje snove

PIŠE: Miloš Tica

Varijante proizvodnih tokova

1. Izabrali smo izvestan broj kriterijuma prema kojima ćemo proizvodne tokove varirati od najsloženijeg do najjednostavnijeg. Ne može se, u generalnom smislu, odrediti koji su kriterijumi više ili manje važni. Neki kriterijumi igraju važniju ulogu u jednoj vrsti ili organizaciji proizvodnje, u drugima manju. Određivanje mesta gde će se po nekom kriterijumu naći konkretna proizvodnja stvar je detaljne analize procesa rada. Dakle, redosled ovde navedenih kriterijuma ne znači i njihov značaj u procesu optimizacije.

Međutim, svaki od kriterijuma bitno utiče na matematički algoritam kombinatorne optimizacije **odvijanja radnih aktivnosti**.

2. Kriterije je moguće razvrstati prema tri osnova: prvo po osnovu prirode proizvodnog postupka; drugo po osnovu organizacione postavke radnog procesa i treće po osnovu *dinamičke postavke* radnog naloga.

Treba napomenuti da od varijacije kriterija bitno zavisi kako kvalitativna tako i kvantitativna optimizacija proizvodnih aktivnosti. O složenosti problema govori već varijacija samo jednog kriterija, a istovremenim variranjem više kriterija problem postaje, u algoritamskom pogledu, izuzetno težak (za mnoge 'nemoćna misija'). Kao vezu prema *radnim nalogima* ovde ćemo za osnovni proces koristiti i izraz *radni zadatak* (o tome u sledećim nastavcima serijala).

Kriterijumi razlučivanja po osnovu proizvodnog postupka

K1. Konvergencija procesnog toka koji je višelinijski divergentno-konvergentni tok. Ovde spada i slučaj istovremenog obavljanja jedne vrste operacije na više mašina. U **pilanskoj preradi drveta** (proizvodnja masivnih ploča) postoji di-

vergentno-konvergentni tok sa dva moguća račvanja u dve linije.

1. Mehanička priprema trupaca: 2. Pilanska prerada trupaca: 2.1. Jednofazna prerada trupaca hrasta (linija 1 / trupčara 1) i 2.2. Jednofazna prerada trupaca bukve (linija 2 / trupčara 2); 3. Sušenje rezane građe; 4. Krojenje rezane građe; 5. Izrada masivnih ploča; 5.1. Izrada širinski slepljenih ploča; 5.2. Izrada širinsko-dužinski slepljenih ploča; 6. Brušenje ploča i 7. Pakovanje ploča.

– *Procesni tok je višelinijski konvergentni tok.* Primer: U proizvodnom toku komode postoje tri, najpre, nezavisne linije, koje se u određenom trenutku proizvodnje spajaju u vodeću liniju: obrada ploča od iverice (vodeća linija); obrada masiva i obrada furnira.

– *Procesni tok je jednolinijski tok,* odnosno proces bez račvanja proizvodnog toka, a to je moguća situacija u proizvodnji.

K2. Poredak izvršenja radnih operacija U radnim zadacima postoji parcijalna maršruta, uz postojanje procesno nezavisnih operacija, t.j. takvih operacija koje moraju biti izvršene, ali čiji redosled nije bitan. Komentar: Poredak izvršenja je izuzetno važan kriterijum za optimizaciju proizvodnje. Ovo je ipak samo teoretski primer, jer, gotovo po pravilu, ako postoji maršruta za neke operacije, obično postoji i za sve.

Svaki radni zadatak ima celovitu maršrutu nad zadanim zajedničkim skupom mašina, ali je odnos maršruta među radnim zadacima proizvoljan. Realno najopštiji slučaj organizacije po ovom kriterijumu. Optimizacija ovakvog procesnog toka zove se **opšti program raspoređivanja (JSS - Job Shop Scheduling)**. Nad istim skupom mašina, jedan radni zadatak može da ima poredak operacija na mašinama ($M1, M2, M3$), a drugi ($M2, M3, M1$).

Svi radni zadaci imaju istu maršrutu po poretku mašina, ali mogu da obavljaju različite operacije (za višefunkcionalne mašine), bilo da je reč o različitoj vrsti obrade ili samo primeni različitih vrsta alata.

Optimizacija ovakvog procesnog toka zove se **protočni program raspoređivanja (FSS - Flow Shop Scheduling)**.

Komentar: U ovom slučaju moramo obratiti pažnju da, bez obzira na to što se radi o istom poretku mašina, ne moraju biti i iste vrste operacije na njima, imajući u vidu da različite vrste operacija (multifunkcionalne mašine) mogu zahtevati i različite vrste alata, ili za iste vrste operacija, ali za različite proizvodne delove, takođe zahtevati različite vrste alata.

Svi radni zadaci imaju istu maršrutu po poretku mašina, ali i identične vrste operacija, kako po vrsti obrade, tako i po primeni alata. Optimizacija ovakvog procesnog toka zove se **permutacioni protočni program raspoređivanja (PFSS - Permutation Flow Shop Scheduling)**.

U ovom slučaju proizvodnja teče kontinuirano za sve radne naloge i zadatke, bez postavljanja i skidanja potrebnog alata i pribora. Razlika u obradi sastoji se u različitom trajanju operacija i/ili različitom vremenu podešavanja mašine za različite obratke. Vreme postavljanja i skidanja alata se isključuje (alat je postavljen unapred).

Svi radni zadaci imaju istu maršrutu po poretku mašina, identične operacije, kako po vrsti obrade, tako i po primeni alata, pri čemu neke operacije (mašine) mogu biti preskočene.

Ovo je generalizacija prethodnog slučaja u smislu: da je skup mašina zapravo unija mašina koje koriste **svi** radni zadaci, da mašine obavljaju istu vrstu operacije po istom redosledu i da za jedan radni zadatak neke mašine mogu biti **preskočene**.

Optimizaciju ovakvog procesnog toka možemo zvati **generalisani permutacioni protočni program raspoređivanja (GPFSS - Generalized Permutation Flow Shop Scheduling)**.

Komentar: Ovaj slučaj se prevodi u prethodni tako što se u procesnoj sastavnici radnog zadatka koji ne koristi određene mašine uvode virtuelne operacije čije vreme izvršenja iznosi **nula vremenskih jedinica**.

Primer: U pilanskoj preradi dobijena građa može direktno ići na sušenje bez prethodnog parenja.

Za radni zadatak nije definisana maršruta, t.j. poredak izvršenja radnih operacija za jedan nalog je potpuno proizvoljan.

Ljubaznošću urednika časopisa *DRVO-tehnika* pripremili smo seriju članaka iz oblasti *operativnog upravljanja proizvodnjom*. Članci su, inače, ekstrakt iz knjige *Teorija i praksa programiranja* čiji je autor Miloš Tica. Namena ovih članaka, kao i same knjige, je da: *Informatičare (projektante i programere)*, koji učestvuju u izradi informacionih sistema i programa u oblasti proizvodnje, upozna sa osnovnim elementima proizvodnih sistema u oblasti operativnog upravljanja; *Mlađe inženjere drvotehnike*, koji se bave operativnim upravljanjem u proizvodnji, upozna sa algoritamskim metodama i tehnikama kojima se rešavaju problemi upravljanja.

Posebna pažnja posvećena je problemima *raspoređivanja aktivnosti* u smislu optimizacije proizvodnih procesa: **Raspoređivanje aktivnosti (scheduling)** je organizacija većeg broja proizvodnih zadataka sa ciljem postizanja njihovog najboljeg protoka u odnosu na kriterije koji imaju **vremensku dimenziju ili konotaciju**.

Komentar: Nemoguće je u proizvodnji i zamisliti ovakvu tehnologiju rada. Ovo se sigurno odnosi samo na određene vrste usluga. Optimizacija ovakvog procesnog toka zove se **otvoreni program raspoređivanja (OSS - Open Shop Scheduling)**.

K3. Komunikacija između mašina u maršruti

Proizvodni tok se obavlja sa međubaferskom komunikacijom.

Proizvodnja u kojoj nema smisla jedan komad obrađen na jednoj mašini odmah prosleđivati drugoj, jer bi to bilo izuzetno neefikasno. Prenos delova na sledeće proizvodno mesto je mnogo efikasniji kad se radi o preciznim ili markoviranim prenosnim kvotama, pri čemu se mora uzeti u obzir i odnos trajanja radne operacije na mašini prema trajanju operacije prenosa.

Proizvodni tok se obavlja trenutnim prosleđivanjem obratka putem kontinuiranog ili poteznog konvejera. Drugim rečima radi se o proizvodnoj traci. U našem primeru komode takav tok se odvija za prvih nekoliko operacija.

K4. Povratna petlja i cikličnost proizvodnog procesa

Proces je cikličan, t.j. ima povratnu petlju. Pri tome, u slučaju da mašina ima mogućnost više operacija, nije bitno na koju se operaciju vraća proces. Za cikličnost postupka bitne su mašine koje se koriste.

Nakon poliranja ploče idu na bojenje i lakiranje, da bi se ponovo vratile na dodatno poliranje, a pomoć je dobra organizacija posla.

Proces nema povratnu petlju, a preduzeća treba da se trude da prevaziđu cikličnu situaciju postavljanjem dodatnih mašina u lancu, kako bi se uspostavio linearan tok, što je česta situacija u organizaciji proizvodnje.

K5. Fizičko odvijanje procesa

Između nekih ili svih susednih operacija ne sme biti nikakvog vremenskog zastoja jer bi to ozbiljno narušilo prirodu tehnološkog procesa. Optimizacija ovakvog proizvodnog toka zove se *protočni proces bez čekanja ('No-wait' FSS)*, a takva je proizvodnja u mnogim

procesnim industrijama (metalurgija, hemija, farmacija, hrana). U našem primeru komode 'no-wait' situacija je serija operacija: *nanošenje lepka, formiranje sendviča, presovanje*, kako lepak ne bi otvrdnuo pre vremena.

Nema ograničenja na fizičke zastoje između operacija, jer ovo je česta situacija u komadnim proizvodnim procesima. Naravno, ako postoje, poželjno je da su ti zastoji što manji.

K6. Kompletiranje obratka/proizvoda Na jednoj mašini se više ulaznih elemenata formira se više izlaznih

obradaka, a moguća je i složenija varijanta, da se od više ulaznih elemenata iste ili različite vrste formira više obradaka različite vrste.

Jedan izlazni obradak na jednoj mašini se formira od više ulaznih elemenata a da bi se formirala jedna širinski ili dužinski sastavljena ploča

potrebno je da na sortirnom stolu bude složeno **više** prethodno obrađenih lamela.

Od jednog ulaznog elementa na jednoj mašini se formira više izlaznih

delova, a od jednog trupca formira se **više** dasaka koje dalje pojedinačno idu u obradu, a od jedne ploče programom krojenja formira se više obradaka iste ili različite vrste.

Jedan izlazni obradak se formira od jednog ulaznog elementa, što je česta situacija u proizvodnom toku. Tu spada i slučaj prethodno spomenute 'mutacije' obratka.

K7. Prostorna organizacija proizvodnje Grupna tehnologija je izuzetan primer kvalitativne optimizacije proizvodnog procesa. Prema ideji Mitrofanova radna mesta (mašine) se postavljaju u skladu sa tokom proizvodnog procesa, a proizvodnja u preradi drveta spada u ovakvu organizaciju toka.

Linajska tehnologija je linearni tok proizvodnje u fizičkom smislu. Operacije idu 'na traci', a danas se primenjuje u mnogim oblicima proizvodnje, posebno u automobilske industriji.

Radionička tehnologija. - Mašine sa istom vrstom operacija koncentrišu se po radionicama, što je prevaziđni oblik proizvodnje. Ipak, moguće je da i danas postoji oblik proizvodnje gde takva organizacija mašinskog parka odgovara.

Kriterijumi razlučivanja po osnovu organizacione postavke radnog procesa

K8. Deljivost operacija po mašinama (paralelno procesiranje)

Jedna vrsta operacije za jedan radni zadatak može da se obavlja istovremeno (paralelno) na više mašina koje imaju istu vrstu operacije, recimo operacija rezanja trupaca na dve tračne testere (trupčare).

Jedna operacija radnog zadatka može da se obavlja samo na jednoj izabranoj mašini iz skupa mašina koje imaju istu vrstu operacije, a za jedan radni nalog ili zadatak izbor mašine može biti određen na kvalitativnom nivou (u zavisnosti od zahtevanog kvaliteta ili performansi mašine) ili programom optimizacije.

Svi radni zadaci istu vrstu operacije obavljaju samo na jednoj mašini, što je najjednostavniji, ali vrlo čest slučaj.

K9. Kontinuiranost realizacije postupka Proces je generalno prekidan (reentrant / ponovno-ulazan), ne u fizičkom,

nego u organizacionom smislu. To znači da jedan proces može biti privremeno prekinut nakon bilo koje operacije i njegovi resursi prepušteni drugom procesu, da bi se kasnije inicijalni proces ponovo nastavio. U proizvodnim sistemima prekid jednog naloga može nastati samo između dve operacije, nikako u toku jedne operacije. **Jedna operacija**, (u dinamičkom smislu aktivnost), je po pitanju vremena nedeljiva. Obrada dela postavljenog na mašinu ni u reentrant varijanti ne može biti prekinuta. Reentrant postupak u proizvodnoj praksi je redak slučaj. Proizvoljno mešanje radnih naloga/zadataka na jednoj liniji moglo bi izazvati kaos u organizaciji proizvodnje, pogotovo tamo

gde nema automatskog obeležavanja međuproizvoda. Za *program koji upravlja raspoređivanjem* a koji dozvoljava prekid reentrant procesa, na englesom jeziku se kaže da je **preemptive**.

Operativni sistem računara (preemptiv procesor) u tzv. multitaskingu, prekida izvršenje jednog programa (reentrant zadatka), pamti njegovo stanje, da bi ga kasnije, prema nekom prioritetu ponovo nastavio.

Proces je fazno prekidan, jer završavanjem jedne faze radnog naloga među proizvodi mogu biti smešteni na *skladište međuproizvoda*, da bi kasnije sa skladišta krenuli u sledeću fazu obrade. Ovo je već realna mogućnost u proizvodnji i u preradi drveta, a u primeru naše komode, takva faza bi mogla biti bojenje i lakiranje međuproizvoda, što je relativno nezavisan skup operacija.

Proces nije prekidan (*nonreentrant*), što znači da jednom započeti radni zadatak **mora biti obavljen u celini bez privremenih prekida**, a to je česta situacija u komadnoj i procesnoj proizvodnji. Ukoliko postoji potreba za parcijalnom realizaci-

jom ugovora to se može učiniti kroz razbijanje glavnog naloga na adekvatne serijske naloge.

K10. Realizacija po kvotama (šaržama) Protočni radni zadatak – Jedan radni zadatak se istovremeno obavlja na više mašina u maršruti. Reč je o protočnoj proizvodnji gde se za radni nalog i zadatak definiše veći broj ili veća količina zahtevanih proizvoda. To znači da se ulazni elementi iz skladišta sirovina/repromaterijala na prvu mašinu dostavljaju, ne u ukupno potrebnoj količini za celi nalog, nego u **kvotama/šaržama**, a obraci, koji se dalje prosleđuju po radnim mestima, takođe u kvotama. Pojam *kvote* smo uveli jer je pojam šarže mnogo primereniji u procesnoj industriji gde je čekanje da se svi zahtevi završe, najpre na prvoj mašini, pa zatim na sledećim mašinama sukcesivno, bilo bi apsolutno besmisleno.

Kanonski radni zadatak – Procesni tok gde se na sledeću mašinu prelazi tek kad je operacija na jednoj mašini u potpunosti gotova. To zapravo zna-

či da se obrađuje samo jedan komad, što je za realnu proizvodnju nerealan zahtev.

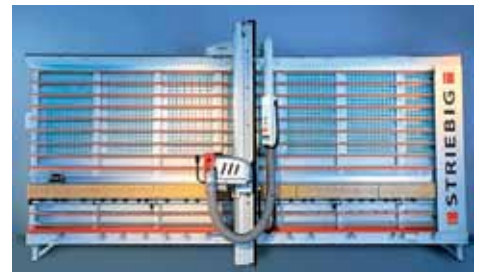
Realna situacija – Sigurno je da postoje još neki kriterijumi koji klasifikuju proizvodne procese i naloge, ali već i ovo što je navedeno dovoljno je da se shvati neverovatna složenost jednog konkretnog algoritma za izradu programa optimizacije raspoređivanja radnih aktivnosti.

Realna proizvodnja nalazi se negde u međurečju navedenih mogućnosti. Ali, bez obzira na to koliko mogućnosti skinemo još uvek je optimizacioni program izuzetno složen. Zato se u algoritmicima i teoriji algoritama proučavanju programa optimizacije raspoređivanja pristupa uzimajući *krajnje pojednostavljene* situacije.

Programiranje konkretnih situacija optimizacije proizvodnje ostaje kao vrhunski problem i najozbiljniji posao za informatičare i inženjere koji se bave proizvodnim sistemima. Bez obzira na složenost problema, ne bi se smelo ovom poslu pristupiti sa stanovišta 'nemoguće misije'. ■

KT Kesic Tehnika
Woodworking Technology

KESIĆ-TEHNIKA DOO
Milorada Popovića 8, 11250 Beograd
kesictehnika@gmail.com www.kesic-tehnika.rs
064/23-00-579

Prodaja i servis novih i polovnih mašina i alata za drvenu industriju

Priroda kao model KAINDL KOLEKCIJA PODOVA 2024

Ambicija kompanije KAINDL iz Salcburga tradicionalno prednjači u nameri da njeni proizvodi budu autentični, što je moguće bliži prirodi, sa visokom otpornošću na vlagu, sa inovativnim površinama i dizajnom u trendu. Kolekcija podova 2024 pravi ime za sebe. Raznolikost struktura, oblika i boja su lice sada još održivije generacije podova sa novim FLOORganic dekorima i novitetom „Hrast Cremona“.

Predstavnik modernih koncepata dekora koji na inteligentan način prati sve novine je elegantni „Cremona Hrast“ dekor, istaknuti deo FLOORganic Natural Touch linije proizvoda sa sinhro strukturom koja savršeno odgovara dizajnu, dostupna je u tri zanimljive kombinacije boja.

Sve proizvode iz FLOORganic proizvodne linije karakteriše dokazana AQUApro tehnologija. Vodootporni HDF kao osnova poda - otporan na vlagu u atraktivnom izgledu boje antracita i savršeni klik system, kao i V-fuga koje ne dozvoljava prolaz vode su komponente sa kojima AQUApro podovi pišu uspešnu priču. FLOORganic podove odlikuje i integrisana ECO podloga, napravljena od recikliranog papira, tamno sive boje, koja smanjuje buku prilikom hodanja a takođe omogućava brzu instalaciju. FLOORganic kolekcija podova je zaokružena novim drvo-dekorima u mat „Natural Touch“ strukturi i u visokom sjaju.

PRAVO DRVO! Toplina i konzistentnost karakterišu novu „Finest Selection“ kolekciju **troslojnog parketa**. Prirodno drvo odlikuju tople boje i bogata dubina mat površine koja stvara toplu i gostoprimivu atmosferu. Testirana i dokazana „AQUApro“ tehnologija nastavlja da osigurava poverenje u slučaju izlivanja vode, dok korišćenjem furnira - štedljive alternative klasičnim drvenim podovima, ovaj „Veneer Parquet“ daje definitivno veliki doprinos u zaštiti naših šuma.

Još jedna novina u KAINDL kolekciji podova je „Herringbone“ dizajn. Pretvara svaku sobu u luksuznu palatu i odiše individualnom udobnošću u svom izvornom obliku. Brzo i lako se instaliraju, daske odlikuju univerzalni klik sistemi, svaka daska može da se položi u bilo kom smeru. Prelepi dekori, autentične - sinhronizovane strukture, visoki kvalitet i izdržljivost karakterišu ovu liniju laminatnih podova.

Poslednja ali ne i najmanje bitna, grupa podova „Dakota hrast“ sa „Natural Touch“ površinom i diskretnom upresovanom fugom, sada u debljini od 8 mm, je impresivna!

Sa novom kolekcijom poda, KAINDL preduzima još jedan veliki korak ka održivosti. Odgovorna upotreba prirodnih resursa je veoma bitna za kompaniju KAINDL. Cirkularna ekonomija, klimatska zaštita i ekološki lanac vrednosti deo su KORPORATIVNE KULTURE KAINDL-a.

Nova kolekcija podova 2024, uključujući odgovarajuću dodatnu opremu, dostupna je od januara 2024.

K2737 EC / Hrast Cremona

32675 RO / Hrast Edinburg

K2726 MI / Milano Elegant bella

K2733 RV / Hrast Dakot Huron

Hrast Noble Sepia

Sve detalje možete pronaći na www.kaindl.com ili na broj telefona 064 802 0643.

PIŠE: mr Mare Janakova Grujić,
istoričar umetnosti

Oblast Jiangnan u kineskoj provinciji Džedang uživa reputaciju „raja na zemlji“ budući da od davnina njen pejzaž krase isprepletane reke i jezera, vertikalni i horizontalni vodeni kanali, mali mostovi i istorijski gradovi karakteristične arhitekture. U gradu Džinksi, starom dve hiljade godina, od 2017. godine postoji zanimljiv koncept hotela pod nazivom „Brick Kiln Folk Inn“ koji zapravo predstavlja rekonstruisanu istorijsku zgradu ciglane. Osim hotelske namene sa barom i restoranom, objekat uključuje i muzej sa kulturnim centrom. Stara izreka u ovom kraju, da grad „koji ima 36 mostova mora da ima 72 peći“ ukazuje na lokalnu tradiciju proizvodnje i pečenja cigle. Neke od ovih peći su napuštene, a neke se koriste i danas. Desetak peći čak potiče iz dinastija Ming i King. Samim tim, kultura opekarske peći je duboko ukorenjena i od presudne važnosti za grad.

Hotel „Brick Kiln Folk Inn“ nastao je iz želje vlasnika da oživi jednu od zapuštenih ciglana koja se nalazi u obližnjem hotelu pomenutog kineskog grada Džinksi. Upotreba novih, savremenih materijala u 21. veku, koji su rezultat novih tehnologija, potisnulo je upotrebu a samim tim i proizvodnju opeke. Migracije stanovništva iz

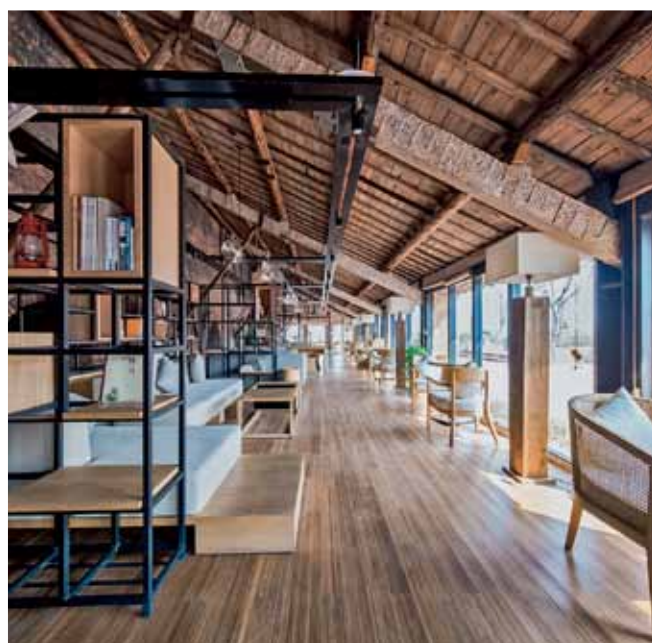
sela i manjih gradova u veće, ozbiljna je pojava u Kini. Kako bi se sačuvalo sećanje ali i materijalna svedočanstva na staru ciglanu, vlasnik se odlučio za rekonstrukciju i korenitu prenamenu objekta, i u tom cilju pozvao studio „H DESIGN“.

Na oko 4.500 m² današnji hotel sa „Muzejom kulture ciglene peći“ smešten je u staroj zgradi uz obalu, okrenut ka impresivnim pejzažima. Prizemlje je većim delom iskorišćeno kao italijanski restoran sa vinskim podrumom i cigar barom, kao i za malu tematsku učionicu; prvi sprat sadrži izložbeni prostor od cigle, veliku salu za sastanke i druge funkcionalne prostore gde gosti mogu da osete opuštenu, prirodnu i mirnu prostornu atmosferu.

Od hodnika starog objekta reorganizacijom je dobitan multifunkcionalni prostor. Svesno čuvajući originalni arhitektonski stili, unete su nove funkcije i forme kao što su vodeni barovi i konferencijske sale, gde gosti mogu da uživaju u slo-

BAMBUS U ENTERIJERU

Hotel sa muzejom u Džangsuu

bodnom vremenu u okrilju brojnih autentičnih ekspozitona tradicionalne kulture. U budućnosti je planirano da objekat služi i kao centar za obuku za razmenu ideja među seoskim proizvođačima, podstičući lokalni ruralni razvoj.

Interesantno je pomenuti da je planirana i druga faza projekta koja podrazumeva

novi objekat narodne gostionice sa pogledom na Muzej ciglane preko vode. Novoizgrađeni kompleks upotpunjuje i skupina od manjih zgrada koje poseduju oko 20 soba. Konstrukcija je savremena i sastoji se od sistema lakih čeličnih okvira, dok forme reminisciraju tradicionalnu stambenu konstrukciju ove regije.

i tradicije. Takva je i paleta materijala – dominira cigla i bambus, koji se smelo kombinuju i svojom jednostavnošću upućuju na minimalizam kao obeležje današnjice. Obilato upotrebljen bambus, koji ima ulogu zidnih obloga ali i pregrada, osim što pripada održivom konceptu graditeljstva (obnovljivost), ima još jednu ulogu – vezu sa prirodom i širenje svesti o brizi prema okruženju. Na kraju, bambus kao obeležje kineske kulture, daje ovom projektu i važno nacionalno određenje, i istovremeno nudi nova, nesvakidašnja rešenja za plasman ovog materijala. Sa druge strane, upotrebom lokalne cigle kao dekorativne površine dat je izraz poštovanje prema istoriji ovog mesta. U rekonstruisanim delovima objekta, pre svega predvorju, upotrebljeno je

staklo od poda do plafona, koje prima odraze atmosfere ali i pejzaža.

Kroz fleksibilne tehnike dizajna i inovativne ideje plasmana materijala, ponajviše bambusa, prostor ovog hotela teži da stvori višu humanu vrednost – oslanjajući se na kulturu sećanja, genius loci i regionalizam. Kultura zasnovana na opekarskim pećima svetu se predstavlja na originalan i nov način, kako je i sam dizajnerski tim zabeležio: „Nadamo se da ćemo zadržati originalni arhitektonski stil kroz njegovu unutrašnju formu, a u međuvremenu nastaviti konotaciju i vrednost kulture proizvodnje cigala, kako bi ljudi koji dolaze i odlaze zapamtili da će svaka priča o tome ovde biti stacionirana u više formata i postati polazna tačka za nove graditelje opština i sela.“ ■

Glavna tema enterijerskog zahvata utemeljena je na kulturi cigle ali i kineskoj klasičnoj baštenskoj kulturi.

Autorski postupci u oblikovanju prostora imaju za cilj postizanje harmonije i jedinstva između modernosti

MADE BY Wood-Mizer MADE BY

Proširite svoj biznis i gledajte kako raste

Brenta LT40 • Okrajčivač EG300 • Četvorostrana rend / Glodalica MP360

www.woodmizer.rs | office@woodmizer.co.rs

WM Wood-Mizer
from forest to final form™

WOOD-MIZER BALKAN DOO
Ive Lole Ribara 8, 23300, Kikinda
0 230 40 20 50 | 063 1082136

PIŠE: Isidora Gordić Fisković

Ubrzana modernizacija, industrijalizacija i urbanizacija, naročito u drugoj polovini 20. veka, popravile su kvalitet života stanovništvu u mnogim segmentima s jedne strane, ali su sa druge strane u značajnoj meri dovele do zagađenja i zemlje i vode i vazduha. To je naročito vidljivo u prenaseljenim gradskim sredinama gde je kvalitet vazduha iz godine u godinu sve gori i gori. Ključni faktori koji doprinose zagađenosti vazduha u gradovima su prevashodno posledica ljudskog delovanja (tzv. antropogeni faktor), a neki od najznačajnijih su transport, domaća upotreba fosilnih goriva i sagorevanje uopšte, proizvodnja električne energije, industrija, kozmetički proizvodi itd. Kod nas posebno možemo dodati i tzv. „investitorsku arhitekturu“ koja ide ka maksimalnoj izgrađenosti

parcele i pretvaranju svakog milimetra u skupe kvadrate, a ono što ostane pretvara se u parkinge tako da prostora za zelene površine praktično i ne ostaje.

Svetska zdravstvena organizacija (SZO) je 2019. godine smatrala da je zagađenje vazduha „najveći ekološki rizik po zdravlje“. Prema podacima SZO, 4,2 miliona smrtnih slučajeva svake godine se dogodi kao rezultat izloženosti spoljašnjem zagađenju vazduha. Da bi

se ovaj problem rešio, posegnulo se za različitim rešenjima. Neki veliki gradovi pribegli su dodatnom ozeleljavanju i zatvaranju pojedinih saobraćajnica, odnosno uvođenju posebnih taksi za korišćenje vozila u određenim delovima grada. Holandski umetnik Dan Rossegard je osmislio kule bez smoga (eng. *smog tower*), džinovske strukture visine i do 100 m, koje uz pomoć brojnih i velikih filtera usisavaju smog i pretvaraju ga u

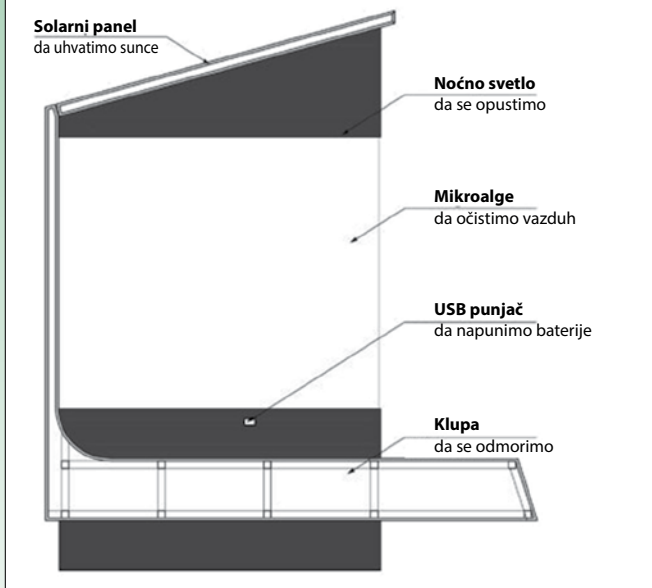
čist vazduh. Da stvar bude dodatno zanimljiva, filtrirani smog sadrži i do 40% ugljenika koji se potom kompresuje u dijamante od čije prodaje se delimično finansiraju ove kule. Prva je podignuta u Roterdamu, a potom i u Pekingu i Tianjinu u Kini, u Krakovu u Poljskoj, i Anjangu u Južnoj Koreji. Kula visoka 7 metara koristi patentiranu tehnologiju pozitivne jonizacije i čisti 30.000 m³ vazduha na sat. U Indiji postoji bar osam sličnih kula

TEČNO DRVO – SPAS ZA GRADOVE

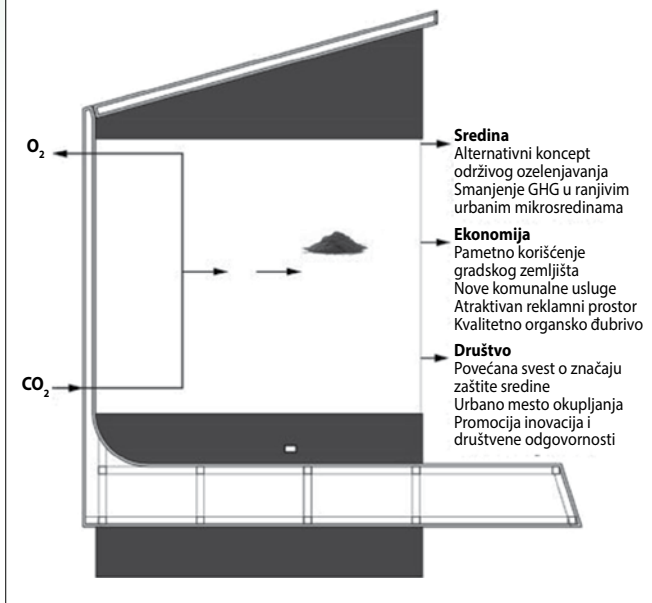
Prvi urbani foto-bioreaktor u Srbiji

FUNKCIJE

BENEFITI

sa nešto drugačijom tehnologijom, ali sa istim ciljem. U gradu Ksianu u Kini, 2016. godine podignuta je kula bez smoga visine 100 m čija je gradnja koštala 2 miliona dolara, a projekat je Kineske akademije nauka. Nažalost, troškovi instalacije ovakvih kula su ogromni, a ni održavanje nije jeftino, pored toga što zahvataju relativno male površine.

Prema podacima Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Srbiji više od 59% stanovništva živi u gra-

dovima i taj broj nastavlja da raste. Beograd prednjači po veličini i po broju stanovnika u odnosu na ostale srpske gradove, ali i po zagađenosti vazduha, naročito u zimskom periodu što se i te kako odražava na zdravlje stanovnika prestonice. Naši stručnjaci sa Instituta za multidisciplinarna istraživanja Univerziteta u Beogradu, predvođeni biofizičarem dr Ivanom Spasojevićem, osmislili su rešenje koje bi moglo biti spas za urbane džepove u kojima se viso-

ki nivo CO₂ i fine prašine ne suzbijaju na adekvatan način, pod nazivom LIQUID 3.

LIQUID 3 (što na engleskom znači „tečno drvo“) prvi je urbani foto-bioreaktor u Srbiji i postavljen je 2021. godine ispred zgrade Opštine Stari grad u Makedonskoj ulici, koja je jedna od najzagađenijih ulica u Beogradu. Kako funkcioniše ovaj alternativni koncept urbanog ozelenjavanja u sredinama koje su prostorno limitirane i izložene intenzivnom vazdušnom zagađenju?

U akvarijumu kapaciteta 600 l vode i to obične, „česmačice“, koriste se jednodielijske slatkovodno zelene alge, koje su vrlo otporne i na niske i na visoke temperature. One vezuju CO₂ i kroz proces fotosinteze proizvode čist kiseonik (O₂) i biomasu. Mikroalge koje se nalaze u akvarijumu menjaju dva odrasla stabla od deset godina ili 200 m² travnjaka, s tom razlikom što su od drveta efikasnije 10 do 50 puta. Za razliku od drveća koje u jako zagađenim sredinama ne može ni da opstane, algama to ne smeta.

LIQUID 3 je osmišljen tako da bude multifunkcionalan i u velikoj meri samoodrživ. Uz tečno drvo, kao i uz pravo, najbolje ide klupa. Iznad akvarijuma se nalaze solarni paneli iz kojih se napaja svetlo koje noću osvetljava klupu, a dok se sedi moguće je napuniti i telefon. Istovremeno, LIQUID 3 može biti i veoma atraktivno mesto za reklamu, budući da je postavljen na veoma prometnoj lokaciji, a istovremeno svojim izgledom i dizajnom privlači pažnju.

Dr Ivan Spasojević u opisu projekta navodi da „sistem ne zahteva posebno održavanje – dovoljno je na mesec i po dana ukloniti biomasu nastalu deljenjem algi, koja može da se koristi kao odlično đubrivo, sipati novu vodu i minerale, i alge nastavljaju da rastu beskonačno. Ovaj projekat ima za

cilj da popularizuje i raširi primenu mikroalgi u Srbiji, jer se one mogu koristiti u prečišćavanju otpadnih voda, kao kompost za zelene površine, za proizvodnju biomase i biogoriva, kao i za prečišćavanje vazduha od izduvnih gasova iz fabrika.“

Cilj projekta LIQUID 3 nije da se zamene šume, već da se instalira na betonskim površinama na kojima ne može da se zasadi drvo i time omogućava proizvodnju kiseonika.

Važno je pomenuti da je LIQUID 3 nagrađen kao jedno od 11 najboljih inovativnih i klimatski pametnih rešenja u okviru projekta „Lokalni razvoj otporan na klimatske promene“, koji Program ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) sprovodi u partnerstvu sa Ministarstvom zaštite životne sredine, uz finansijsku podršku Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF). Opština Stari grad je kao partner u realizaciji projekta obezbedila lokaciju i dozvole za postavljanje sistema.

Budući da se prototip odlično pokazao, još jedan LIQUID 3 je instaliran na Terazijama u Beogradu, a treći po redu u Užicu.

Koliko je važno staviti pod kontrolu zagađenje vazduha svedoči i naučni rad profesora Pravnog fakulteta u Novom Sadu koji se bave zakonskom regulativom koja uređuje zagađenje vazduha i da pored nespornе važnosti po zdravlje stanovništva, „sistem kontrole koncentracije određenih zagađivača u vazduhu u urbanim sredinama ima višestruki značaj, a naročito u smislu uticaja zagađenja vazduha na ponašanje ljudi, pa i porast stope kriminaliteta.“

LIQUID 3 je jedan od naših retkih projekata koji pružaju nadu, ne samo zato što je nešto naizgled jednostavno, a zapravo genijalno nastalo kod nas, već i nadu da naše okruženje neće postati sasvim nesnosno za život. ■

PIŠE: mr Mare Janakova Grujić,
istoričar umetnosti

U Parizu, na rečnom ostrvu na Seni, otvorena je 2017. godine impresivna muzička dvorana sfernog oblika namenjena nacionalnim i međunarodnim događajima. Još njen naziv „La Seine Musicale“ (muzička Sena) jasno nagoveštava da je reč o prostoru koji povezuje muziku, umetnost koja najtananije dodiruje naše duše i spaja ih na svakom koncertu, sa rekom koja oblikuje taj region i sam grad. Autor objekta je japanski biro „Šigeru Ban“ koji je specijalizovan za neobične, virtuozne, organske prostorne forme. Izgradnja je trajala tri godine, a objekat ima oblik broda na kome se nalazi kristalna kugla kao alegorija muzike i umetnosti.

Kristalna kugla je objekat sa funkcijom muzičke dvorane (namenjene koncertima, mjuziklima i baletu), dok je objekat uopšte zamišljen kao novo kulturno stečište grada u kome se sreću raznorazne umetničke i kulturne aktivnosti. Čine ga: gledalište, modularna glavna sala (koja se po potrebi smanjuje i proširuje, u svim dimenzijama), uređena bašta, trgovinsko-komercijalni deo, kao i brojni manji, sekundarni prostori za muzičare (prostori za ansamble u rezidenciji, studije za probe i sl.). Iako se zbog forme objekat čini nevelik, njegova

MUZIČKA DVORANA NA SENI

Virtuozna primena drvene konstrukcije

ukupna površina je 36.500 m², a kapacitet 6.000 mesta.

Veliki stakleni sferoid, koji se uzdiže na kraju ostrva Seguin, označava novu kulturnu znamenitost zapadno od gradskog područja Pariza. Ovaj lokalitet, inače rodno mesto automobilske industrije u Francuskoj, transformisano je u vodeće mesto u oblasti poznatoj kao Dolina kulture u okviru glavnog plana koji je razvio Žan Nuvel. Betonsko postolje, koje se prilagođava geometrijskoj granici ostrva, sadrži ceo program ovog muzičkog centra osim koncertne sale koja nastaje u okviru zastakljene strukture. Na vrhu kružnog sistema šina, veliko jedro formirano od fotonaponskih panela menja poziciju tokom dana kako bi uhvatilo sunčevu svetlost. Time je ovaj projekat ne samo energetski održiv, već i aktivan proizvođač energije.

Fasadu sfernog objekta čini staklena opna. Njenom vizuelnom propustljivošću naglašava se zapravo njen javni karakter. Osim što se objekat konzumira kroz enterijer, moguće je pristupiti i na krov i to preko dva velika stepeništa koja se nalaze na krajevima zgrade. Reč je

zapravo o zelenom krovu, sa koga su dostupne impresivne vizure na reku i okolinu. Unutar objekta dominira linearni komunikacioni trakt, što korespondira sa rekom i ulicom ostrva uz sam objekat. Time je omogućen pristup predvorju, multifunkcionalnoj sali, auditorijumu,

studijama za snimanje, učionicama, kancelarijama, restoranima, prodavnicama... Zanimljive su i šetačke staze oko kružne dvorane, koncipirane kao park u kome se ne promatra samo priroda, već i skulptorska umetnička

dela (npr. Rodenov 'Poziv na oružje' i Sezarov 'Palac').

Konstrukcija zgrade gledališta je drvena i u potpunosti vidljiva iznutra i spolja. Uradila ju je kompanija „Hess Timber“ iz Klajnheubaha. Upotrebljeno je lepljeno la-

minirano drvo tipa Hess free form“ i „Hess Premium“ u količini od čak 900 m³, koja se sastoji od ukupno 1.700 pojedinačnih elemenata. Virtuoznost ove strukture predstavlja glavni likovni detalj i atrakciju enterijera.

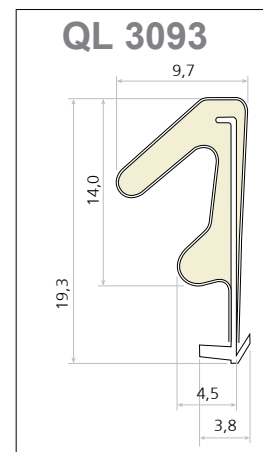
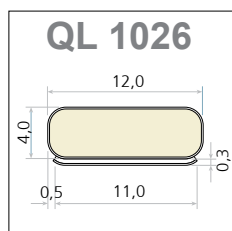
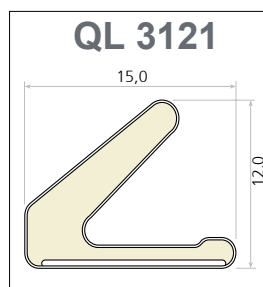
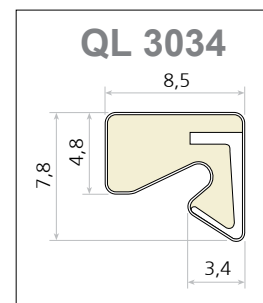
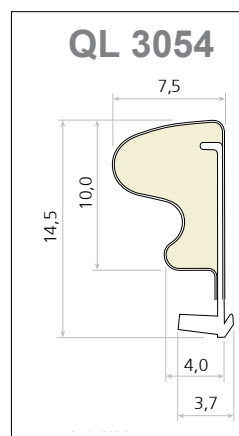
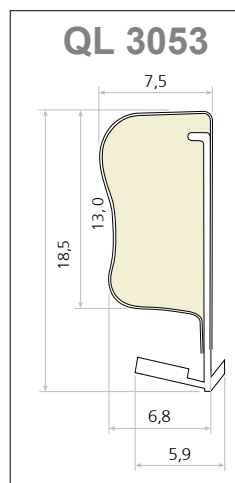
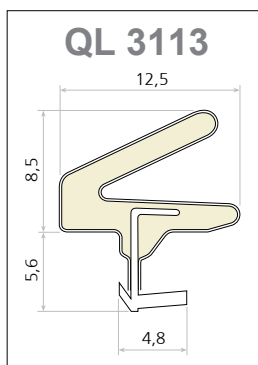
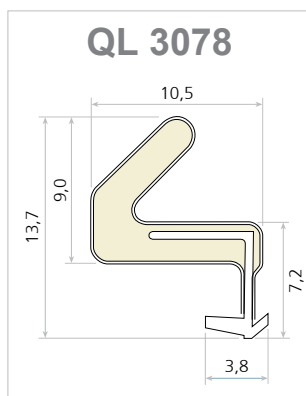
Osim što podseća na organske oblike (paukovu mrežu) i unosi dominantan izraz prirodnosti i humanosti u atmosferu, činjenica da se radi o obnovljivom materijalu dodatna je vrednost čitavog poduhvata. ■

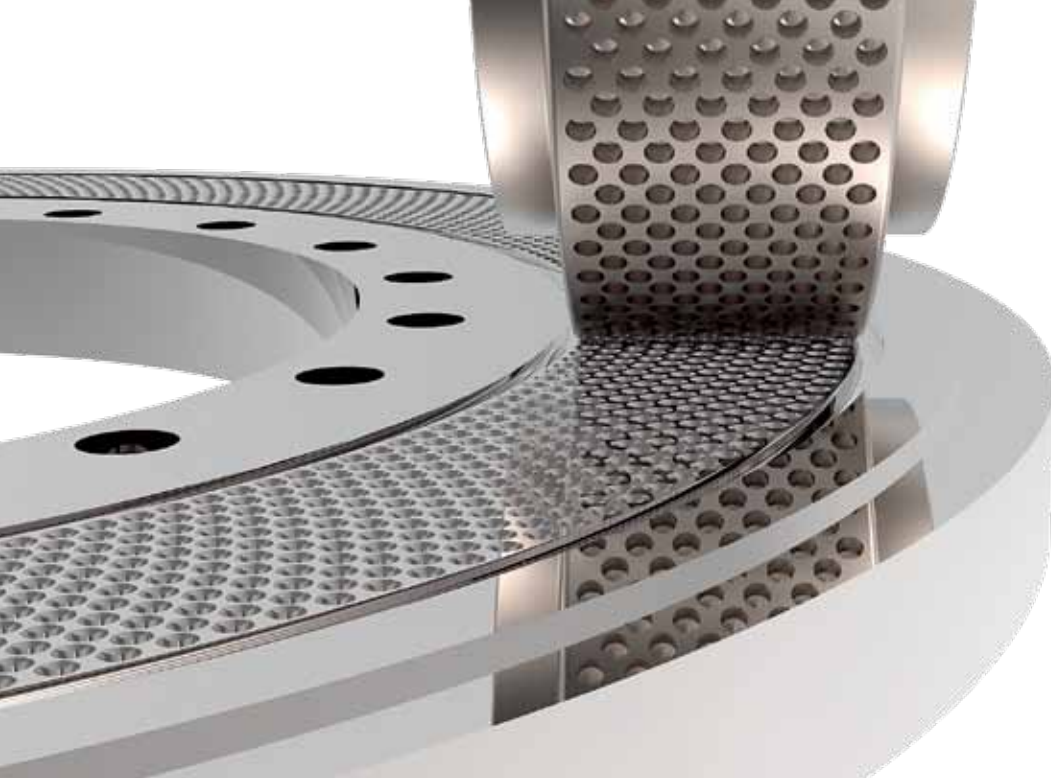
MAKOPLAST

NOVO U PONUDI
Schlegel

Schlegel

Hilandarska 17, 11271 Surčin tel. 011 8442 125 • tel/fax. 011 8442 124 • mob. 063 8088 501 mariomakoplast@gmail.com

Prednosti KAHL tehnologije sa ravnom matricom bez upotrebe mlina čekićara.

Potencijalne uštede u peletiranju drveta: Veličina čestica je ključna!

Tema uštede energije i troškova ne može se zanemariti prilikom peletiranja drveta. Proizvođačima su potrebna rešenja koja proizvodnju peleta od sirove biomase čine što efikasnijom. Jedan od pristupa je i da se izbegne suvo mlevenje i mlin čekićar, tehnologija koja je decenijama etablirana na tržištu. U sadašnjim uslovima, nedostaci ovog načina mlevenja postaju sve očigledniji – posebno u pogledu potencijala za uštedu energije i troškova. Dobro poznato alternativno rešenje je KAHL tehnologija ravne matrice koja ukazuje, da veličina čestica ima neočekivani potencijal za uštedu!

Velika prednost KAHL tehnologije ravne matrice u odnosu na tehnologiju presa sa prstenastom matricom, sastoji se u činjenici da je zahvaljujući efektu dodatnog drobljenja, moguće proizvoditi pelete i od krupnijih čestica. Ovo je naročito primetno kada se peletiraju vlaknasti materijali kao što je drvo i ovo svojstvo pruža značajnu ekonomsku prednost. Stoga se postavlja pitanje: da li je suvo mlevenje pomoću klasičnog mlina čekićara pre peletiranja uopšte neophodno? Odgovor je, da u mnogim slučajevima ovaj proizvodni korak više nije potreban zahvaljujući KAHL tehnologiji ravne matrice! Za proizvođače peleta, to znači da postoji ogroman potencijal za uštede u ključnim merilima kao što su investicije, potroš-

nja energije, operativni troškovi i troškovi održavanja.

Ovo se posebno odnosi na pelete bez zahteva za veličinom čestica. Takvi peleti se obično sagorevaju kao celi peleti u domaćinstvima - na primer komercijalni peleti koji ispunjavaju standard EN Plus. Ovo se takođe odnosi na pelete koji se koriste u postrojenjima za kombinovanu toplotnu i električnu energiju (CHP) ili sličnim aplikacijama. Obim tržišta za ovu vrstu peleta je ogroman: globalni obim proizvodnje od oko 14 miliona tona za EN Plus sertifikovane pelete za 2023. godinu.

Utvrđeno, ali skupo.

Dizajn postrojenja za peletiranje koji se koriste u proizvodnji drvenih peleta sa prstenastim sistemima u Evropi, uklju-

čuje mlinove čekićare između sušare i prese za peletiranje. Tipično je da su ovi mlinovi opremljeni sitima sa perforacijom rupa od oko 6 milimetara. U zavisnosti od veličine čestica proizvoda koji se ubacuje u postrojenje za mlevenje sa uzvodne linije, mlinovi čekićari zahtevaju unos energije od približno 25 do 35 kWh/t za drobljenje biomase. Tu nisu uključeni troškovi ugradnje te linije, rada i održavanja mlina čekićara. Na kraju, ali svakako i ne najmanje važno, treba spomenuti i rizik od eksplozije prašine i požara, što je svojstveno mlinovima čekićarima, kao i visok nivo buke u radu. Stoga su potrebne skupe zaštitne mere.

Proizvođač mašina iz Reinbeka, Amandus Kahl se decenijama oslanja na tehnologiju ravne matrice koja ne za-

hteva suvo mlevenje! Dugo pozicionirana kompanija je rano krenula drugim putem i uspešno je izgradila fabrike za peletiranje bez linije suvog mlevenja za mnoge kupce. Ovaj pristup odražava posebne karakteristike dizajna postrojenja KAHL.

Veličina je bitna!

Kod vlažne drvene sečke, prvi korak obrade je vlažno mlevenje. Korišćenje KAHL mlina za vlažno mlevenje sa ravnom matricom u ovom trenutku omogućava da se odustane od mlina čekićara nakon sušara. KAHL mlin za vlažno mlevenje usitnjava drvenu sečku koristeći efekat dodatnog drobljenja do veličine čestica koja se lako može obraditi u presi za peletiranje sa ravnom matricom. Pošto su mnoge komponente identične, KAHL mlin za vlažno mlevenje i KAHL presa za peletiranje sa ravnom matricom se neznatno razlikuju po dizajnu. Ovo ima svoje prednosti, jer su gotovo isti rezervni i potrošni delovi i mogu se držati jednostavnije na zalihama za obe KAHL tehnologije. Postoje male razlike između nekih delova koji se troše. Primera radi valjci mlina za vlažno mlevenje su znatno širi, a matrica je projektovana sa kratkim cilindričnim kanalima.

Međutim, odlučujuća razlika leži u zdrobljenom proizvodu. Dok materijal usitnjen konvencionalnim vlažnim mlinovima obično ima veoma glatke površine, vlakna proizvedena sa KAHL mlinovima za vlažno mlevenje su znatno više izhabana.

Struktura vlakana proizvedena sa mlinom za vlažno mlevenje je lako vidljiva golim okom. U procesu mlevenja materijal se prethodno zagreva, što značajno smanjuje potrošnju energije u procesu sušenja. Odmah nakon sušenja, vlakna se mogu pretvoriti u pelete u KAHL presama za peletiranje sa ravnom matricom, bez ikakvog gubitka u kapacitetu. Ovi peleti ispunjavaju sve zahteve standarda kao što je EN Plus A1. Presa za peletiranje sa ravnom matricom je još efikasnija ako se još uvek topli proizvod unosi direktno iz sušare (bez međuskladišta, velikih silosa).

Ova metoda osigurava da su ispunjeni i svi ostali parametri zahtevanog kvaliteta peleta, kao što su nasipna gustina, habanje i izdržljivost. Merenja sprovedena u mnogim EN Plus fabrikama peleta to potvrđuju. Zahtevane vrednosti se takođe postižu za super-visokokvalitetne pelete namenjene za gasifikaciju ili za pelete sa velikom zapreminskom gustoćom za novu metodu "torefakcija posle peletiranja".

Zaključak

Glavna prednost tehnologije ravne matrice je mogućnost proizvodnje peleta sa krupnijim česticama, što značajno povećava efikasnost pri preradi vlaknastih materijala kao što je drvo. Sa ovom metodom, upotreba mlino-va čekićara za suvo mlevenje

Od sečke do peleta: KAHL tehnologija bez suvog mlevenja nudi veliki potencijal za uštedu energije.

između sušare i mlina za pelete više nije potrebna, što pomaže da se izbegnu visoki investicioni troškovi i visoki troškovi energije, rada i održavanja. Kompanija Amandus KAHL decenijama se uspešno oslanja na ekonomičan način proizvodnje peleta korišćenjem tehnologije ravnih matrica bez suvog mlevenja.

Proizvod zdrobljen u mlinu za vlažno mlevenje se peletira u presi sa ravnom matricom neposredno nakon izlaska iz sušare.

PIŠE: dr Miladin Brkić

Mlinovi za usitnjavanje biomase dele se na: mlinove čekićare, kamene mlinove (dve okrugle ploče sa brazdama, gornja pokretna), gnječilica sa glatkim valjcima (oba obrtna) i prekrupač s ozubljenim valjcima (oba obrtna). Mlin čekićar najviše zagreva materijal, a gnječilica najmanje. U praksi se najviše koriste mlinovi čekićari za usitnjavanje drvene ili biljne biomase.

Glavni delovi mlina čekićara su čelično kućište, rotor sa diskovima, između kojih su smešteni čekići ili dvo-krake (više-krake) poluge na koje se postavljaju čekići (ili noževi) od legiranog čelika. Broj diskova može da bude od 2 do 10 ili poluga 2 do 60. U međuprostoru dva diska ili poluga može da se postavi 2 do 6 čekića u jednoj ravni. Čekić ima oblik paralelopipeda (primer: dužina 200 mm, širina 50 mm i debljina 5 mm). Noževi manje debljine uglavnom služe za usitnjavanje biljnog materijala. Oba kraka čekića mogu biti izvedena ravno ili reljefno (stepenasto). Čekići se vešaju o osovinicu na periferiji rotora, tj. vise slobodno. Ukrućeni čekići imaju manju efikasnost u radu. Čekići vezani za jednu osovinicu uglavnom ulaze u međuprostor čekića sa druge osovinice. Zbog učestalog trošenja ivica čekića oni mogu da se okrenu oko svoje horizontalne ose, pošto su na dužim krajevima čekića izbušene rupe, oko svoje vertikalne ose ili može da se promeni smer obrtanja rotora. Istrošene ivice čekića moraju povremeno da se naoštire, zbog veće efikasnosti u radu i manjeg utroška energije. U prijemnom sistemu čekićara oba-

vezno se ugrađuje magnet, da bi se sprečio ulazak metalnih delića u mlin. Oni mogu da izazovu oštećenje radnih elemenata čekićara, a takođe i pojavu varnice, tj. eksplozije u čekićaru pri odgovarajućoj koncentraciji prašine.

Mlinovi čekićari usitnjavaju materijal na principu intenzivnog udaranja i razbijanja grubo usitnjene biomase pomoću rotirajućih čekića. Čestice se odbacuju na hrapavu unutrašnju površinu plašta mlina (tj. na oštre bridove plašta). Zbog svoje elastičnosti izlomljene čestice se odbijaju od hrapave površine i sita i ponovo se vraćaju u zonu udara čekića. Svaki udarac čekića po čestici sirovine proizvodi impuls sile (sila udara x vreme udara) = masa čestice x brzina udara), koja drobi (lomi) česticu. Prekrupa (mlivo) transportuje se vazdušnom strujom (ventilatorom) do ciklona, gde se izdvaja i ubacuje u bin (koš). Vazdušna struja pomaže izvlačenje usitnjenih čestica iz mlina, što smanjuje utrošak energije za meljavu i hladi mlivo.

Za pogon mlinova čekićara potrebno je obezbediti veliku snagu elektromotora. Snaga se troši na drobljenje materijala, na cirkulaciju materijala u čekićaru i na obrtanje rotora čekićara (pri praznom hodu). Učestalost udara čekića zavisi od broja, razmeštaja čekića i broja obrtaja rotora. Učinak (produktivnost) mlina zavisi od ukupnog broja čekića, broja obrtaja rotora, veličine otvora na situ, vrste sirovine (fizičko-hemijskih i strukturno-mehaničkih svojstava) i sadržaja vlage sirovine. Specifično opterećenje mlina čekićara za biljnu masu iznosi 0,7 do 0,8 kg/s·m² i zavisi od obodne br-

zine čekića i krupnoće mliva. Specifični učinak mlina izražava se u kg/s. Iz ovih odnosa može da se izračuna površina plašta mlina (dužina L x D prečnik) ili učinak mlina, ako je poznata površina plašta. Broj obrtaja rotora čekićara iznosi od 1.500 do 3.000 (3.500) o/min u zavisnosti od konstrukcije rotora, vrste biomase i sadržaja vlage sirovine. Veći prečnik rotora u principu zahteva manji broj obrtaja i obrnuto. Periferna brzina čekića (ili noževa) može da iznosi do 100 m/s. U slučaju prekomernog usitnjavanja materijala, ekonomski je povoljnije smanjiti obimnu brzinu udarača, nego povećati veličinu otvora sita. Zbog promenljivosti stanja sirovine najefikasnije rešenje jeste ugradnja frekventnog regulatora broja obrtaja elektromotora. Utvrđeno je da se korišćenjem tanjih udarača (3 mm) postiže veći kapacitet mlina (10-15%) i manji specifični utrošak energije nego pri korišćenju širokih udarača (9 mm), jer je kod tankih udarača više izraženo udarno dejstvo. Tanji udarači se više koriste za usitnjavanje biljne biomase. Takođe, veći su brojevi obrtaja rotora kod mlinova za slamu, jer čestice imaju manju masu.

Čelična sita na čekićaru su izmenljiva, debljine 2 do 3 mm. Prečnici otvora sita mo-

gu biti od 5 do 20 mm za grubo i 2 do 5 mm za fino usitnjavanje sirovine. Deblji lim sita usporava prolazak mliva, tako da kapacitet opada, a potrošnja energije raste. Povećanjem sadržaja vlage u sirovini smanjuje se efikasnost usitnjavanja sirovine. Veći stepen usitnjenosti zahteva veću potrošnju energije, niži učinak, ali veću efikasnost kod peletiranja i briketiranja biomase. Zbog toga treba naći isplativu ekonomsku računicu celokupnog procesa proizvodnje peleta i briketa.

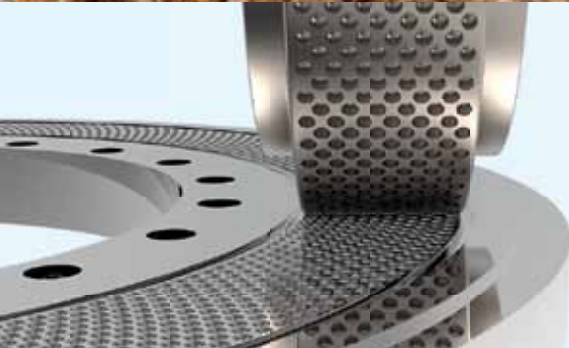
Proizvođača mlinova čekićara ima mnogo u svetu i kod nas. Najpouzdaniji proizvođači su oni koji u mlinove ugrađuju kvalitetne čelike (Švedska, Danska, Nemačka, itd).

Detaljnije informacije možete naći u knjizi: **Razvoj i opremanje pogona za peletiranje i briketiranje biomase**, čiji su autori dr Miladin Brkić i MSc Zorica Gluvakov. ■

Foto www.Hammer

Knjigu možete poručiti preko redakcije časopisa DRVOTEHNIKA na telefon 011 213 95 84 ili putem e-maila: office@drvotehnika.com

RADI SKORO KAO SAMOSTALAN SISTEM

Svako ko proizvodi pelet zavisi od nesmetanog i energetski efikasnog rada svog sistema. Naša automatska kontrola rada prese EAPR omogućava upravo to. Sa DISTAMAT-om dodat je automatski sistem za podešavanje zazora, koji obezbeđuje konstantan razmak valjaka tokom rada. Rezultat: visok kvalitet peleta i stabilan rad sa minimalnim održavanjem.

Molimo skenirajte QR-kod za više informacija

INDUSTRIAIMPORT d.o.o.

Srbija · industriaimport@gmail.com
industriaimport.rs · +381 (0)64 144 244 1

PRODAJA I UGRADNJA SVIH VRSTA PODNIH OBLOGA

višeslojni parket

laminat

LVT podovi

vinil podovi

komercijalni tekstil

TARKETT program

MAPEI program

BOEN program

INČ STYLING
www.incstyling.com

INČ STYLING d.o.o. - Šljivarska 18, Beograd - Tadija Sondermajera 12a, Novi Beograd

M - +381 63 8196509 / M - +381 63 210 912

www.incstyling.com / inchstyling@yahoo.com / office@incstyling.com / igor.vlatkovic@incstyling.com

VRSTE KSILOFAGNIH INSEKATA

***Stromatium fulvum* V.** - riđa kućna strižibuba - ***S. unicolor* 01.**

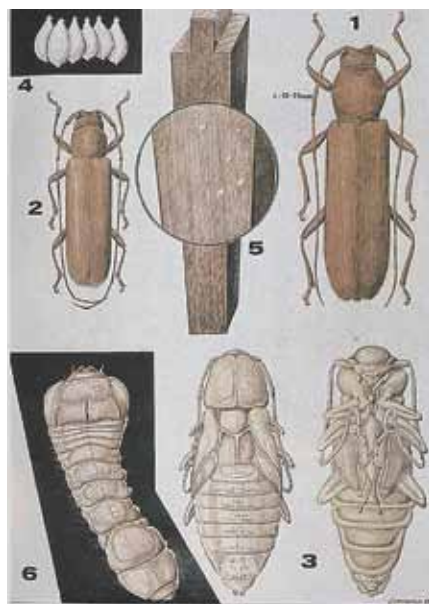
(Coliptera - Cerambycidae)

Telo imaga je mrkožuto, obraslo kratkim gustim dlakama iste boje, dužine 15-25 mm. Pipci kod ženki dostižu polovinu dužine tela, dok su kod mužjaka nešto duži. Vratni štitić je izdužen i zaobljen. Na svakom pokriocu nalaze se po tri tanka rebra, a kraj pokroca se završava kratkim trnolikim izraštajima.

U našoj zemlji nisu zabeležene masovnije pojave ove vrste na širem prostoru, ali je na nekoliko objekata konstatovana u prenamnoženju kada su krovne konstrukcije bile potpuno uništene. Prema podacima iz literature prva masovna pojava ove vrste zabeležena je pre oko 70 godina na područjima Krima i Kavkaza, odakle se proširila na sve kontinente.

Za razliku od kućne strižibube koja napada samo četinarsko drvo, ova vrsta napada samo lišćarsko i to prvenstveno hrastovo i bukovo. Larveni hodnici imaju nepravilan pravac i uvek su ispunjeni crvotočinom.

Pošto napada drvo sa korom i bez nje, mere suzbijanja su slične merama

***Stromatium fulvum* V.**
- riđa kućna strižibuba
1 i 2 - imaga (ženka i mužjak),
3 - lutke, 4 - jaja,
5 - izletni otvori imaga, 6 - larva

***Stromatium fulvum* V.**
- riđa kućna strižibuba
7 - 9 - tipovi oštećenja drveta
od larava,
10 - izletni otvori imaga

suzbijanja kućne strižibube, pogotovo što je tipična tercijerna štetočina.

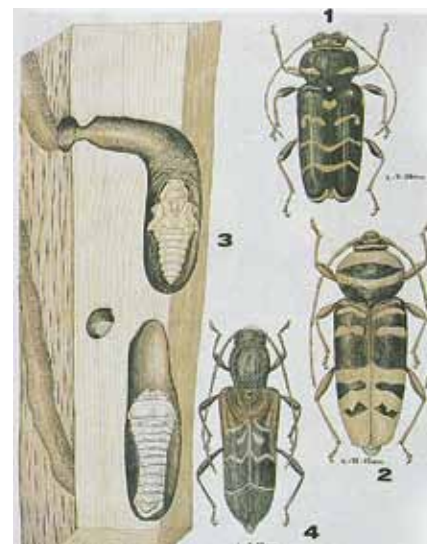
***Plagionotus arcuatus* L.** ***Plagionotus detritus* L.** - osolike strižibube - (Coleoptera - Cerambycidae)

Navedene vrste imaju sličan oblik i dimenzije tela (15-20 mm), ali se razlikuju po obliku i boji pokrioca. Ona su kod prve vrste na kraju zaobljena a kod druge zasečena koso prema utrašnjoj strani. Boja tela kod obe vrste je mrka. Na pokriocima *P. arcuatus* nalaze se četiri poprečne lučno izvijene žute pruge, od kojih su dve prednje skoro uvek prekinute.

Kraj pokrioca je žut. Kod druge vrste (*P. detritus*), dve prednje pruge su jasno izražene, dok su dve zadnje šire i spojene u vidu mrlje, razdvojene tankom mrkom prugom. Zbog dosta izražene žute boje ova vrsta najviše podseća na ose.

Osolike strižibube su dosta rasprostranjene, naročito u regionima hrastovih šuma, gde se masovno javljaju u vreme seče stabala. Ređe napadaju druge lišćare. Tipične su sekundarne vrste, (napadaju sveže posečeno drvo), mada razviće mogu završiti i u suvom drvetu. Ženke polažu jaja samo na dr-

vo sa korom, jer se larve u prvim stadijuma razvića uvek nalaze između kore i beljike, oštećujući površinu beljike koja

***Plagionotus arcuatus* L.,**
- *Plagionotus detritus* L.
- osolike strižibube -
1 - imago *P. arcuatus*, 2 - *P. detritus*,
3 - larveni hodnici sa larvama
i lutkama u hodnicima
***Anaglyptus mysticus* L.**
- mala osolika strižibuba 4 - imago

***Plagionotus arcuatus* L.**
- osolika strižibuba 5 - 7 - larveni
hodnici na površini beljike,
8 - poprečni preseči larvenih godnika

Na zahtev naših čitalaca, posebno studenata Šumarskog fakulteta, ponavljamo seriju tekstova

ŠTETNI INSEKTI DRVETA

često ima izgled izrezbarene površine. Kasnije se ubušuju u drvo gradeći hodnike dužine do 8 cm koji zajedno sa lutkinim kolevkama imaju kukast izgled.

U slučaju masovnije pojave imaga, koru treba skidati ili drvo prskati insekticidima.

Anaglyptus mysticus L.

- mala osolika strižibuba - (Coleoptera - Cerambycidae)

Odrasli insekti su manji od pravih osolikih strižibuba (10 mm). Telo im je mrkocrno. Prednji deo pokrioca je nešto svetliji, odnosno mrkocrven a zadnji mrkocrn, na kome se nalaze tri poprečne bele pruge.

A. mysticus je slabo istražena vrsta, iako je dosta česta. Napada tanje sorte korom, svih lišćarskih vrsta, koja se koriste u seoskim domaćinstvima.

Monochamus sartor F.

Monochamus sutor L.

- bronzane strižibube - (Coleoptera - Cerambycidae)

Dužina tela odraslih insekata bronzanih strižibuba je 20-30 mm. Ove vrste su po izgledu dosta slične, mada prva ima uža pokrioca koja se prema kraju postepeno sužavaju. Obe vrste imaju pipke znatno duže od tela, naboran vratni štit i postrane trnolike izraštaje.

Osnovna boja tela obe vrste je sivožuta. Na pokriocima se mogu uočiti grupisane žute dlačice u vidu manjih pega i one su jasnije izražene kod *M. sutor*. Kod ove vrste se pored toga na pokriocima mogu uočiti i tri poprečne pruge mrkocrvene boje.

Bronzane strižibube su česte vrste u sastojinama jele i smrče. Napadaju oslabela stabla ili sveže posečeno drvo. Larve grade relativno dugačke hodnike koji se poznaju po eliptičnim poprečnim preseccima.

Monochamus galloprovincialis 01.

- bronzana borova strižibuba - (Coleoptera - Cerambycidae)

Vrsta je dosta slična ostalim *Monochamus* vrstama, ali je od prethodnih mnogo manjih dimenzija (oko 20 mm). Pored toga na pokriocima ima tri beložute poprečne pruge. Pipci su dva puta

Knjigu ŠTETNI INSEKTI DRVETA, u spomen Branku Užičaninu, dr Mihailo Petrović je objavio 1996. godine. Od pokojnog profesora sam dobio tri primerka ove knjige i slobodu da iz nje objavljujem tekstove i ilustracije, koje je inače impresivno uradio Branko Užičanin. Neke delove ove knjige sam, pre petnaestak godina, objavljivao kao urednik revije ŠUME, a sada je namera naše redakcije da je, bez redakcijskih intervencija, u kontinuitetu objavimo uvereni da će nam, ali prvenstveno autorima, biti zahvalni svi oni koje interesuju problemi zaštite, trajnosti i čuvanja drveta kao sirovine i raznih drvenih proizvoda.

D. Blagojević

duži od tela. Ova strižibuba je dosta rasprostranjena naročito u toplijim regionima. Predstavlja fiziološku i tehničku štetocinu, mada je mnogo značajnija kao fiziološka. Najčešće napada manje vitalna stabla jele, smrče i borova. Larve se razvijaju između kore i beljike ili u plitkim slojevima beljike.

Pošto isključivo napada stabla, mere suzbijanja preporučuju se u okviru zaštite šuma.

Morimus funereus M u l s.

(Coleoptera - Cerambycidae)

Osnovna boja tela odraslih insekata je crna, ali je ono crnosivo jer je obraslo sivim kratkim dlačicama. Na pokriocima se nalaze jasno izražene crnosomotaste simetrično raspoređene pege.

Dužina tela imaga je oko 30 mm.

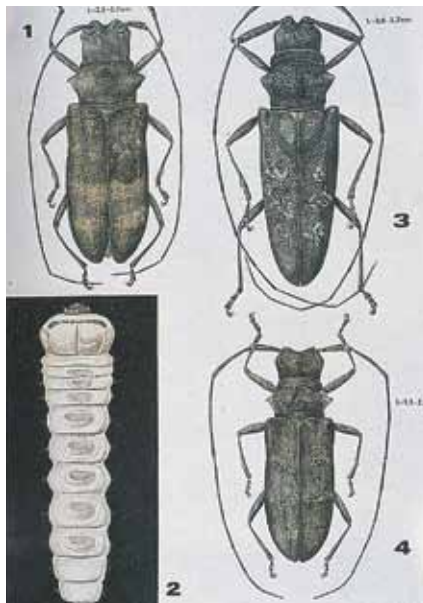
Pipci su zadebljali i dugački su kao telo.

Vrsta nema veći značaj, jer pretežno napada stare panjeve i stari ležeći materijal.

Lamia textor L.

(Coleoptera - Cerambycidae)

Vrlo je slična vrsti *M. funereus*, ali imaga na pokriocima nemaju crne mrlje. Pored toga pipci su nešto kraći od tela.

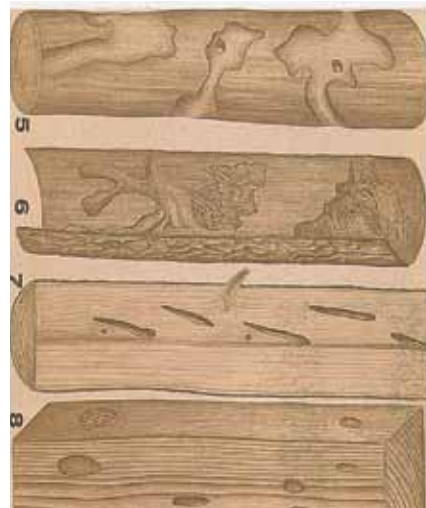

Monochamus sp. - bronzane strižibube

1 - *M. sutor*, 2 - *M. sutor* - larva,

3 - *M. sutor* F.,

4 - *M. galloprovincialis* 01

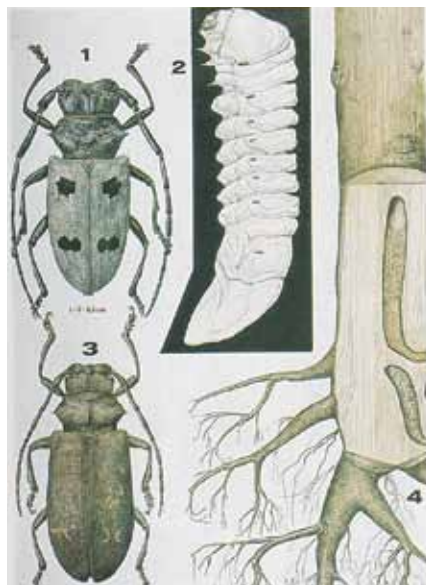
Monochamus galloprovincialis 01.

5 - 6 - larveni hodnici na površini beljike

Monochamus sartor F. - 7 - larveni hodnici

Monochamus sutor L.

- 8 - larveni hodnici

Morimus funereus M u l s.

1 - imago, 2 - larva

Lamia textor L. - 3 - imago, 4 - larveni hodnici

Tipična je primarna vrsta mekih lišćara. Napada pridanak stabala i korenov sistem, ali često larve završavaju razviće u deblu ili posečenom drvetu. Značajna je štetocina košaračke vrbe. ■

Organizator:

Pokrovitelji:

51. Međunarodni sajam namještaja, unutaršnjeg uređenja i prateće opreme

ambienta

17. - 20. 10. 2024.

na Zagrebačkom velesajmu

Powered by

Iza nas je prvih pola stoljeća, na zajedničko zadovoljstvo vodimo vas prema novim jubilejima i najavljujemo

51. Ambientu

središnji nacionalni sajam namještaja, unutaršnjeg uređenja i prateće industrije

- Namještaj, dizajn, uređenje interijera i eksterijera, stanovanje, galerije, umjetnine
- Novi projekt „Ambienta&Muzeji“: Ambienta izlazi izvan okvira Zagrebačkog velesajma i u muzeje postavlja dodatne showroom-ove izlagača
- 100 hrvatskih likovnih umjetnika predstavlja kolekciju slika velikih formata
- Sajam pripremamo prema najvišim standardima sajamske industrije
- Spajamo tradiciju i novitete te okupljamo struku i široku publiku
- Nezaobilazna destinacija u listopadu

Već danas rezervirajte svoje mjesto na poslovnom, kulturnom i marketinškom događaju godine i ostvarite **20% popusta** za prijavu do 5.7.2024.!

Kontakti:

e-mail: zv.ambienta@zv.hr
tel. 01 6503 431

www.zv.hr

DESIGN
ZONE

PROIZVODNI PROGRAM

SIROVI LESONIT

OPLEMENJENI LESONIT

BUKOVA STOLARSKA ŠPER PLOČA

BUKOVA VODOOTPORNA ŠPER PLOČA „BLAŽUJKA“

DVOSLOJNI PARKET

BUKOVA REZANA GRAĐA I BUKOVI ELEMENTI

PIŠE: mr sc Milka Zelić

Mala i srednja preduzeća između čekića i nakovnja

Digitalne platforme transformišu globalnu ekonomiju i menjaju tradicionalne poslovne modele a najveća ekološka pretnja je neznanje i nemanje svesti o značaju očuvanja životne sredine.

Platformska ekonomija, koju mnogi nazivaju i GIG ekonomija je pretežno ekonomija honorarnih poslova. Iako je ona svetski rastući trend prava radnika ni u jednoj zemlji nisu celovito rešena.

Jedna praktična primena ekološke inteligencije u praksi održivog liderstva je usvajanje zelenih tehnologija i praksi. Ulaganjem u obnovljive izvore energije, smanjenjem otpada i emisija ugljenika i promovisanjem održivih praksi unutar svojih organizacija, lideri mogu pokazati svoju posvećenost upravljanju životnom sredinom.

U domenu modernog liderstva, poslovno blagostanje lidera je sve više u centru pažnje zbog uobičajenih izazova savremenog života – uključujući stres, sagorevanje na poslu, anksioznost i posebno kardiovaskularne bolesti koje su sve učestalije u populaciji mladih, uspešnih preduzetnika.

U svetu tehnologije, promena je jedina konstanta. Svakog dana je nešto novo na privrednom horizontu: nove mogućnosti primene veštačke inteligencije, novi uređaji, novi softveri koji menjaju privredna dešavanja...

Ovo dramatično utiče na rad malih i srednjih preduzeća, a celokupnu privredu čini uspešnijom donoseći napredak u poslovanju, ali i velika a često i stresna opterećena vlasnicima preduzeća.

Mala i srednja preduzeća - motor privrede Srbije i sveta

Mala i srednja preduzeća su motori rasta i inovacija širom sveta. "Paioneer" je izvršio opsežno istraživanje i napravili su barometar ambicija malih i srednjih preduzeća. Ispitali su 3.575 malih i srednjih preduzeća u 15 zemalja sveta među kojima je i Srbija (SAD, Brazil, Argentina, UK, Francuska, Izrael, Ukrajina, Kina, Južna Koreja, Vijetnam, Filipini, Indija, Bangladeš i UAE). Ispitivanje je objedinilo celokupnu industriju uključujući e-trgovinu, poslovne i profesionalne usluge, IT i računarske usluge, finansijske usluge, preradu drveta, turizam, ugostiteljstvo i drugo.

Zaključak, "Paioneer" istraživanja: Mala i srednja preduzeća vide razvoj svog poslovanja na međunarodnom nivou kao ključ za postizanje svojih ciljeva, a 72% gleda na prekograničnu ekspanziju kao na sredstvo za povećanje baze klijenata i prihoda. Većina očekuje povećanje prihoda od izvoza, kao i veći broj prekograničnih dobavljača i dobavljača sa kojima rade.

Međutim, mnogi se ne osećaju spremni da prošire svoje poslovanje na novu zemlju. Na njih takođe negativno utiču

poremećaji u globalnoj trgovini kao što su zastoji u lancu snabdevanja, promene trgovinskih propisa i volatilnosti valuta, pored jezičkih i kulturnih barijera pri poslovanju preko granica.

Ipak, većina malih i srednjih preduzeća je optimistična u pogledu svojih poslovnih izgleda i očekuje da će udvostručiti stope rasta svojih prihoda u naredne dve godine (u odnosu na prethodne dve) kombinacijom digitalizacije, inovacija i kontinuirane podrške svojih vlada i poslovnih zajednica.

Udeo prihoda malih i srednjih preduzeća od izvoza povećan je za devet procentnih poena, u proseku – sa 52% u 2021. na 61% u 2022. godini, na 69% u 2023. godini.

Sa takvom ambicijom, mala i srednja preduzeća će nastaviti da budu **značajni igrači u globalnoj** areni, podstičući **ekonomski rast u današnjem sve više međusobno povezanom svetu.**

Istraživanje o kojem za BBC piše Nemanja Momčilović juna 2024. godine, sugerise da vrlo malo ljudi redovno koristi marketinški hvaljene proizvode veštačke inteligencije (AI) kao što je ChatGPT.

Istraživači su anketirali 12.000 ljudi u šest zemalja, uključujući Veliku Britaniju, a samo 2% britanskih ispitanika izjavilo je da svakodnevno koristi takve alate.

Platformska ekonomija i platformski radnici

Vlasnici malih i srednjih preduzeća suočeni su sa izazovima u savremenoj ekonomiji koji utiču na način rada i radna prava, a mnogi stručnjaci smatraju da će sve veći broj radne snage i kod nas i u svetu raditi na način koji je deo tzv. Platformске ekonomije.

Prema istraživanju Centra za istraživanje javnih politika u Srbiji, na onlajn platformama za rad radi oko 70.000 gig radnika ili frilensera, a njihov broj svakodnevno raste. Oni pružaju raznovrsne usluge, od časova engleskog na jezičkim platformama do IT i kreativnih usluga, dizajna, prevođenja i administrativnih usluga. Do nedavno oni su bili potpuno nevidljivi za kreatore javnih politika, iako čine više od 1,5% radne snage u Srbiji. U 2021. frilenseri su organizovali protest i dobili nešto povoljniji pore-

ski status, ali se i dalje suočavaju sa velikim brojem izazova jer njihov status nije definisan ni u jednom zakonu, a mnoga prava ostaju van njihovog domašaja.

Vlasnici malih i srednjih preduzeća najčešće koriste usluge radnika na platformama za različita specifična softverska rešenja koja su bitna za unapređenje sopstvenog poslovnog procesa proizvodnje u Srbiji ali i u svetu jer digitalne platforme transformišu globalnu ekonomiju i menjaju tradicionalne poslovne modele.

Platformaska ekonomija, koju mnogi nazivaju i GIG ekonomija je pretežno ekonomija honorarnih poslova. Iako je ova ekonomija svetski rastući trend prava radnika ni u jednoj zemlji nisu celovito rešena.

Dobar primer GIG ekonomije je Poljska GIG ekonomija. U januaru 2024. godine, na konferenciji u Zagrebu, osnivač poljske platforme GIGLIKE Tomasz Milosz je izjavio da je gig ekonomija uspešno regulisana u Poljskoj u kojoj petinu svih radnika čine gig radnici.

Decembra 2023. godine BIZLife navodi da je najviše frilensera u urbanim sredinama, naglašavajući da je najveći broj srpskih frilensera prisutan u regionalnim centrima i velikim gradovima. Kontinuirano praćenje populacije gig radnika u regionima ukazuje da najveći deo populacije živi i radi u 28 gradova u Republici Srbiji (84,1%). Trenutno u Srbiji postoji 10 gradova u kojima populacija gig radnika prevazilazi udeo od 1%. Pored značajne koncentracije gig radnika u četiri administrativna centra – Beogradu (41,2%), Novom Sadu (13,1%), Nišu (8,3%) i Kragujevcu (2,9%), zatim slede Subotica, Pančevo, Kraljevo, Zrenjanin, Čačak i Kruševac. Budući da prema po-

slednjem merenju Leskovac više nije na listi gradova u kojima je preko 1% ukupne gig populacije, Niš je ostao jedini grad sa značajnijim brojem gig radnika u regionu Južne i Istočne Srbije.

Uloga ekološke inteligencije u praksi održivog rukovođenja

Potreba za održivim liderskim praksama, u današnjem svetu koji se brzo menja, nikada nije bila važnija. Kako društvo postaje sve svesnije uticaja ljudskih aktivnosti na životnu sredinu, lideri se pozivaju da usvoje ekološki svesniji pristup donošenju odluka, ističe profesor dr Jorge Van der Loo, predsednik Akademije za javnu politiku i ambasador pri Ujedinjenim nacijama.

Jedna ključna komponenta ovog pristupa je ekološka inteligencija, koja se odnosi na sposobnost razumevanja i reagovanja na složenost prirodnog sveta.

Ekološka inteligencija igra ključnu ulogu u održivim liderskim praksama usmeravajući lidere u donošenju ekološki odgovornih odluka. Negujući duboko razumevanje ekoloških sistema i njihove međusobne povezanosti, lideri mogu da razviju strategije koje ne samo da koriste njihovim organizacijama već i **štite planetu**. Ova vrsta inteligencije omogućava liderima da predvide **potencijalne ekološke rizike i prilike**, kao i dugoročne posledice svojih akcija.

Štaviše, ekološka inteligencija promovise holistički pristup liderstvu koji razmišlja o sistemima. Umesto da posmatraju životnu sredinu kao poseban entitet od svojih organizacija, lideri sa ekološkom inteligencijom prepoznaju integralnu ulogu koju priroda igra u održava-

nju celog života na zemlji. Ova perspektiva im omogućava da integrišu principe održivosti u svoje procese donošenja odluka, balansirajući potrebe svojih organizacija sa potrebama planete, naglašava profesor dr Jorge Van der Loo.

Jedna praktična primena ekološke inteligencije u praksi održivog liderstva je usvajanje **zelenih tehnologija i praksi**. Ulaganjem u obnovljive izvore energije, smanjenjem otpada i emisija ugljenika i promovisanjem održivih praksi unutar svojih organizacija, lideri mogu pokazati svoju posvećenost upravljanju životnom sredinom. Ovo ne samo da koristi planeti, već i poboljšava reputaciju i profitabilnost njihovih organizacija na sve ekološki svesnijem tržištu.

Pored toga, lideri sa ekološkom inteligencijom su bolje opremljeni za angažovanje sa zainteresovanim stranama, uključujući zaposlene, kupce, investitore i zajednice, o pitanjima životne sredine. Saopštavajući važnost održivosti i uključivanjem zainteresovanih strana u proces donošenja odluka, lideri mogu da neguju kulturu ekološke odgovornosti unutar svojih organizacija i šire.

Jovan Memedović, novinar i autor TV serijala „Sasvim prirodno“ je lični i profesionalni život posvetio očuvanju prirode, pa je korisno preneti njegovu nedavnu izjavu iz intervjua za BIZLife: Dužnost svih koji zarađuju i privređuju je da jedan deo vrate društvu i, naravno, prirodi te je naglasio da pored svih deonija, rudnika, kotlova na mazut, dimnjaka bez filtera, gradova bez kolektora, ipak je najveća ekološka pretnja neznanje i nemanje sve sti o značaju očuvanja životne sredine.

Umesto zaključka – Pouka

Da li u Srbiji **svaka osoba može da bude dobar preduzetnik - može** ako poseduje veštine dobrog lidera, inovatora, mentora tima, primenjuje bihejvioralnu ekonomiju, kontinuirano uči, usavršava se i primenjuje savremena znanja u poslovanju.

Bihejvioralna ekonomija je multidisciplinarna oblast koja u svojoj delatnosti kombinuje ekonomiju i druge društvene nauke koje više opisuju ponašanje.

U domenu modernog liderstva, poslovno blagostanje lidera je sve više u centru pažnje zbog uobičajenih izazova savremenog života – uključujući stres, sagorevanje na poslu, anksioznost i posebno kardiovaskularne bolesti koje su sve učestalije u populaciji mladih, uspešnih preduzetnika.

Pouka u biznis plan uvek uvrstiti u zdravstveni preventivni kalendar. ■

Godišnja izložba Tehničke škole „Drvo art“

U periodu od 14. do 28. maja, u Galeriji Dečjeg kulturnog centra Beograda, održana je tradicionalna godišnja izložba radova učenika Tehničke škole „Drvo art“.

Svoje radove predstavili su učenici svih smerova: obrade drveta, pejzažne arhitekture i likovne kulture. Mnoštvo radova činili su crteži, slike, grafike, plakati, skulpture, mozaici, kolaži, projekti pakova, cvetne instalacije. Učenici smerova obrade drveta predstavili su svoje crteže pojedinih komada nameštaja, makete uređenja enterijera, kao i gotove prototipove nameštaja u realnoj veličini. Poseban segment činili su radovi nastali na ovogodišnjoj Međunarodnoj kreativnoj radionici „Dizajn igralište – Design Playground“ na temu „vreme“.

Izložbu je otvorila Iva Ljesak, profesorka sa Akademije umetnosti.

MEĐUNARODNA PARTNERSTVA

Osim što je poznata po brojnim i jedinstvenim vannastavnim aktivnostima koje sprovodi već dugi niz godina, Tehnička škola „Drvo art“ je, kako stručnoj tako i široj javnosti, poznata i po veoma razgranatoj međunarodnoj saradnji. Budući da je jedna od najuspešnijih stručnih škola u Srbiji u realizaciji Erasmus+ projekata mobilnosti, postala je atraktivna za brojne škole i druge institucije iz Evropske unije koje žele da sarađuju sa školama iz naše zemlje. Zahvaljujući tome, konstantno povećava broj partnerstava sa školama, ali i drugim institucijama i kompanijama iz Evrope.

Ona je jedna od retkih škola iz naše zemlje koja prima na mobilnost učenike i nastavnike iz Evropske unije koji se u ovoj školi usavršavaju kroz aktivnosti praćenja na radnom mestu ili uz stručnu praksu učenika.

Nedavno je uspostavila partnerstvo sa mešovitom školom „Antonio Kalvin“ iz Almagra, grada iz španske pokrajine Kastilja la Manča. Ova škola obrazuje učenike u oblasti obrade drveta i, tokom maja, direktor i dvoje nastavnika posetilo je beogradsku školu. Tom prilikom, gosti iz domovine Don Kihota i Sančo Panse upoznali su se sa sistemom srednjeg stručnog obrazovanja u Srbiji i razgovarali s domaćinima o potencijalnim zajedničkim projektima i razmeni učenika i nastavnika. Na osnovu informacija koje smo dobili od „Drvo arta“, goste iz Španije ponovo očekuju na narednom izdanju kreativne radionice „Dizajn igralište – Design Playground“, u martu naredne godine, a za narednu školsku godinu planirane su posete beogradskih nastavnika sa obrade drveta Almagru, kao i dvonedeljni boravak španskih učenika u Beogradu.

Evropsko

Takmičenje za *Evropsko drvo godine* koje je prvi put održano 2011. godine, za cilj ima isticanje značaja starog drveća koje je deo evropske prirodne kulturne baštine i koje od ljudi zaslužuje posebnu negu i zaštitu.

Za razliku od drugih takmičenja, Evropsko drvo godine ne ocenjuje lepotu, veličinu ili starost, već priču koje drvo nosi i njegovu vezu sa ljudima koji ga okružuju. U ovogodišnjem glasanju za pobjednika 2024. godine zabeleženo preko 200.000 glasova, a glasanje je završeno 22. februara. *Bukva – Srce vrta* iz Poljske ponela je ovogodišnju titulu Evropskog stabla godine.

PRVO MESTO – Bukva – Srce botaničke bašte, VRSTA: BUKVA (FAGUS SYLVATICA), STAROST: 200 GODINA, REGIJA: VORCLAV, POLJSKA

Gde se prošlost susreće sa budućnošću - Ovo monumentalno drvo raste u botaničkoj bašti Univerziteta u Vroclavu. Njegov veličanstven izgled impresionira sa neobično oblikovanim i debelim deblom, široko raširenim granama i ljubičastim listovima koji lepo sijaju na suncu. „Srce bašte“ je živi dokaz istorijskih previranja starog parka i dominira Arboretumom koji se nalazi oko njega. Pod senkom njegove velike, široko rasprostranjene krune, entuzijasti se i dalje susreću – kao i pre 100 ili 200 godina – ujedinjeni u divljenju prirodi.

DRUGO MESTO – Rasplakana bukva – VRSTA: BUKVA (FAGUS SYLVATICA), STAROST: 160 GODINA, REGIJA: BAJE, FRANCUSKA

Živi spomenik sa masivnom i dugačkom krošnjom. Bukva iz Bajea je redak francuski spomenik prirode, koji je postao poznat kao tapiserija Bajea u Normandiji. Popularna je po svojoj ogromnoj krošnji koja se širi preko 40 metara, zbog toga grad mora da nastavi da usavršava potpurnu strukturu da bi stajala uspravno. Ljubav prema drvetu i stalna briga koje drvo dobija od lokalnih meštana su ovoj bukvi najbolja zaštita.

TREĆE MESTO Hiljadugodišnje maslinovo drvo Lurasa – VRSTA: MASLINA (HOFFMANNI), STAROST: 3000-4000 GODINA, REGIJA: SARDINIJA, ITALIJA

Hiljadugodišnje maslinovo drvo Lurasa - je prirodno čudo koje fascinira i zadivljuje svojom veličinom i lepotom. Smešteno u gradiću Luras, na Sardiniji, ovo vekovno drvo se smatra jednim od najstarijih primeraka divlje masline na ostrvu. On je definisan kao „patrijarh prirode“ zbog mudrosti njegovog doba, procenjuje se da je stara između 3000 i 4000 godina. Drvo ima robusnu i otpornu strukturu, što svedoči o njegovoj dugovečnosti, pravi simbol otpornosti i kontinuiteta.

ČETVRTO MESTO – KAMELIJA – VRSTA: KAMELIJA (CAMELLIA JAPONICA L.), STAROST: 300 GODINA, REGIJA: BRAGA, PORTUGAL

Savršena simbioza prirode i čoveka - Smeštena u Gimaraešu, u okviru stogodišnjih vrtova drevne Vile Margaridi (X vek), koja predstavlja primer umetnosti Topiarija, visoke estetske i biološke vrednosti. Vekovi pažljivog oblikovanja rezultirali su monumentalnim stvaranjem volumena, boja i geometrijskih oblika.

PETO MESTO – DRVO KRUŠKE USRED POLJA – VRSTA: KRUŠKA (PYRUS COMMUNIS L.), STAROST: 110 GODINA, REGIJA: PARDUBICE, ČEŠKA

Simbol otpora - Spomen drvo kruške nije velike veličine, međutim, izuzetno je otporna i hrabra. Preživela je kolektivizaciju u vreme bivše Čehoslovačke, komasaciju zemljišta, melioraciju i razne nestručne intervencije u okolni. Njegov neobičan oblik odražava jake vetrove koji najčešće duvaju sa zapada na ovim prostorima, kao i njen usamljeni položaj usred polja.

drvo 2024. godine

ŠESTO MESTO – ŠPANSKI HRAST LA VEGA – VRSTA: HRAST (QUERCUS ILEX VAR. ROTUNDIFOLIA.), TAROST: 400 GODINA, REGIJA: ANDALUZIJA, ŠPANIJA

„El Chaparro de la Vega” star oko 400 godina ima veliku veličinu: visok je preko 12 metara, njegovo deblo ima obim od preko 4 metra, kruna ima prečnik preko 28 metara i projekcija njegove senke je oko 580 m², gde drži rekord po najvećem broju ljudi pod svojom krošnjom, ukupno 2000 ljudi. U izuzetnom je stanju očuvanosti, za to su u velikoj meri zaslužni ljudi iz Koripea, koji su se o njemu brinuli generacijama.

6

SEDMO MESTO – MARIJINA LIPA – VRSTA: LIPA (TILIA PLATYPHYLLOS L.), STAROST: 650+ GODINA, REGIJA: BRABANT, HOLANDIJA

650 godina priča i sećanja - Prvi put zvanično pomenuto 1388. godine, njen život je isprepleten sa mnogim generacijama stanovnika. Ispod njene impresivne krošnje, pravda je mnogo puta zadovoljena i održani su brojni gradski sastanci. Marijina lipa je videla brojne pijace, svadbe i gradska veselja.

7

OSMO MESTO – MILENIJUMSKI HRAST – VRSTA: HRAST LUŽNJAK (QUERCUS ROBUR L.), STAROST: 1000+ GODINA, REGIJA: LAVOV, UKRAJINA

Čuvar istorije na ukrajinskom tlu - najstarije drvo Lavovske oblasti, koje se ukorenilo na teritoriji lokalne crkve Mihaila u selu Verin. Stari hrast je 1984. godine dobio status botaničkog spomenika. Drvo ima nekoliko udubljenja, od kojih je jedna toliko velika da podseća na pećinu. Postoji legenda da je tokom Drugog svetskog rata u

udubinu seo snajperista i sprečio da se uspostavi prelaz preko reke Dnjestar.

DEVETO MESTO – HRAST KANEPJU – VRSTA: HRAST LUŽNJAK (QUERCUS ROBUR L.), STAROST: 450-800 GODINA, REGIJA: JERCENI, LETONIJA

Hrast Kanepju – Drugi po veličini hrast u Letoniji i Baltiku, ponos i simbol lokalne zajednice, gde ljudi žele da obeleže posebne trenutke pod krošnjom hrasta. Deblo hrasta je jednom grom prepolovio, ostavljajući veliku šupljinu u sredini. Na njemu su uklesana razna imena i inicijali, najstariji datira iz 1886. godine.

DESETO MESTO – VREKHEMOV PITOMI KESTEN – VRSTA: PITOMI KESTEN (CASTANEA SATIVA), TA-

ROST: 500+ GODINA, REGIJA: VREKHEM, VELŠ

Drvo velike starosti i otpornosti, koje je izdržalo i velike oluje i dva svetska rata. Smatra se da je staro preko 500 godina, ovo džinovsko drvo simbol je otpornosti u gradu, četrdesetih je prebrodilo izazove od posleratne pljačke parka za ogrev kao i na desetine jakih oluja. Drvo je slavljeno i voljeno od strane lokalnog stanovništva zbog njegove lepote i istorije, i često je centralno mesto za izlete i zabave na drvetu.

8

9

Redakcija časopisa DRVOtehnika se godinama raspituje o uslovima nominacije nekog od naših stabala u takmičenju za *Evropsko drvo godine*. Imali smo nameru da nominujemo platan kod Konaka kneza Miloša. Organizator nam je odgovorio da će nam poslati propozicije za učešće u ovoj zanimljivoj akciji. Do sada nismo dobili nikakvu informaciju.

Budućnost drvene industrije na jesenjem Sajmu mašina i alata za drvenu industriju (UFI)

Mesto globalnih trendova i lokalnih prilika

U jesenjem terminu na Beogradskom sajmu biće predstavljena celokupna drveno-prerađivačka industrija Srbije i regiona, na velikom jubilarnom **60. Međunarodnom sajmu mašina i alata za drvenu industriju i 60. Međunarodnom sajmu nameštaja, opreme i unutrašnje dekoracije.**

Ovaj tematski profilisan privredni događaj u poslednjoj deceniji uspeo je da, na najoriginalniji i za sve učesnike najkorisniji način, spoji drvenu i industriju nameštaja sa kreativnom sferom i prezentuje brojne inovacije u obradi drveta koje čine osnovu moderne drvene industrije i doprinose povećanju efikasnosti proizvodnih procesa.

Od 1. do 5. oktobra 2024. godine Međunarodni sajam mašina i alata za drvenu industriju (UFI) biće jedinstvena prilika za sve učesnike, proizvođače, uvoznike mašina i alata za obradu drveta i distributere da pokažu svoju aktuelnu ponudu, nove modele, inovacije u tehnologiji, održivosti i automatizaciji koje transformišu drvenu i industriju izrade nameštaja, u kojoj Srbija sa svojim resursima pretenduje da igra važnu ulogu u globalnom procesu i širem okruženju.

Izložbački program sajma predstavice najnovije mašine i alate koji redefinišu način na koji se drvo obrađuje i tretira u proizvodnji kroz tehnologije koje ne samo da povećavaju produktivnost, već i omogućavaju stvaranje složenijih dizajna koji su ranije bili teško ostvarivi.

S obzirom na rastući značaj održivosti, sajam će posebnu pažnju posvetiti ekološki prihvatljivim tehnologijama i materijalima. Proizvođači će predstaviti rešenja koja smanjuju emisije ugljen-dioksida, koriste reciklirane materijale i optimizuju potrošnju energije. Održivi materijali, kao što su kompoziti od drveta i reciklirane plastike, pokazuju kako drvena industrija može biti ekološki odgovorna i ekonomična.

Sajam mašina i alata ponudom će ispratiti jedan od glavnih ciljeva u oblasti razvoja obrade drveta - automatizaciju i digitalizaciju proizvodnih procesa, tehnologija koje omogućavaju proizvođačima da smanje troškove, povećaju efikasnost i poboljšaju kvalitet proizvoda.

Izložbeni program obuhvatiće širok spektar mašina i alata za visoku preciznost primarne i završne obrade drveta, pilane, sušare, mehaničke, električne i pneumatske alate, kao i paletu repromaterijala za izradu nameštaja (građa, stolarske ploče, furniri, folije, kant trake), površinsku obradu i spajanje (boje i lakovi, sve vrste lepkova, razređivača, brusnih papira), okove i ukrase za nameštaj (bravice, šarke, kvake, ručice, žice, opruge i ukrasni elementi), a na sajmu će biti ponuđen i bogat izbor tekstila i tkanina za nameštaj, kože za nameštaj kao i materijala, poliuretanske pene, sunčera, elemenata od gume i plastike i dr.

Sajam nije samo izložbeni prostor već i platforma za edukaciju i razmenu znanja. Posetioci će imati priliku da prisustvuju radionicama, seminarima i panel diskusijama na kojima će stručnjaci iz industrije deliti svoja iskustva i uvide o najnovijim trendovima i izazovima.

60. Međunarodni sajam mašina i alata za drvenu industriju biće mesto globalnih trendova i lokalnih prilika. Srbija, sa svojom bogatom tradicijom u drvenoj industriji, ima jedinstvenu mogućnost da se pozicionira kao ključni igrač na globalnom tržištu. Sajam predano radi na tome da lokalni proizvođači iskoriste globalne trendove i prilagode ih svojim potrebama, da povećaju prisutnost srpskih proizvođača na međunarodnom tržištu, jer se tokom sajma kroz program b2b organizuju kontakti učesnika i povećava međusobna saradnja svih učesnika, posebno sa inostranim kupcima i poslovnim posetiocima kojih je svake godine sve više na ovom događaju.

Prvorazredni događaj u sferi proizvodnje i distribucije nameštaja u jugoistočnoj Evropi, jubilarni **60. Međunarodni sajam nameštaja, opreme i unutrašnje dekoracije** (1-6. oktobar 2024), uz **60. Međunarodni sajam mašina i alata za drvenu industriju** (1-5. oktobar 2024) svoju višedecenijsku poziciju uzora u ovoj delatnosti potvrđuje i ove godine strateškim pristupom u organizaciji, kvalitetom ponude i učesćem u savremenim tokovima ove industrijske oblasti.

60.

Međunarodni sajam mašina i alata za drvnu industriju

01-05.
oktobar

60.

Beogradski
Sajam
Nameštaja
2024 Sada

BEOGRADSKI
SAJAM

Nema naznaka preokreta negativnog trenda u nemačkoj ekonomiji

Nemačka privreda je paralisana i u 2024. godini će porasti za samo 0,2 odsto, navedeno je polovinom marta u prolećnoj prognozi Instituta za ekonomska istraživanja IFO iz Minhena.

Glavni pokazatelji koji su trenutno dostupni ne ukazuju na preokret negativnog trenda u nemačkoj ekonomiji na početku 2024. godine, pre svega zbog manjka narudžbina u svim privrednim sektorima, stalnih štrajkova i malog broja zaostalih porudžbina, navodi IFO.

Prema mišljenju stručnjaka, **oporavak nemačke ekonomije će nastupiti kasnije nego što se očekivalo**, a u 2025. godini će privreda te zemlje porasti za 1,5 odsto.

IFO je značajno korigovao naniže svoju zimsku prognozu ekonomskog rasta Nemačke u 2024. godini kada je predviđao privredni rast za 0,9 odsto.

Nemačka privreda je pala za 0,3 odsto u četvrtom kvartalu 2023. godine, a posebno teška situacija vlada u proizvodnji i građevinarstvu, pre svega zbog nedostatka porudžbina, loših vremenskih prilika u decembru i izuzetno visoke stope obolevanja zaposlenih.

Glavni pokazatelji koji su trenutno dostupni ne ukazuju na preokret negativnog trenda u nemačkoj ekonomiji na početku 2024. godine, pre svega zbog manjka narudžbina u svim privrednim sektorima, stalnih štrajkova i malog broja zaostalih porudžbina, navodi IFO.

Nemačka privreda će verovatno produžiti negativan trend i u tekućem tromesečju i pasti za 0,1 odsto u poređenju sa prethodnim kvartalom, a primetan ekonomski oporavak se očekuje tek u drugoj polovini godine, smatraju stručnjaci.

Inflacija u Nemačkoj će prema očekivanjima Instituta za ekonomska istraživanja pasti sa 5,9 odsto u 2023. godini na 2,3 odsto u 2024. i na 1,6 odsto u 2025. godini.

Bazna inflacija će prema ekspertima takođe pasti sa 6 odsto u 2023. godini na 2,8 odsto u 2024. i na 2,2 odsto u 2025. godini.

IFO upozorava na brojne rizike koji bi mogle da poremete ovaj scenario,

Svetska ekonomija će do kraja 2024. godine imati rekordno loše rezultate

Globalna ekonomija će do kraja 2024. godine ostvariti najsporiji rast BDP-a u poslednjih 30 godina, pokazuje najnoviji izveštaj Svetske banke o globalnim ekonomskim izgledima.

Prema jednom kriterijumu, globalna ekonomija je na boljem mestu nego što je bila pre godinu dana jer se rizik od globalne recesije povukao, uglavnom zbog snage američke ekonomije.

„U međuvremenu, srednjoročni izgledi su zamračeni za mnoge ekonomije u razvoju zbog usporavanja rasta u većini velikih ekonomija, spore globalne trgovine i najstrožih finansijskih uslova u decenijama. Očekuje se da će rast globalne trgovine u 2024. godini biti samo polovina proseka u deceniji pre pandemije“, navela je Svetska banka.

U međuvremenu, **troškovi pozajmljivanja za privredu u razvoju**, posebno onih sa lošim kreditnim rejtingom, **verovatno će ostati visoki** sa globalnim kamatnim stopama koje su zadržale na najvišim nivoima u četiri decenije u uslovima prilagođenim inflaciji.

Predviđa se da će **globalni rast usporiti treću godinu zaredom**, sa 2,6 odsto prošle godine na 2,4 odsto u 2024. godini, skoro tri četvrtine procentnog poena ispod proseka iz 2010-ih. Predviđa se da će ekonomije u razvoju rasti samo 3,9 odsto, što je više od jednog procentnog poena ispod proseka prethodne decenije.

Kako je navela Svetska banka, zemlje sa niskim prihodima bi trebalo da rastu 5,5 odsto što je slabije nego što se ranije očekivalo.

„Do kraja 2024. godine oko 40 odsto zemalja sa niskim prihodima i dalje će biti siromašniji nego što su bili uoči pandemije COVID-a 2019. U naprednim ekonomijama, u međuvremenu, rast je trebalo bi da uspori na 1,2 odsto ove godine sa 1,5 odsto u 2023“, navela je Banka.

Izveštaj Svetske banke nudi prvu globalnu analizu onoga što je potrebno da se generiše održivi investicioni bum, na osnovu iskustva 35 naprednih ekonomija i 69 privreda u razvoju u poslednjih 70 godina. Utvrđuje se da ekonomije u razvoju često ubiru ekonomski uspeh kada ubrzaju rast investicija po glavi stanovnika **na najmanje četiri odsto i održe ga šest ili više godina**: tempo konvergencije sa nivoima prihoda napredne ekonomije se ubrzava, stopa siromaštva brže opada, a rast produktivnosti učetvorostručen.

Druge pogodnosti se takođe materijalizuju tokom ovih procvata: između ostalog, inflacija pada, a fiskalna i eksterna pozicija se poboljšavaju.

VESTI IZ SVETA Katarina Pantelić

pre svega na kretanja cena energenata, geopolitičke okolnosti i moguće oklevanje Vlade Nemačke da sprovede neophodne reforme.

Blic

MMF prognozira veći globalni ekonomski rast i pad inflacije u 2024.

MMF u najnovijem izveštaju podigao prognozu globalnog ekonomskog rasta u 2024. godini na više od tri odsto. Predviđa se i pad globalne stope inflacije u tekućoj i narednoj godini između četiri i šest odsto. Ekonomije SAD i još nekih ekonomskih sila pokazale su veću otpornost nego što se očekivalo.

Međunarodni monetarni fond (MMF) je u najnovijem izveštaju podigao prognozu globalnog ekonomskog rasta u 2024. godini na 3,1 odsto, što je za 0,2 odsto više u odnosu na prethodnu prognozu.

Ekonomija Sjedinjenih Država je pokazala veću otpornost nego što se očekivalo, kao i neke velike ekonomije u razvoju, a optimizam budi i državna podrška kineskoj privredi, ističe se u obrazloženju prognoze. MMF očekuje da će globalna stopa inflacije pasti na 5,8 odsto u 2024. i na 4,4 odsto u 2025. godini. U prognozi se upozorava i na geopolitičke rizike koji mogu da ugroze globalni rast kao što su ratovi u Ukrajini i na Bliskom istoku kao i niz drugih mogućih sukoba. Privreda evro-

zone će prema prognozi MMF-a porasti za 0,9 odsto u 2024. i za 1,7 odsto u 2025. godini, dok će američka ekonomija u 2024. godini usporiti rast na 2,1 odsto u 2024. i na 1,7 odsto u 2025. godini. MMF smatra da će kineska privreda ove godine usporiti rast na 4,6 odsto, a sledeće godine na 4,1 odsto.

Izvor: RTS

Upozorenja MMF-a

Kao upozorenje, MMF navodi da bi moglo doći do novih poremećaja u snabdevanju povezanih sa geopolitičkim tenzijama na Bliskom istoku (troškovi transporta između Azije i Evrope su značajno porasli, pošto konflikt u Crvenom moru preusmerava kargo oko Afrike). Razlog za zabrinutost je i to što su cene berzanskih roba na istorijski povišenim nivoima, to da bi rast plata, posebno u evrozoni, mogao da poveća cenovne pritiske, te da su tržišta preterano optimistična u pogledu izgleda za brzo smanjenje kamata.

Dakle, eskalacija krize na Bliskom istoku, nastavak rata u Ukrajini (bez znaka njegovog skorog kraja), nadolazeća godina sa najviše izbora u svetскоj istoriji (od kojih bi neki čak mogli da budu transformativni za postojeći poredak), uz stalnu nestabilnost tržišta, čini snažan ekonomski oporavak širom sveta nerealnim.

Stoga bi evidentno pozitivno raspoloženje na finansijskim tržištima, sa većinom komentatora koji predviđaju da će berze završiti godinu iznad već povišenih nivoa nakon izuzetnog rasta krajem 2023, moglo da bude neutemeljeno.

Naime, dinamika privredne aktivnosti u evrozoni jedva je ostala u pozitivnoj zoni, dok se kineska četvorodecenijska era hiper-rasta završava i pored toga što ta zemlja i dalje održava visoko povećanje privredne aktivnosti (od čak 5,2% u 2023). I pored ohrabrujućeg pada ukupne inflacije, bazna inflacija (koja isključuje nestabilne cene energije i hrane) ostaje značajno iznad targeta glavnih centralnih banaka. Dodatno, realne plate rastu, a nema jasnih znakova rasta produktivnosti koji bi to opravdavali.

Ovome treba dodati i to da je optimizam tržišnih učesnika dobrim delom vođen jednim faktorom: očekivanjem da će glavne svetske centralne banke

SCM posvećen inovacijama

Od 1952. godine, SCM je vodeći svetski proizvođač mašina i sistema, kao i pružalac usluga, za celokupnu drvenu industriju. **Tri velika, visoko specijalizovana proizvodna centra SCM-a u Italiji** se ponose rekordnom godišnjom proizvodnjom od **preko 20.000 mašina**, podržani najvećom distributivnom mrežom i izuzetnom uslugom posle prodaje.

Njegove **najsavremenije tehnologije i primene u drvnoj industriji** - najširi međunarodni asortiman u ovoj industriji - sposobne su da odgovore na sve potrebe tržišta, kako u industrijskom kontekstu, tako i u kontekstu zanatlija.

SCM nudi širok spektar mašina kako bi zadovoljio sve faze sekundarne obrade drveta. To uključuje kućni, kancelarijski i ugovorni nameštaj, kao i svet strukturne arhitekture, poput greda i pregrada, kao i završnih obrada, poput stolarije, podova i stepenica, i specijalizovanih sektora, poput stolica i naočara.

Konkurentsku prednost takođe donosi ekskluzivno, neprekidno posvećenje inovacijama, kako bi se pratio glavni trend promena u tehnologijama proizvodnje. Sedam procenata godišnjeg prometa investira se u istraživanje i razvoj.

SCM je deo SCM grupe, svetskog lidera u tehnologijama obrade za širok spektar materijala: drvo, plastika, staklo, kamen, metal, napredni materijali i industrijske komponente. Širom sveta, kompanije SCM deluju kao visoko pouzdani partneri vodećim industrijama u različitim sektorima proizvoda, od nameštaja do građevinarstva, automobilske industrije do vazduhoplovstva, i nautike do obrade plastike.

SCM Group koordinira, podržava i razvija sistem industrijske izvrsnosti u tri velika visoko specijalizovana proizvodna centra u Italiji, sa prometom od 900 miliona evra, 4.000 zaposlenih i direktnim prisustvom na svih pet kontinenata.

snažno snižavati kamatne stope, što je u suprotnosti sa nizom ekonomskih, finansijskih, geopolitičkih i političkih dešavanja. Iстина, centralne banke imaju ogroman uticaj na finansijska tržišta, što je bilo posebno vidljivo od početka Globalne finansijske krize 2008, kada su one drastičnim smanjenjem kamata praktično preplavile privrede likvidnošću, time podstičući oporavak ekonomske aktivnosti (ali i ogromne dobitke u praktično svim klasama imovine, što je omogućilo značajnu promenu u raspodeli bogatstva prema najboljateljima).

Iako se trend preokrenuo 2022–2023, kada su centralne banke vodećih svetskih ekonomija (sa zakašnjenjem) reagovala na rastuću inflaciju upuštajući se u jedan od najagresivnijih ciklusa povećanja kamatnih stopa ikada, već krajem 2023. tržišta opet percipiraju ponovno snažno smanjenje kamata. Međutim, uticaj centralnih banaka na stvarne ekonomske rezultate je ograničen, odnosno snižavanje kamata verovatno neće biti dovoljno da generiše neophodan zamah rasta da bi se neutralisali problemi s kojima se danas suočava globalna ekonomija.

U Srbiji raste broj zaposlenih

U Srbiji je u drugom kvartalu 2023. godine bilo zaposleno 2,36 miliona ljudi, što je za skoro 60.000 ili 2,6 odsto više nego u istom periodu 2022. godine, objavio je Republički zavod za statistiku.

Ali i pored rasta broja zaposlenih nedostaju određeni profesionalni profili, posebno zanatlije.

U 2023. godini izdato je više od 37.000 radnih dozvola za strane državljane koji dolaze da rade u Srbiji.

Srbija beleži rast broja zaposlenih, koji je 2012. godine iznosio 1.865.000, a početkom juna 2023. godine 2.367.000, saopšteno je iz Ministarstva za rad, što doprinosi povećanju budžetskih sredstava i većem bruto društvenom proizvodu, doprinosi izgradnji novih auto-puteva, brzih pruga, škola, bolnica, otvaranju novih fabrika i otvaranju novih radnih mesta.

Ali i pored rasta broja zaposlenih nedostaju određeni profesionalni profili, posebno zanatlije, a 2023. godine je izdato više od 37.000 radnih dozvola za strane državljane koji dolaze da rade u Srbiji, ne samo na velikim infrastrukturnim projektima, već i u drugim oblastima.

Prašume nestaju brzinom od 10 fudbalskih terena u minutu

Uprkos velikom napretku u Brazilu i Kolumbiji, krčenje šuma zbog potrebe za poljoprivrednim zemljištem „slistilo“ je tokom 2023. godine područje veliko skoro kao Švajcarska. Uništavanje najočuvanijih oblasti pod prašumama na svetu nastavilo se nemilosrdnom brzinom i tokom 2023. godine, uprkos dramatičnom padu brojeva kada je reč o iskrčenim površinama u brazilskoj i kolumbijskoj Amazoniji, pokazuju novi podaci.

Sa područja velikog skoro kao Švajcarska sklonjeno je rastinje koje je bilo netaknuta prašuma do prošle godine. Površina koja je iskrčena zauzima ukupno 37.000 kvadratnih kilometara, pokazuju podaci do kojih su došli Svetski institut za resurse (World Resources Institute – WRI) i Univerzitet Merilend.

To znači da brzina kojom je prašuma krčena iznosi 10 fudbalskih terena u minutu. Najčešći razlog je potreba za obradivim zemljištem širom sveta.

Dok Brazil i Kolumbija beleže smanjenje uništavanja šuma od 36 i 49 odsto, respektivno, u skladu sa ekološkom politikom predsednika Luiza Inasija Lule da Silve i Gustava Petra, ogroman atak na šumska područja u Boliviji, Laosu, Nikaragvi i drugim zemljama poništava taj napredak.

Kanada je takođe doživela rekordan gubitak šuma usled požara, u kojima je nestalo više od osam miliona hektara.

Mikaela Vajs, direktorka organizacije za zaštitu šuma u svetu Global forest voč pri WRI, ističe da je svet napravio dva koraka napred, ali i dva koraka unazad kada je reč o prošlogodišnjem gubitku šuma.

„Strmoglavni pad brojeva kada su u pitanju iskrčene površine u brazilskoj Amazoniji i Kolumbiji pokazuje da je napredak moguć, ali intenzivirana seča šuma u drugim oblastima se u velikoj meri suprotstavila tom napretku“, rekla je Vajsova i dodala da se mora učiti od zemalja koje uspešno usporavaju krčenje šuma.

Promene u korišćenju zemljišta, što se mahom oslanja na krčenje šuma, drugi su izvor emisije gasova staklene bašte po veličini i glavni pokretač gubitka biodiverziteta. Očuvanje prašuma je od suštinskog značaja za ograničavanje globalnog zagrevanja na stepen i po celzijusa iznad predindustrijskih nivoa, tvrde istraživači.

Stručnjaci upozoravaju da nastavak krčenja šuma znači da su vlade opasno skrenule sa puta kada je u pitanju ispunjavanje njihovih obaveza u pogledu klime i biodiverziteta. Na klimatskoj konferenciji KOP 28, održanoj krajem 2023. godine u Dubaiju, vlade su se saglasile da je potrebno da se zaustave i preokrenu gubitak i degradacija šuma do 2030. godine, na šta su se svetski lideri obavezali na skupu KOP 26 u Glazgovu.

Ali nove brojke pokazuju da je svet daleko od dostizanja cilja – od zaustavljanja uništavanja šuma, jer su pozitivne promene u globalnom gubitku šuma tokom prethodnih nekoliko godina bile neznatne. Iako je Brazil značajno usporio svoju stopu gubitka šuma, i dalje je, uz Demokratsku Republiku Kongo i Boliviju, među tri zemlje sa najvećim gubitkom primarnih prašuma. Zajedno, ove tri zemlje imaju više od polovine ukupne globalne godišnje površine sa kojih su šume sklonjene.

Bolivija već tri godine zaredom beleži ogroman porast seče šuma, uglavnom zbog ekspanzije uzgoja soje. U Laosu i Nikaragvi predeli pod netaknutim prašumama pretrpeli su ogroman gubitak jer je samo tokom prošle godine iskrčeno 1,9, odnosno 4,2 odsto površine. Zbrisane šume u Laosu rezultat su poljoprivredne ekspanzije podstaknute potražnjom iz Kine, dok se u Nikaragvi za to krivi stočarstvo i širenje poljoprivrede. Uprkos nedostatku ukupnog napretka u brojkama za 2023. godinu, istraživači su rekli da bi svet mogao da uči iz primera Brazila i Kolumbije kako bi ispunio ciljeve u očuvanju šuma.

Profesor Metju Hansen, specijalista za daljinsko istraživanje na odseku za geografiju Univerziteta Merilend, rekao je da veruje da je jedini način da se prašume sačuvaju od smanjenja, uvođenje kompenzacionih mera.

Izvor: RTS, GARDIJAN

Očigledan problem privredi je kako obezbediti specifičnu radnu snagu, konkretno zanatlije, kojih ima sve manje, dok je potreba tržišta za njima sve veća.

Broj stanovnika opada a sve je manje onih koji se odlučuju za zanatske poslove, iako su oni daleko više plaćeni nego što su to ikada bili, čak plaćeniji od onih sa fakultetskim obrazovanjem...

Trećina stanovnika Srbije bez dece

Najnoviji popisni podaci o bračnom statusu i fertilitetu pokazuju da se za deset godina broj građana koji su u braku smanjio za četiri odsto, a gotovo

trećina populacije je bez dece. Podatke iz popisa 2022. objavio je Republički zavod za statistiku. Prema mišljenju demografa Ivana Marinkovića, već duže vreme smo svedoci velikih promena koje se dešavaju u celoj Evropi, a koje su očigledne i kod nas.

„Vanbračna zajednica i rađanje dece van braka su trend, baš kao što se sve više pomera i starosna granica za rođenje prve bebe. Budući da se fertilni kontigent smanjuje i odlaže rađanje, a procenat žena koje su premašile tridesetu i nemaju decu sve je veći, očekuje se dalja depopulacija“, ocenio je demograf Marinković za Novosti.

Između dva popisa udeo partnera u vanbračnoj zajednici u Srbiji povećan

je sa 3,83 na 4,87 odsto, a najviše ih je u Majdanpeku, Kovinu, Žagubici, Beloj Crkvi, Požarevcu i Srbobranu, a najmanje u Preševu, Prijepolju, Trgovištu, Raškoj...

Takođe, zabeležen je i porast onih koji se nikada nisu ženili i udavali sa 28 odsto na 31, kao i procenat razvedenih sa 4,9 na 6,1 odsto.

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, u Srbiji jedno dete ima 18 odsto populacije starije od 15 godina, dvoje dece oko 40 odsto, a samo 8,64 odsto roditelja ima troje dece. Četvoro i više dece ima svega 2,4 odsto naše populacije.

Najveći prosečan broj dece zabeležen je, kao i godinama unazad, u Medveđi,

Kako povećati proizvodnju i iskorištenje drveta

Uz Wood-Mizerove mašine, povećanje obima pilanske proizvodnje i iskorištenje drveta je pristupačan i inteligentan posao. Unapredite svoju pilanu i poboljšajte produktivnost dodavanjem raspiljivačice i okrajčivača na svojoj pilani.

Prvi korak: Iskoristite najveći prinos od svakog trupca

Napravite pametan prvi korak i režite svoje trupce sa "LX" ili "LT" brentom od Wood-Mizera. Wood-Mizer proizvodi niz uskotračnih brenti, u rasponu od male i fleksibilne pilane "LT15" do teške i robusne "LT70". Poznat po svojoj jednostavnosti rada i tehnologiji lista tračne testere sa uskim rezom, osigurajte da dobijete najveći prinos od svakog trupca.

Sledeći korak: Povećajte produktivnost

Poboljšajte produktivnost sa jednim od mnogih Wood-Mizer okrajčivača iz "EG" asortimana. Upotreba okrajčivača povećava vrednost grubo rezane građe, dok štedi vreme i rad, koji biste uzalud potrošili, kad biste rubili daske na pilani. Korišćenjem kružnih testera ta-

kođe ćete imati manje izmena tračnih testera po smeni.

Napredni korak: poboljšajte oporavak od drveta niske vrednosti

Dodajte raspiljivačicu za ponovno rezanje građe iz Wood-Mizerovog "HR" asortimana za više poslovnih rezultata. Ove mašine efikasno doteruju vrednu građu iz ploča male vrednosti, što ponovno rezanje čini isplativom investicijom.

Ako želite unaprediti svoju pilanu sa mašinama koje vam donose novac, budite mudriji - sa Wood-Mizerom.

Obratite se lokalnom Wood-Mizer predstavniku kako biste saznali više.

WOOD-MIZER BALKAN D.O.O.

Ive Lole Ribara 8
23300, Kikinda
0 230 40 20 50
063 1082136
office@woodmizer.co.rs
woodmizer.rs

Tutinu, Sjenici, Preševu, Prijepolju, Bojniku i Novom Pazaru (više od 1,6 u proseku), a najmanje u Starom gradu, Vračaru, Savskom vencu, Zvezdari, Novom Beogradu, Voždovcu, Paliluli i Novom Sadu (manje od 1,2 deteta u proseku).

Ističući procene Ujedinjenih nacija demograf navodi da ćemo već posle 2030. godine imati globalni pad svet-ske populacije. Marinković ističe „da je sredinom prošlog veka prosečan broj dece po ženi u svetu bio 5,3 a prošle godine on je spušten na 2,3. Veruje se da će do 2030. godine pasti na 2,1, što će biti veliki izazov za čovečanstvo“.

Vlada Srbije zabranila uvoz peleta na tri meseca

Vlada Srbije je 8. aprila donela odluku o privremenoj zabrani uvoza peleta od drveta, u cilju neophodne zaštite života i zdravlja biljaka i živo-

tinja. Ograničenje uvoza uvodi se na period od 90 dana. Profesor Šumarskog fakulteta u Beogradu **Branko Glavonjić** rekao je za Radio-televiziju Srbije da je blaga zima uticala na pad potrošnje, samim tim i pad potražnje za ogrevnim drvetom, ali i drugim tipovima drvnih goriva.

Prema rečima profesora Glavonjića, u tom trenutku su cene bile niže između 700 i 1.500 dinara po jednom prostornom metru, u zavisnosti od regiona.

„Cene peleta su niže za 4.000 do 6.000 dinara, odnosno između 15 i 20 odsto u poređenju sa cenama koje su bile sredinom januara ove godine“, rekao je Glavonjić, piše Beta pozivajući se na eKapiju.

Od šest velikih fabrika za proizvodnju peleta, samo je jedna fabrika radila od početka godine do danas, dok su ostale radile sa prekidima ili nisu radile. „Proizvođači su se obratili Vladi Srbije

za pomoć, koja je pokazala veliku zainteresovanost da im pomogne“, rekao je Glavonjić.

Izvor: *Biznis.rs*

Održan seminar povodom nove uredbe EU o krčenju šuma

Donau Soja udruženje i Ambasada Kraljevine Holandije organizovale su seminar povodom nove EU uredbe o deforestaciji (krčenju šuma), koji je održan 21. maja u Master kongresnom centru u okviru Poljoprivrednog sajma u Novom Sadu.

Cilj ovog događaja je bio da informiše proizvođače, prerađivače i trgovce sojom o novim zahtevima koje moraju ispuniti već u ovogodišnjoj žetvi soje kako bi mogli da izvoze svoje proizvode na tržište Evropske unije, piše u saopštenju udruženja Donau Soja Srbija.

EU Uredba o deforestaciji, usvojena je 2023. godine sa ciljem da osigura da rastuća tražnja za poljoprivrednim proizvodima kao što su soja, palmino ulje, guma, kakao, kafa, drvni proizvodi i govedina na evropskom tržištu ne doprinose krčenju šuma. Evropska Unija je drugi najveći uvoznik proizvoda povezanih sa krčenjem šuma na globalnom nivou, a soja čini 31 odsto od ukupne deforestacije koja se kroz poljoprivredne proizvode uvozi u EU.

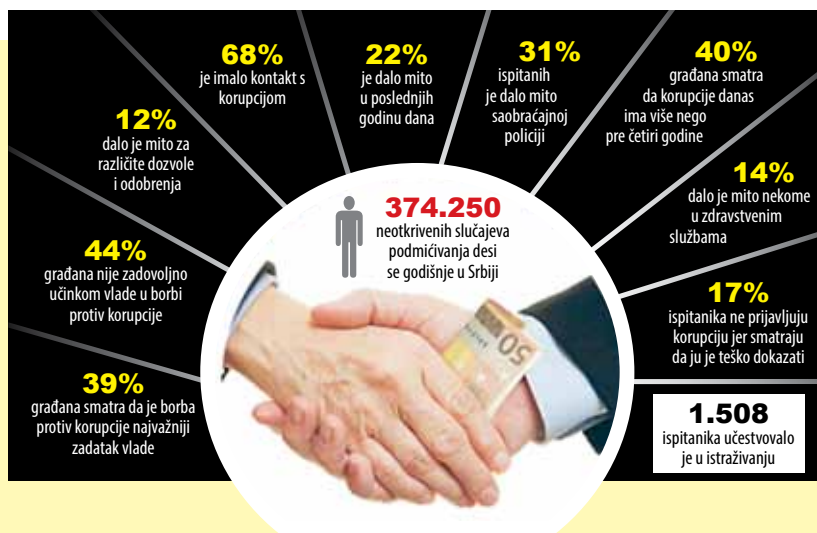
Preko 30 miliona tona sojinih proizvoda se uvozi u EU svake godine, pri čemu više od dve trećine dolazi iz Južne Amerike, gde se šume i drugi vredni ekosistemi pretvaraju u poljoprivredno zemljište u nezamislivim razmerama. Zemlje zapadnog Balkana (Srbija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Rumunija) plasiraju na tržište EU više od 70 odsto domaće proizvodnje soje u obliku različitih sojinih proizvoda u ukupnoj vrednosti od preko 500 miliona evra. Srbija zauzima značajno mesto na listi izvoznika sojinih proizvoda u EU, gde 11 odsto sojinog ulja u EU dolazi iz Srbije.

Izvor: *Biznis.rs*

Rezime nakon sajma Salone del Mobile u Milanu

Salone del Mobile 2024 je tokom svog održavanja, sredinom aprila, ponovno potvrdio izvrsnost italijanskog dizajna. Zapravo, 62. izdanje Međunarodnog sajma nameštaja u Milanu, je osim svečanih ceremonija bilo obeleženo nizom događaja koji su kroz celu nedelju promovisali MADE IN ITALY i posvećenost inovacijama u dizajnu nameštaja. Događajima su prisustvovali, kao i inače brojni uglednici i državnici, poput italijanskog ministra privrede Adolfa Ursoa, ministra poljoprivrede Frančeska Lolobridida i ministarke turizma Danijela Santahe.

Kompanije – izlagači na sajmu su takođe izrazili optimizam oko uspeha ovogodišnje manifestacije, posebno u pogledu kuhinjskog i kupatilskog bijenala. Osim toga zadovoljna su i sektorska udruženja, budući da je Klaudio Feltrin, predsednik italijanske federacije drvene industrije i industrije nameštaja FEDERLEGNO pohvalio sajam zbog demonstracije otpornosti ove in-

Istraživanje korupcija u Srbiji

U Srbiji se godišnje dogodi najmanje 374.000 neotkrivenih slučajeva podmičivanja, a manje od jedan odsto krivičnih dela korupcije bude prijavljeno.

To su pokazali rezultati istraživanja Globalnog barometra korupcije, pre izvesnog vremena, koje je sprovedla organizacija *Transparensi internešenel* (TI). Podaci su prikupljeni u okviru šireg istraživanja koje je finansirala Evropska banka za obnovu i razvoj, a u njemu je učestvovalo 1.508 ispitanika.

Istraživanje je bilo fokusirano na osam sektora – saobraćajnu policiju, javno zdravstvo, obrazovni sistem, sudovi, javne službe koje izdaju službene

isprave, službe nadležne za naknade za nezaposlene i druge naknade u okviru socijalnog osiguranja.

Rezultati su pokazali da je ukupno 68 odsto ispitanika imalo kontakt sa nekom od posmatranih institucija, a od tog broja 22 odsto njih ili članova njihovog domaćinstva je dalo mito makar jednom u poslednjih godinu dana. Kada se ovi procenti prenesu na ukupan broj domaćinstava u Srbiji, dolazi se do minimalnog broja od 374.205 slučajeva sitne korupcije na godišnjem nivou, dok je stvarni broj koruptivnih radnji verovatno značajno veći.

Na konferenciji za novinare na kojoj je predstavljeno istraživanje, program-

dustrije, odnosno zbog napretka koji industrija nameštaja postiže, najviše zbog održivosti na nekim složenim svetskim tržištima.

Iz Grada Milana su se takođe oglašili ističući kako je Salone postao globalno kreativno središte Evrope sa bogatom istorijom, naglašavajući kako će grad nastaviti tu saradnju sa industrijom i institucijama, a u cilju globalnog održavanja kulturnog statusa Sajma u Milanu. Saloni su i ove godine naglasili nove mode i trendove – sada je industrija predana ideji održivosti i zaštiti okoline, pa poduzetnici često u medijima pričaju o potrebi podizanja svesti i podsticanju odgovornih praksi u drvenoj industriji. Ako treba od nekog učiti o promociji i marketingu, onda su to svakako Italijani.

Izvor: *www.drvo-namještaj.hr*

Britansko tržište iverice ostaje mirno i stabilno

Nema sumnje da je potražnja u Velikoj Britaniji za ivericama smanjena, ali trgovci naglašavaju da je tržište još uvek aktivno i da nema potrebe za panikom.

„Očekujemo da će ova godina biti izazovna, ali se ne osećamo uznemireno“, rekao je jedan od proizvođača. „To nije kolaps, to je smanjenje aktivnosti kojim se može upravljati. To je tržište koje još uvek ima određeni obim.“

Za proizvođače, godina je počela prilično dobro, možda zbog toga što su kupcima bili potrebni proizvodi nakon što su u decembru potrošili zalihe. „Mnogi ljudi nisu bili sigurni da li će cene nastaviti da padaju

ski direktor TS Nemanja Nenadić rekao je da se u tom istraživanju meri stvarno iskustvo koliko ljudi podmičuju i da je istraživanje obuhvatilo podatke o mitu koji je realizovan.

Glavni problem je, kaže, što sitna korupcija ne bude otkrivena, a mere koje su državni organi primenjivali, za sada još nisu imale efekta. On je naveo da ceo javni sektor nije obuhvaćen istraživanjem.

Najviše slučajeva podmičivanja je registrovano u odnosu na saobraćajnu policiju i zdravstvene službe.

Građani, pokazuje istraživanje, smatraju da je borba protiv korupcije bitnija nego što to čine političari na vlasti. Oni svrstavaju borbu protiv korupcije među tri najvažnija zadatka za Vladu. Na prvom mestu je nezaposlenost (52 odsto), sledi ekonomija (50 odsto), pa korupcija (39 odsto), kriminal (38 odsto) i zdravstvo (25 odsto). Broj onih koji veruju da je korupcije manje nego ranije se prepolovio. To misli 26 odsto ispitanika, dok dve trećine građana smatra da napretka nema.

Istraživanje Transparentnosti Srbije bavilo se i pitanjem zašto ljudi ne prijavljuju slučajeve korupcije. Državni organi nisu uverili jednu trećinu građana u osnovnu stvar - da neće trpeti štetu ako prijave korupciju. Čak 24 odsto njih ne prijavljuje korupciju u strahu od posledica, a šest odsto se plaši da će time sebe označiti kao davaoca mita.

Blic.rs

– onda su se probudili u januaru sa krizom na Bliskom istoku, kasnije njima u isporuci i rastućim cenama transporta i odjednom su pomislili da moraju da kupuju više“, rekao je proizvođač.

Cene su prošle godine snižene dva ili tri puta u kasno leto i jesen, ali su od sredine novembra ostale prilično stabilne. Neki su očekivali malo pomeranja, ali se u isto vreme proizvođači suočavaju sa rastućim troškovima, vršeći pritisak na marže.

Pošto je iverica u velikoj meri proizvod proizveden u Velikoj Britaniji, ona je bolje izolovana od udaraca kojima drugi proizvodi od drveta mogu biti izloženi; ipak, cene energije i hemikalija, kojima se trguje na međunarodnom nivou, su nestabilne zbog problema transporta koji su rezultat bliskoistočnog sukoba.

Najnoviji podaci Nacionalnog saveća za izgradnju kuća (NHBC) otkrivaju da je 2023. završeno 133.213 novih domova, što je 12% manje u odnosu na 2022. (151.308).

Ove godine je teško znati kako će na tržišta i poverenje potrošača uticati izbori u Velikoj Britaniji i SAD i sukobi u Ukrajini i na Bliskom istoku. Uoči opštih izbora u Velikoj Britaniji, određene političke stranke obećavaju pakete podsticaja za izgradnju kuća, ali nema garancija. Ako se daju podsticaji, oni bi mogli da podignu poverenje, ali bi bilo potrebno vreme da se sprovedu.

Izvor: ttjonline.com

Situacija u nemačkoj građevinskoj industriji se popravlja

Nemačka građevinska industrija, koja je još uvek u teškom stanju, primila je i izvršila više poslova u februaru nego u prethodnom mesecu, saopštio je nemački Savezni zavod za statistiku. Količina porudžbina u februaru bila je za 1,8 odsto veća nego u januaru, piše Seebiz.

Visokogradnja, koja obuhvata izgradnju zgrada, zabeležila je rast od 0,5 odsto, dok je niskogradnja, odnosno izgradnja infrastrukture, zabeležila značajniji rast po stopi od 2,9 odsto, piše Seebiz.

Građevinska industrija je u februaru porasla za 0,9 odsto na godišnjem nivou, a u prva dva meseca ove godine za 1,1 odsto. Nominalna stopa rasta, odnosno bez uticaja inflacije, iznosila je 4,1 odsto. Prošle godine je građevinarstvo, posebno stanovanje, potisnuto zbog povećanja cena materijala i skoka cene rada.

Izvor: Biznis.rs

Na tržištu Srbije značajno smanjena prodaja nameštaja

Drvena industrija i industrija nameštaja u Srbiji 2023. godine je zabeležila znatno smanjenu proizvodnju, ali je izvoz nameštaja imao rast od 6,7%.

Proizvodnja proizvoda od drveta je 2023. bila manja za 9,7%, u odnosu na 2022. godinu, dok je proizvodnja nameštaja u ovom periodu smanjena za 5,8%.

Izvoz proizvoda od drveta u 2023. godini bio je manji od izvoza ostvarenog prethodne godine za 11,5% a bio je manji i uvoz ovih proizvoda za 10% pa je u spoljno-trgovinskoj razmeni proizvoda od drveta, osim nameštaja, prošle godine ostvaren deficit od 28 miliona dolara.

S obzirom da je 2023. proizvodnja nameštaja, u odnosu na 2022. godinu, bila manja za 5,8%, da je i uvoz nameštaja bio manji za 2% a da je izvoz nameštaja od svih materijala u 2023. godini povećan za 6,7%, može se zaključiti da je značajno smanjena prodaja nameštaja na domaćem tržištu.

Pad proizvodnje drveta u Hrvatskoj za 2,7 odsto

U Hrvatskoj je 2023. godine bilo 2,76 miliona hektara šumskog zemljišta, što je 0,2 odsto manje nego godinu dana ranije, a proizvedeno je ukupno 5,2 miliona kubnih metara drveta, odnosno 2,7 odsto manje, pokazuju podaci Državnog zavoda za statistiku (DZS).

Ukupna seča četinarara u 2023. godini bila je veća za 4,7 odsto i iznosila je 688.000 kubnih metara, dok je seča lišćara bila manja za 3,7 odsto u odnosu na 2022. godinu i iznosila je 4,5 miliona kubnih metara, prenosi SEEBIZ.

Prošle godine je proizvodnja ogrevnog drveta, uključujući i drva za ćumur, pala za jedan odsto u odnosu na prethodnu godinu, na 2,58 miliona kubnih metara.

Proizvodnja trupaca (pilana i furnir) pala je za 1,7 odsto, na 2,39 miliona kubnih metara. Pala je i proizvodnja industrijskog drveta (grubo obrađenog drveta), za 4,3 odsto, na 2,6 miliona kubnih metara.

Podaci DZS-a pokazuju da su ukupne štete u šumarstvu u 2023. godini porasle za 508,1 odsto u odnosu na

simpo

www.simpors

Za generacije koje ostvaruju svoje snove

2022. godinu. Istovremeno, kod pojedinačnih vrsta šteta najveći porast broja šteta je nastao kao posledica vremenskih nepogoda.

Izvor: *Biznis.rs*

Revolucija zelene gradnje na Bliskom istoku

Bliski istok, predvođen UAE i Saudijskom Arabijom, prelazi na gradnju zasnovanu na drvetu, signalizirajući regionalni pomak ka održivosti. Uprkos ograničenom broju podignutih drvenih zgrada, Dubai i Rijad su doživeli trostruko povećanje uvoza šperploče i drugih proizvoda od drveta u proteklom godini.

Saudijska Arabija, kao najveći svetski izvoznik nafte, posvećena je postizanju neto nulte emisije ugljenika do 2060. godine i izdvojila je preko 180 milijardi dolara za napore za dekarbonizaciju, uključujući usvajanje ekološki prihvatljivih građevinskih materijala. Nacionalni centar Saudijske Arabije za razvoj vegetacionog pokrivača i borbu protiv dezertifikacije (NCVC) predvodi inicijativu za sadnju 10 milijardi stabala, sa ciljem da značajno proširi šumski pokrivač u zemlji.

Saudijska Arabija i UAE su značajni uvoznici šperploče, sa značajnim količinama koje se nabavljaju iz kineskih luka.

Izvor: *www.globalwood.org*

Cene trupaca na Novom Zelandu pale u proseku za 17%

Cene trupaca širom Novog Zelanda pale su u proseku za 17%. Aprilske cene trupaca su oko 15% ispod dvogodišnjeg proseka. Izvoz trupaca sa Novog Zelanda u Kinu je smanjen za oko 25% u aprilu.

Domaća potražnja za rezanom građom se smanjuje sa vrlo malim porudžbinama. Pilari predviđaju da će 2024. biti teža od 2023. godine.

Indeks cena trupaca prema PF Olsen pao je za 9 dolara u aprilu na 113 dolara. Ovo je 6 dolara ispod dvogodišnjeg proseka, a 8 dolara ispod trogodišnjeg i petogodišnjeg proseka.

Mills takođe izveštava o veoma niskim porudžbinama, zaista je gore nego u ovo vreme prošle godine. Potražnja iz Australije je takođe veoma mala.

Izvor: *interest.co.nz*

Prodaja u pilanskoj industriji Nemačke i dalje opada

U prvom kvartalu 2024. godine, prodaja u nemačkoj pilanskoj industriji pala je za 17% na 1,3 milijarde evra u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Domaća prodaja je pala za 20% na 723 miliona evra. U ostalim evropskim zemljama na 240 miliona evra.

Izvor: *www.globalwood.org*

Švedska drvna industrija optimistična u pogledu budućnosti

Proizvodnja i isporuke švedskih proizvoda od drveta su blago smanjene u 2023. u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, budući izgledi na jedinstvenom tržištu EU i SAD izgledaju optimistično za švedsku industriju proizvoda od drveta.

„Prosto govoreći, kada sve više ljudi želi da gradi od održivih materijala, potražnja za šumskim proizvodima će se povećati“, kaže Kristian Nielsen, tržišni stručnjak za drvne proizvode iz Švedske šumarske industrijske federacije.

U 2023. Švedska proizvodnja proizvoda od drveta iznosila je 17,8 miliona m³, u poređenju sa 18,87 miliona m³ u 2022. Ukupne isporuke proizvoda od drveta su donekle smanjene. Ovaj pad se može pripisati smanjenoj tražnji u Švedskoj zbog slabe aktivnosti u građevinskom sektoru. S druge strane, izvoz proizvoda od drveta se do-

bro održao uprkos teškim globalnim ekonomskim uslovima sa godišnjim rastom izvoza od 1% podstaknut slabom švedskom krunom.

„Smanjena građevinska aktivnost u Švedskoj i Evropi znači da verovatno možemo očekivati dalji pad proizvodnje 2024. Čak i ako se inflacija stabilizuje, biće potrebno neko vreme pre nego što to utiče na građevinski sektor“, kaže Nilsen.

Međutim na srednji rok situacija izgleda optimistično za švedsku pilansku industriju. Snažna potražnja, posebno iz SAD će pokrenuti očekivani rast. Istovremeno, Evropa pokazuje veliko interesovanje za drvenu konstrukciju. Francuska je, na primer, odlučila da polovina svih javnih zgrada mora biti izgrađena od drveta ili nekog drugog održivog materijala. Pored toga, zahtevi EU za klimatske deklaracije za zgrade i inicijative kao što su mere Komisije EU za povećanje tempa renoviranja sa ciljem poboljšanja energetske performansi zgrada, takođe će podstaći povećanu potražnju za proizvodima od drveta.

„EU i Velika Britanija trenutno čine više od 50 odsto švedske prodaje proizvoda od drveta i očekujemo povećano interesovanje u SAD“, kaže Nilsen.

„Povećana gradnja u drvetu je jedan od načina da se postignu globalni ekološki ciljevi. Na Švedskoj će biti da preuzme vodeću ulogu u snabdevanju Evrope i sveta obnovljivim građevinskim materijalima bez fosila“, kaže Nilsen.

Izvor: *The Swedish Forest Industries Federation*

Tržišta nameštaja Severne Amerike i prognoza industrije

Prema novom izveštaju koji je objavila kompanija Allied Market Research, pod naslovom „Tržište nameštaja u Severnoj Americi i analiza mogućnosti i prognoza industrije, 2021-2030.“,

vitorog 32 godine uz svoje kupce

Opet smo u ekološkom dugu – Ove godine nedozvoljeni minus nam je ranije zabeležen

Mesec i po dana ranije u odnosu na prošlu godinu, Srbija je ušla u ekološki dug. Od 23. maja u Srbiji su prirodni resursi, koje nam je planeta proizvela za ovu godinu, potrošeni. Dok će svet u ekološki dug 2024. ući 25 jula, 8 dana ranije u odnosu na prošlu godinu kada je planeta u ekološki dug ušla 2. avgusta. Ekološki dug je datum kada je naša godišnja potražnja i potrošnja prirodnih resursa prekoračila sve ono što Zemlja može da proizvede ili obnovi tokom cele godine.

U poređenju sa prošlom godinom, kada je Srbija „kredit“ od prirode „podigla“ 8. jula, ove godine datum je bitno pomeren na štetu planete i ljudi.

Aleksandra Ugarković iz Svetske organizacije za zaštitu prirode objasnila je da je mogao da zabrine i 8. jul 2023. godine. Kada se potroše sve zalihe koje vam priroda spremi, znači da narednih pola godine takođe živite u dugu. To je povezano sa metodologijom ekološkog duga.

Kako se računa ekološki dug?

Prema Global Footprint Network, dan kada smo iscrpeli prirodne resurse jedne države računa se tako što se broj dana u tekućoj kalendarskoj godini (366 za 2024.) pomnoži razlikom globalnog hektara po glavi stanovnika i biokapaciteta te zemlje. Biokapacitet je sposobnost ekosistema da proizvede biološki materijal koji koriste ljudi i da apsorbuje otpadne materijale koje ljudi proizvode, prema postojećem načinu upravljanja jednom državom, dok globalni hektar definiše produktivnost jedne zemlje po glavi stanovnika.

„U najvažnijem činocu ove formule – čoveku, leži objašnjenje naglog skoka unazad u Srbiji po pitanju ekološkog duga“, objašnjava Dunja Macoko Drvar, direktorka programa zaštite prirode u WWF Adriji.

Na osnovu broja stanovnika jedne države određuje se globalni hektar po glavi stanovnika i što je manje stanovnika jedne zemlje, ekološki dug je veći. Budući da je 2022. godine u Srbiji realizovan popis stanovnika, očigledno je pokazao da je njihov broj manji u odnosu na ranije periode, pa se tako u dug ušlo ranije. Naravno, to ne znači da treba bezbrižno da prihvatimo ovo pomeranje unazad. Naprotiv, sada više nego ranije treba da se zauzmemo da sačuvamo ono što nam je priroda dala“, dodaje Macoko Drvar.

U maju gotovo sve zemlje bivše Jugoslavije počinju da duguju planeti, a najkasnije u ekološki dug ulazi Albanija, u septembru.

Na pitanje **koliko neracionalno upravljamo prirodnim resursima**, napominje da industrijalizacija u najvećoj meri utiče na čitav ekosistem planete što podrazumeva proizvodnju velikih količina ugljen-dioksida koji se emituje u atmosferu. To znači da nastaju ubrzane klimatske promene.

„Da bismo mogli da proizvodimo više hrane, mi krčimo šume, isušujemo vlažna staništa, pokušavamo da izrabimo mora, a ova tri ekosistema su najveći apsorbenti ugljen-dioksida. Oko 40% hrane bacimo. Ako smanjimo za polovinu količinu bačene hrane, dan ekološkog duga bio bi pomeren 13 dana unapred“, istakla je Aleksandra Ugarković iz Svetske organizacije za zaštitu prirode.

Izvor: RTS

vrednost tržišta nameštaja Severne Amerike 2020. je procenjena na 249,4 milijarde dolara i predviđa se da će dostići 400,068 milijardi dolara do 2030. godine.

Očekuje se da će stambeni segment na tržištu nameštaja imati najveći tržišni udeo tokom prognoziranog perioda. Rast ekonomije povećao je kapacitet potrošnje, što zauzvrat pokreće prodaju brendiranih predmeta nameštaja.

Nalet u fazi infrastrukture i tržišta nekretnina povećava potražnju za proizvodima stambenog nameštaja u SAD širom regiona.

Tržište nameštaja je vođeno raznim faktorima kao što su rast raspoloživih prihoda, rast industrije nekretnina i ugostiteljstva, kao i potražnja za luksuznim i premium nameštajem od strane određenih potrošačkih grupa. Realne prognoze su da će povećana državna

ulaganja u razvoj infrastrukture poboljšati potražnju za nameštajem u stambenom i komercijalnom sektoru u bliskoj budućnosti. Očekuje se da će razvoj automatizovanog proizvodnog sistema imati značajan uticaj na industriju nameštaja tokom predviđenog perioda.

Takođe, potražnja za raznovrsnim i multifunkcionalnim proizvodima koji nude prenosivost i koji se lako mogu smestiti u male prostore pokreće rast tržišta nameštaja. Predviđa se da će potražnja za nameštajem rasti kao rezultat porasta urbanizacije i jake kupovne moći milenijumske generacije. Stambeni segment prednjači na tržištu nameštaja zbog porasta infrastrukture i tržišta nekretnina. Napredna proizvodna tehnologija je smanjila troškove i vreme proizvodnje. Međutim, proizvođači veruju da bi rast cena sirovina imao dugoročan uticaj na tržište i otežao rast tržišta nameštaja tokom predviđenog perioda.

Uticaj COVID-19 na tržište nameštaja Severne Amerike bio je pozitivan zbog porasta prodaje nameštaja.

Očekuje se da će segment e-trgovine biti najbrže rastući kanal distribucije tokom predviđenog perioda, zahvaljujući rastu popularnosti i razvoju infrastrukture e-trgovinskih kanala u regionu Severne Amerike.

Izvor: alliedmarketresearch.com

Nemački izvoz nameštaja opada kao i prodaja u prvom kvartalu 2024.

Nemačka industrija nameštaja oseća posledice spore privrede kako u izvozu, tako i na domaćem planu. Nemačka industrija nameštaja izvezla je manje nameštaja u prvom kvartalu 2024. a u poređenju sa istim kvartalom prošle godine, izvoz je opao za skoro 9% na oko 2 milijarde evra.

Kao i u Nemačkoj, slaba sklonost potrošnji i stagnacija stanogradnje se oseća i na izvoznim tržištima, kažu iz nemačkih udruženja industrije nameštaja VDM i VHK. Nemački proizvođači nameštaja ostvaruju oko trećinu svoje prodaje u inostranstvu.

Najvažnije tržište prodaje je Francuska, gde je prodaja pala za 11%. Značajno je opao i izvoz u Švajcarsku (-14%), Austriju (-20%), Holandiju (-11%), Ujedinjeno Kraljevstvo (-3,5%) i Belgiju (-13,5%). Prodaja u Italiji, koja se nalazi na 7. mestu na listi najvažnijih

izvoznih destinacija, porasla je za skoro 9%. Što se tiče izvoza van Evrope, isporuke u SAD su pale za 4%, dok su one u Kinu porasle za 8%.

Izvor: *globalwood.org*

Šangaj 2024. okupio svetsku zajednicu podova sa rekordnim brojem posetilaca

Zauzimajući 230.000 m² bruto izložbenog prostora u 8 hala, 1.600 proizvođača podnih obloga i brendova predstavilo je svoje najnovije inovacije u industriji podnih obloga i postavilo trendove za budući razvoj na 26. Međunarodnom sajmu podnih obloga DOMOTEX koji se održao od 28. do 30. maja u Šangaju.

Uprkos trenutnim ekonomskim izazovima širom sveta, poseta je bila velika sa 83.850 poslovnih posetilaca koji dolaze iz 117 različitih zemalja. Ogroman porast međunarodnih posetilaca bio je jasan pokazatelj da Kina ostaje ključni igrač u industriji podnih obloga. Zajedno sa obližnjim rastućim azijskim tržištima, nudi jedinstvene razvojne mogućnosti za svakoga. Trodnevno veliko okupljanje u Šangaju dalo je svima priliku da lično iskuse najnovija dešavanja i najsavremenije inovacije koje ovaj region može da ponudi.

Među međunarodnim posetiocima bilo je i više od 150 specijalno pozvanih kupaca iz 20 zemalja, uključujući delegaciju iz Italije, i delegaciju iz Australije. Kupci iz inostranstva su učestvovali u personalizovanim posetama

na štandovima oko 80 odabranih izlagača i održali preko 400 sastanaka u međunarodnom salonu kupaca.

Preko 97% drvnog otpada u Britaniji prerađeno prošle godine

Preko 97% otpadnog drveta u Velikoj Britaniji poslato je na prerađu 2023. godine, što je najviši nivo do sada, prema najnovijim godišnjim statistikama koje je objavilo Udruženje reciklera drveta (VRA).

Podaci pokazuju da je ukupna količina otpadnog drveta koja nastaje u Ujedinjenom Kraljevstvu ostala konstantna prošle godine na približno 4,5 miliona tona, a obrađena količina je porasla sa 4,312 miliona tona u 2022. na 4,408 miliona tona (što je ekvivalentno 97,9% ukupne količine otpadnog drveta).

Obnova paleta i ponovna upotreba drvenih predmeta preko centara za ponovnu upotrebu takođe se povećala i to je nešto o čemu se VRA nada da će moći da izveštava u budućnosti.

Džulija Tarner, izvršna direktorka VRA, rekla je: „Drago nam je što možemo saopštiti da smo imali rekordnu godinu za prerađu otpadnog drveta koja pokazuje da su ponuda i potražnja sada dobro izbalansirane i da imamo dobro razvijena tržišta za svo otpadno drvo. Uvereni smo da će, kako potražnja bude dostigla puni kapacitet, ostatak neprerađenog drveta naći put na formalna, a ne na neformalna tržišta, obezbeđujući najbolji ekološki rezultat za ovaj vredan resurs.“

Građevinski sektor u Britaniji beleži najbrži rast u poslednje dve godine

Građevinski sektor u Velikoj Britaniji je u maju zabeležio najveći porast aktivnosti u poslednje dve godine, prema najnovijem izveštaju PMI. Povećanje obima posla podstaklo je ponovnu ekspanziju kupovne aktivnosti i zapošljavanja, dok je poslovno poverenje takođe ojačalo.

Sezonski prilagođen indeks koji prati promene u ukupnoj aktivnosti industrije – postavljen je sa 53,0 u aprilu na 54,7 u maju ukazujući na značajan

**BANER 200 x 60 px
mesec dana
i PROFIL FIRME
godinu dana
9.000 din**

pošaljite mail na: info@drvotehnika.info

Drvena industrija Srbije na jednom mestu

DRVOTEHNIKA.INFO
portal drvne industrije

porast aktivnosti koji je bio najbrži za dve godine.

Po prvi put od maja 2022. godine, sve tri praćene kategorije zabeležile su porast aktivnosti tokom meseca kako se stambena aktivnost vratila na rast.

Najveći porast aktivnosti zabeležen je u komercijalnoj kategoriji gde je stopa rasta ubrzana na dvogodišnji maksimum. U međuvremenu, građevinska aktivnost je rasla solidnim, ali nešto blažim tempom. Sa rastom novih porudžbina, građevinske firme su povećale zaposlenost po prvi put u poslednjih pet meseci. Iako skroman, tempo otvaranja radnih mesta bio je najoštrij od prošlog septembra.

Povećanje novih porudžbina, u nekim slučajevima povezano sa aktivnim marketinškim kampanjama, trebalo bi da podrži kontinuirani rast građevinskih aktivnosti u narednih 12 meseci. Kompanije su se nadale i poboljšanju ekonomskih uslova i smanjenju kamatnih stopa.

Velike investicije u šumarskoj industriji Brazila

Prema rečima predsednika brazilске industrije drveća (Iba) i bivšem guverneru Espirito Santa, Paulu Hartungu, očekuje se da će sektor šumarstva u Brazilu uložiti oko 90 milijardi dolara do 2028. godine. Cifra je veća od prethodne zvanične projekcije organizacije, koja je očekivala investicije od 62 milijarde dolara u istom periodu.

Prema Hartungu, segment doživljava fazu rasta, sa nekoliko nedavnih najava projekata proširenja i otvaranja novih fabrika širom zemlje. On kaže da je rast sektora šumarstva vođen činjenicom da će doći do strukturne ekspanzije potrošnje drvnih derivata na tržištu ambalaže i higijenskih proizvoda.

Ovaj razvoj je u suprotnosti sa poteškoćama sa kojima se suočavaju druge industrije, kao što su čelik i hemijski proizvodi. Razlika u ovom segmentu, prema Hartungu, predstavlja to što su kompanije okrenute izvozu. Ovo je učinilo tržište zemlje konkurentnijim u poređenju sa drugim sektorima, pretvarajući Brazil u najvećeg izvoznika celuloze na svetu i drugog najvećeg proizvođača.

Mafija u drvnoj industriji sve prisutnija i u Evropi

Ilegalna trgovina drvetom prešla 150 milijardi evra

Visoke stope povrata u ilegalnim poslovima sa drvetom su veliki mamac hiljadama ljudi koji ne rizikuju sa kriminalnim radnjama sa drvetom samo u zemljama trećeg sveta, već su krađe, prevare i falsifikovanje dokumenata raširene i unutar same Evrope. Svemu tome značajno doprinose i vrlo niske stope kažnjavanja i blaga prekršajna odgovornost što je u ovaj posao poslednjih godina privuklo mnoge sitne kriminalce i kriminalce početnike, a sve češće se beleže slučajevi velikih prevara i kriminalnih radnji koje osmišljavaju i sprovedu predstavnici organizovanog kriminala koji deluju na više kontinenta.

Interpol procenjuje da je globalno ilegalno tržište drveta vredno preko 150 milijardi evra godišnje. Zločin protiv šuma i protiv okoline je treći najveći kriminalni sektor u svetu, nakon poslova sa drogom i sa plasmanom nelegalne robe.

Procenjuje se da je u 2022. godini čak 120 miliona tona drveta koje je kružilo tržištem nije imalo službenu potvrdu o poreklu, odnosno postoje ozbiljne naznake kako se radi o ilegalnoj trgovini i krijumčarenju različitih drvnih proizvoda, bilo kroz lažno deklarisanje ili kroz nedozvoljene izvozno-uvodne operacije.

Mafija u drvnoj industriji je sve prisutnija i u Evropi. Ona u nekim državama radi vrlo brutalan posao, uključujući likvidacije protivnika ili je odgovorna za ubistva predstavnika nadležnih institucija. U Severnoj Makedoniji, kao i u Albaniji se mafija sumnjiči za masovne krađe drvene mase iz državnih i privatnih šuma, a česti su slučajevi pucnjave iz vatrenog oružja na čuvare šuma i šumarske rendžere.

Najmanje šest šumara je ubijeno u Rumuniji u protekloj deceniji. Neke NVO organizacije procenjuju kako se čak 50% drvene mase u ovoj zemlji ilegalno poseče. Evropska unija je upozorila Rumuniju još 2020. da ne preduzima odgovarajuće korake za zaštitu svojih šuma i kako treba osigurati legalnost i transparentnost poslovanja, budući da su bili evidentirani vrlo rašireni slučajevi ilegalnih seča, različitih prevara i ozbiljne zloupotrebe sertifikata. Na udaru mafije nisu samo institucije i predstavnici zakona, već i preduzeća koja ne žele biti deo ilegalnih poslova. Primera radi, osnivač i vlasnik jedne rumunske firme, Gabriel Paun je 2015. godine zamalo stradao kada su ga skoro nasmrtno pretukli pripadnici drvene mafije.

U isto vreme, krčenje šuma jedan je od najvećih pokretača klimatske katastrofe izazvane efektom staklene bašte, a posebno su na udaru Južna Amerika, Afrika i Azija, odnosno kroz globalne medije se najviše apostrofira krčenje šuma u Amazoniji i trgovanje ilegalnim drvetom iz Brazila, Konga ili iz Indonezije.

U Kambodži je u poslednjih 20 godina nestala trećina svih šuma. Drvna mafija u toj zemlji ima veliku moć, pa svetski mediji špekulišu kako nezakoniti trgovci ilegalnim drvetom navodno imaju bliske veze i dobre odnose sa nadležnim institucijama, a ta pojava je izražena i u većini zemalja Balkana.

Nevladine organizacije ističu kako je teško motivisati ljude iz šumarstva, trgovine drvetom i logistike za njihovo javno svedočenje o kriminalnim pojavama, jer su svesni brojnih rizika i snage ilegalnih skupina koje kontrolišu crno tržište drveta.

Izvor: drvo-namjestaj.hr

DRVO-tehnika

Revijalni časopis za poslovnu saradnju, marketing, tržište, ekologiju i tehnologiju u preradi drveta, proizvodnji nameštaja, šumarstvu i graditeljstvu.

Časopis izlazi tromesečno

Osnivač i izdavač

EKOpress Blagojević doo

NOVI BEOGRAD

Antifašističke borbe 22

Tel: +381 (0) 11 213 95 84; 311 06 39

Mob: +381 (0) 63 289 611

www.drvotehnika.com • www.drvotehnika.info

e-mail: office@drvotehnika.com

**GODIŠNJA
PRETPLATA
za Srbiju
2.280 dinara
za inostranstvo
70 EVRA**

DRVOTEHNIKA.INFO
portal drvne industrije

servis drvne industrije

U službi prerade drveta i proizvodnje nameštaja

www.drvotehnika.com • www.drvotehnika.info • office@drvotehnika.com
tel. 00 381 (0)11 213 9584 • 00 381 (0)11 311 0639 • mob. 00 381 (0)63 289 611

U pedesetoj godini čovek se priprema za starost koja pošinje od šezdesete, odakle zatim mnogi idu brzo niz brdo, ili uskoro sasvim nestanu.

A starac, to je samo čovek od sedamdesete.

Samo izuzetni, i od prirode privilegovani ljudi, mogu bez velike bede podnositi godine koje su s onu stranu sedamdesete.

Neko ostari kao zlato i mramor a neko kao cipela. Prostak kad ostari postane rugoba. Treba imati mnogo mudrosti, pa znati ostariti bez ružnoće, bez pakosti, bez tuge, tri kobne stvari koje idu zajedno. Ima čak načina da se nikad ne ostari; menjati zemlje, žene i knjige; ili menjati bar jedno od to troje.

Bez duše i ljudskosti

Piše:
Marko S. Marković

Našem narodu je implementiran jedan model života kakvom tradicionalno i suštinski nikada nismo pripadali. Zapadnjački egoizam je kroz nekoliko generacija, isprva sitnim koracima, a kasnije pojačanim intenzitetom obuzeo naše društvo.

Već odavno, omladini se u glavu usađuje postojanje tobožnje primarne porodice, gde nema mesta za babe i dede. Tako deca, od najranijih godina gube osećaj obaveze prema najstarijima iz svoga okruženja. Samim tim se gubi jasna veza sa korenima, sa tradicijom, sa duhovnošću i ljudskošću. Gubi se veza sa predačkim grobovima, koji, iako su nemi i zatravljeni, mogu edukovati više od mnogih akademika. Nestaje prava porodica, ta neosvojiva tvrđava čovečija. Jer, još se nije, niti će se roditi takav đavo koji može poraziti pravu porodicu.

Vremenom, u sledećoj generaciji se gubi i osećaj odanosti i obaveze prema roditeljima, jer je građenje karijere primarno. Zbog karijere se zapostavlja stvaranje porodice, ili se porodica stvara u kasnijim godinama. Tada se već roditeljima pakuju koferi za staračke domove, jer zaboga, svako ima svoj život a bilo kakva žrtva ne dolazi u obzir. Kada im roditelji preminu, agencije organizuju sahrane, najčešće kremacije. Svoju decu ne opterećuju prisustvom na sahranama, kako ih ne bi uznemiravali, prekidali putovanja po Evropi ili univerzijade.

Pripadnik treće generacije iz takve porodice po pravilu ne zna ime pradede niti prababe, često mu je potrebno pola minuta da se seti i dedinog imena. Selo iz koga mu deda potiče nije video ni na slici, niti želi da ga vidi. Odlično vlada modernom tehnologijom i engleskim jezikom, ali ne zna koja je porodična slava niti ume da se prekrsti. Karijera i poslovni uspeh nemaju alternativu. Kao i njegovi prethodnici, nikako ne želi da se bavi svojim roditeljima, jer, zaboga, on je sebi centar sveta. Ali, sada je napredovao u reptilnoj animalnosti. Ne želi da se bavi ni svojom decom.

Jer, ima svoju modernu putanju na kojoj nema mesta za nikoga, osim za samodovoljnog sebe. Čak ni za rođenu decu.

A ta deca su četvrta generacija. Deca bez dedine priče na krilima, bez babine vruće, s kraja nagorele pogače. Bez cvrkuta onog kosa koji sleti na pradedin grob da te pozdravi kada dođeš sa svećom voštanicom. Bez krsne slave i sve-te pričesti. Bez majčinog osmeha. Bez očeve ruke ispod pazuha, baš na najvećoj uzbrdici. Bez one neosvojive tvrđave toplog doma. Bez duše. Bez ljudskosti. Zato im je i lako da povuku obarač.

Geneza naših odrastanja

Piše: Mirjana Bobić Mojsilović
17. maja, 2023.

Sada, kada svi govore o roditeljstvu, i o tome šta da se radi, pala mi je na pamet geneza naših odrastanja.

Kad smo mi bili mali, roditelji su bili zakon. Bilo je dovoljno da te mama pogleda, i tu je bio kraj. A ako nije bio kraj, bilo je „pričaćemo kad dođemo kući“, a ako ni to nije upalilo, radila je varjača. Moja strina se uvek šalila da je morala da krije varjače kada bi nas mama dovodila kod nje u posetu. Išli smo bespogovorno na spavanje posle crtača u 7.15. Nikada nismo smeli roditeljima da kažemo „neću“. Ružne reči bile su zabranjene. „Dobar dan“ je bilo pod obavezno, svima. I „hvala“. Pre nego što krenemo da se žalimo na profesora, bili smo krivi. Naši roditelji išli su u školu samo na roditeljske sastanke i drhtali su od profesora. Nismo smeli da kasnimo, ni da lažemo, ni da se bacakamo po podu kad nešto ne dobijemo. Bilo je normalno da nam kažu „ne može“ i „nemamo“. Jeli smo ono što je bilo na stolu. Nosili smo školske uniforme. Bili smo dobri drugovi. Nikada nas nisu pitali kako smo raspoloženi, jer to nije bila tema, pošto smo bili dobro raspoloženi i sa odranim kolenima, i sa paštetom na hlebu, i sa „Bajkama iz celog sveta“. Nikada nam nisu govorili da nas vole, da smo genijalni, i nikada nam nisu govorili da su depresivni, i nisu nas vodili u kafane, niti smo sedeli sa odraslima.

Kad smo mi postali roditelji, hteli smo da budemo drugačiji. Nežniji, mekši. Ljubili smo i hvalili našu decu, kupovali smo im barbike i transformerse, brinuli se kako su raspoloženi i hteli smo da im budemo drugovi. Neki od nas čitali su deci priče svake noći pred spavanje, neki su vodili decu u školu, i posle na časove stranih jezika. Bili smo ambiciozniji od naših roditelja – oni nisu morali da budu ambiciozni – znalo se da je naš jedini zadatak da dobro učimo. Mi smo hteli da naša deca budu uspešna. I srećna. I zadovoljna, u vreme u kome su već socijalne razlike postale ogromne, a nesigurnost i nepravda bili svuda oko nas.

Današnja deca sede u kafanama i u kafićima sa svojim roditeljima, zagledana u telefone. I roditelji su zabavljeni Instagramom, i vestima, a rade i po dva posla da bi ovaj život nekako držali pod kontrolom. Deca imaju privatne profesore iz svih predmeta, jer roditelji nemaju vremena da se bave svojom decom. Sve češće, roditelji dolaze u školu sa advokatima, da pokažu kako su deca u pravu i kako profesori pred pravima dece imaju da budu manji od makovog zrna. Niko nema vremena ni za šta. Pa ipak, dosada vreba iza svakog čoška. Otuda je glavna tema – da budemo zabavljeni. Da deca budu zabavljena, jer ako su zabavljena, onda je sve u redu, onda nema problema.

Znate kako se kaže: Jaki ljudi stvaraju dobra vremena, dobra vremena stvaraju meke ljude, meki ljudi stvaraju teška vremena, teška vremena stvaraju jake ljude.

simpo
Nameštaj sa dušom
www.simpo.rs

prerada drveta
MOCA d.o.o.
37222 Jabtanica - Kruševac
037/ 658 222, 658 223, 658 224
e-mail: dragan.moca@gmail.com
www.moca.rs

Sand
tel: +381 15 470 470
fax: +381 63 470 480
e-mail: office@sand.rs
www.sand.rs

GAJ
IZOBLJERINSKOPREMAJER
Jednom klijent, uvek PARTNER.
Proizvodnja nameštaja
Opremanje enterijera
Projektovanje
Izvođenje građevinsko-zanatskih radova
Gara Olušana 266, 11080 Zemun
+381 11 316-21-29
gajinzenjering.rs

ZLATIC
Telefon: +381 36 311 087; 312 103
E-mail: office@zlati.rs, proizvodnja@zlati.rs
Proizvodnja - Konarevo, 36340 Kraljevo
Telefon: +381 36 821 984; 824 700

RADOVIĆ ENTERIJER
www.radovic-enterijer.com
Vukobratova bb + 37210 Pula
tel: +381 31 724 163
tel/fax: +381 31 724 140
office@radovic-enterijer.com
TOPLINA PUNOG DRVETA

agroflora
Kozarska Dubica
PREDUZEĆE ZA PRERADU DRVETA
tel: +387 52 428 530 fax: +387 52 430 884
+387 52 428 531 mob: +387 65 525 089
agroflorakd@yahoo.com
www.agroflora.com

OSTERMANN
Eksperti za kantovanje
KANTEX doo Beograd postao **OSTERMANN**
Mirijevski Bulevar 18 b, 11060 BEOGRAD
00 381 11 2994 779
prodaja.rs@ostermann.eu www.ostermann.eu

Intergaga
Joze Šćurle 13g
11080 Zemun
telefon: 011/7129 072
011/7129 354
011/7129 467
www.Intergaga.co.rs
e-mail: intergaga.belgrade@gmail.com
Zastupnik turske firme za boje i lakove **GENC KAYALAR KIMYA** **Kayalar**

KLEIBERIT
ADHESIVES • COATINGS
KAŽEMO HVALAI
...jer bolje lepljenje nije moguće!
www.kleiberit.com

blum

novi drveni kombinat
FSC
Sremska Mitrovica
+381 22 621 672
office@novidrvinikombinat.rs www.novidrvinikombinat.rs

Petoslojna panelploča 40 mm
Troslonjna panelploča 25 do 30 mm
Topolova šperploča 3,8 do 35 mm
Topolove oblice 1,4 do 2,4 m

DIZAJN INOVATIVNOST KVALITET
KRAGUJEVAC, Milentija Popovića 8
tel: +381 (0) 34/ 300 895
BEOGRAD
Vojislava Ilića 85, LOKAL 1
tel: +381 (0) 63/ 627 213
e-mail: office@blazeks.rs
www.blazeks.rs

KUBIS TRGOVINA DRVETOM
Nake Spasić 10a
11000 Beograd
tel: 011 4087 680
mob: 065 212 2522
kubis@kubisdoo.rs
kubis@eunet.rs
www.kubisdoo.rs

MARIĆ
PROIZVODI OD DRVETA
www.mariccacak.co.rs
info@mariccacak.co.rs
www.woodmooddesign.rs
Čačak/Loznica bb. Beograd/Takovska 49a
+381 32 5373 588 +381 11 32 92 718

ALFATERM
Njegoševa 6
32103 Čačak
radojica@alfaterm.rs
Specijalizovano preduzeće za termotehničke uređaje i postrojenja površinske zaštite
Tel: +381 32 320 645
Mob: +381 63 604 067
+381 64 40 40 750
Fax: +381 32 226 227
www.alfaterm.rs
www.graco.rs

DOO MINESAL
Pančevo Nadeiska 15
+381 63 258 360
+381 13 373 488
office@minesal.rs
www.minesal.rs

- Transport
- Proizvodnja paleta
- Proizvodnja drvene ambalaže

AGACIJA
Pločasti Materijali
Nameštaj Po Meri
Okov Za Nameštaj
Više od 20 godina sa vama
SVE ZA VAŠ ENTERIJER

KLASIČAN PARKET, BRODSKI POD I LAMINAT
ugradnja po sistemu „ključ u ruke“
Porodična tradicija za Vaš siguran korak
NESTA
PARKETI
Beli Potok, Kružni put 20
tel/fax: 011/3943 255, mob: 063/334-735
nesta_doo@yahoo.com, nesta.laminati@yahoo.com
www.nestaparketi.co.rs

MAJOR
MAJOR ENTERIJER DOO,
Bulevar mladih 2,
11250 Železnik
Tel/fax: 011/2580 266
major.enterijer@major.rs
prodaja@major.rs
www.major.rs
Opremanje enterijera, poslovnih prostora, ugostiteljskih i privatnih objekata

biznis klub

DRVO

tehnika ekologija
premo
biznis

MAŠINE I ALATI ZA OBRADU DRVETA

HEZO
MAŠINE

tel. +387 53 287 161 ■ +387 65 745 711
zoran@hezomasine.com
www.hezomasine.com

• Mašine i alati za preradu drveta
• Ventilacija i transport piljevine

FILOS Čačak - Prijedor, info@filos.rs
Telefon: 032/883-020; 032/883-580
http://www.filos.rs

PELET I LUKOVA REZANA GRAĐA

+381 32 5462 071
+381 32 5462 010
32253 Pribe, Ivanjica, Srbija
info@pellet.org
www.crownforest.rs

www.crownforest.rs

Regionalni lider
u opremanju enterijera

www.enterijer-jankovic.co.rs

promet • proizvodnja • kooperacija • usluge

TRGOPROMET
Ivanjica

32250 IVANJICA • V. Marinkovića 29
Tel. 032/ 660-195 • 660-196

PREDSTAVNIŠTVO I SKLADIŠTE BEOGRAD
Partizanska 205 (Dobanovačka petlja) • tel. 011/84-08-611

15232 Varna – Šabac
Jovan Milidragović

+381 15 284 369
+381 63 83 222 09
podovialbero@gmail.com

• duga i kratka
okrajčena
rezana građa
• elementi 50x50 i
38x50 mm dužine
do 1.000 mm
• četvrtiće
• friza

prerada drveta i proizvodnja parketa

Canimpex

Beograd, Jurija Gagarina 20z

Tel/fax: 011 3443 647, E-mail: info@can-impex.com
www.can-impex.com

Proizvodnja nameštaja
i delova nameštaja za
svetski brend IKEA Švedska

STANDARD
FURNITURE SERBIA
Standard Furniture Serbia
Borivoja Velimirovića 6b, Čoprija
00 381 35 68 70 710
office@standard-serbia.com
www.standard-serbia.com

Distribucija i prodaja drvenih konstrukcija:
KVH, LLD i LKV

LKV CENTAR
tradicija od 1992. godine

Mokranjčeva 16
(Ugrinovačka 270p)
Dobanovci
+381 11 7848 090
+381 63 29 00 52
www.lkvcentar.com

PRERADA
PLOČASTIH
MATERIJALA

KUMRIĆ PLUS
Barička reka 112, BARIĆ
065 870 2271
kumricplus@gmail.com www.kumricenterijer.rs

PARKETI
Tomović
Since 1952
S.Z.T.R. PARKETI TOMOVIĆ
32212 Prislonica-Čačak
tel. +381 32 5485 000, 5485 001, 5485 002
parketiti@eunet.rs | www.parketitomovic.com

Drvoprodukt Kocić
- kvalitet na prvom mestu -

Strojkovce • Leskovac
tel: 016/ 795 555 • 063/ 411 293
www.drvoiproduktkocić.com
e-mail: drvoiproduktkocić@gmail.com

PROIZVODNJA KREVETA OD MASIVNOG DRVETA

PROIZVODI & PRODAJE:
• hrastov masivni pod
• hrastov klasični parket
• hrastovu građu
• briket i drvo za ogrev

GRAKOM SN

Batajnički put bb • Zemun, Beograd
011.7756.914 • 011.7756.915
e-mail: grakom_sn@mts.rs • www.grakomsn.com

TOPWOOD

11000 Beograd, Visokog Stevana 43 A
Tel/fax: 328-2192
www.topwood.rs
e-mail: office@topwood.rs

LABOR
Wood flooring

Proizvodnja dvoslojnog parketa

Vinogradarska 6 • Sremska Mitrovica
+381 (0) 22 617 397 • office@laborsrb.com
www.laborsrb.rs

MIB
Rogatica
Srpske Sloge bb
73220 Rogatica

Naši proizvodi:

- pelet
- rezana građa
- lamperija
- brodski pod
- sječka (biomasa)

00 387 (58) 417-791
00 387 (65) 678-378

Sertifikacija prema FSC i PEFC standardima

Bureau Veritas doo Beograd
Baja Pivljanina 39
11040 Belgrade, Serbia
jovan.habice@bureauveritas.com
office@bureauveritas.rs
+381 11 614 9312
+381 11 614 9313
+381 60 557 8352
www.bureauveritas.rs
www.bureauveritas.com

PROIZVODNJA I PRODAJA TRAJNIH TESTERA I USLUŽNO OŠTRENJE

PETERVARI

24430 ADA, Obiličeva 20
tel. 024 85 20 66
fax: 024 85 12 92
mob. 063 776 47 17

www.petervari.rs

RASADNIK
OMORIKA
Beograd - Sremčica

Proizvodnja ukrasnog bilja,
četinara, liščara i žbunja

office@rasadnikomorikabg.com 063/825-1838

PIRAMIDA DOO

Palanka 78
Sremska Mitrovica
00 381 22 639 205 • 00 381 22 611 081
kancelarija@piramidasm.rs
www.piramidasm.rs

11080 Zemun
Batajnički drum 6n
tel/fax: 011/316-42-51
316-16-29
219-76-32
219-86-25

estia.beograd@gmail.com
estia@eunet.co.rs, www.estia.co.rs

**bukove masivne ploče
bukove četvrtače,
bukova građa i parket**

RANDELLOVIĆ

Strojkovce, 16203 Vučje, Leskovac
tel. +381 (16) 794 407 · fax. +381 (16) 794 406
e-mail: info@randjelovic.co.rs · www.randjelovic.co.rs

Ante Mijić
Bročice bb, NOVSKA, HRVATSKA
tel: + 385 (44) 691 951
fax: + 385 (44) 691 955
mob. +385 (98) 262 094
quercus@quercus-am.hr · www.quercus-am.hr

NIGOS
ELEKTRONIK - NIŠ
18000 Niš, Borislava Nikolića Serboje 12
Tel/fax: +381 18/211212, 217468, 217469
Cell/Viber/Skype/WhatsApp: +381 63/647073
e-mail: office@nigos.rs
www.nigosussare.rs, www.nigos.rs

DEPROM
HAN PIJESAK
REZANA GRAĐA
tel: + 387 (0) 57/557-356
mob. + 387 (0) 65/581-214

**Sistemska rešenja za obradu
pločastih materijala**
Alen Bešo
regionalni menadžer prodaje
za BiH, Srbiju, Hrvatsku i Sloveniju
Mob. + 43 (0) 3142 21751-288
alen.beso@holzher.com

"NIVAN KOMERC"
www.nivan-komerc.co.rs
nivankomerc@gmail.com
proizvodnja bukavih elemenata
Strojkovce - 16203 Vučje - Leskovac
Tel. +381 16 794 445
Tel/fax. +381 16 794 446

**50 godina
sa vama**
STRUGARA UROŠ d.o.o.
Ulica Žikina 41, Radinac, Smederevo
telefon: 026/701-156, faks: 026/701-471
e-mail: strugarauros@sohosistem.net

DUGA pellet d.o.o.
• DRVENI PELET
• REZANA GRAĐA
• LEPLJENI ELEMENTI
71350 Sokolac, Bjelosavijevići bb, BIH
tel/fax: 00 387 57 448 432
e-mail: duga.sokolac@gmail.com

JAF
DRVO JE NAŠ SVET
JAF d.o.o.
Vojački put bb, 22300 Nova Pazova
tel. +381 (0)22 328 125, fax.+381 (0)22 323 346
e-mail: info@jaf.rs, www.jaf.rs

TOP TECH **BIESSE**
TOP TECH WOODWORKING d.o.o.
Kneza Miloša 25 - 11000 Beograd - Republika Srbija
tel. +381 11 3065 614 - fax. +381 11 3065 616
e-mail: office@toptech.rs
BIESSE S.p.A.
Via della Meccanica, 16 - 61122 Pesaro - Italy
tel. +39 0721 439100
e-mail: biesse.marketing@biesse.com
www.biesse.com

**TESTERE, ALATI
I MAŠINE ZA
OBRADU DRVETA**
AKE
Djantar
AKE-Djantar d.o.o.
24300 BAČKA TOPOLA
Sencanski put 32
tel: 024/715-849, 063/513-192
ake@ake-djantar.com
www.ake-djantar.com

dedina
Vodeći
prerađivač
bagremovog
drveta
u finalne
proizvode
DEDINA PZ
Polje bb
Derвента, BiH
00 387 (65) 005 050
info@dedinapz.com
www.dedinapz.com

SISTEMI OTPRAŠIVANJA I LAKIRANJA
KIMEL-FILTRI
Siget 18 b, 10000 Zagreb, RH
tel: +385 1 6554 023, 385 1 6553 349
info@kimel-filtri.hr
www.kimel-filtri.hr

DRVO
tehnika nameštaj
www.drvotehnika.com
www.drvotehnika.info

BORŽUNO
SOKOLAC
• rezana građa • lepljeni elementi
(friza, ploče, troslojnice)
• brodski pod • lamperija
tel: 00 387 57 401-272; mob: 00 387 65 529-809
e-mail: borzuno1@yahoo.com

VRHUNSKI LEPKOVI RENOMIRANOG
NEMAČKOG PROIZVOĐAČA
Jowat
marketing • distribution • support
Velvet
Velvet doo • Vrbnička 1b • BEOGRAD
tel/fax: +381 11 351 43 93 • 358 31 35 • 305 68 29
e-mail: office@velvet.co.rs

INČ STYLING d.o.o.
Beograd
Šijivarska 18
INČ STYLING
PARKETT
Tel. Fax.: +381 11 3945442
Mob: +381 63 210912
Mob: +381 63 8196509
Email: inchstyling@yahoo.com

interholz
export-import d.o.o.
• izvoz rezane grade i elemenata
• furniri, egzote, troslojnica
• konsalting - FSC
• otkup trupaca
tel: +381 11 3322 460 • tel/fax: +381 11 3322 182
cell: +381 63 204 305
e-mail: rajko@interholz.rs • www.interholz.rs

TERMO DRVO
ORAGO TERMO-T
HRTKOVIĆI 22427, Kraiška 14
Tel/fax 022 455 848, 455 810

KLANA
Ljepota prirode u Vašem domu!
Klana 264, 51217 Klana, Hrvatska
tel. +385 51 808 206 • fax. +385 51 808 150
www.diklana.hr

WEINIG
Vesna Spahn
Zastupnik za Srbiju i Crnu Goru
MW GROUP SCG DOO
Čuپیceva 3/1 • 37000 Kruševac
Tel/fax: +381 37 445 070, 445 071, 445 075, 445 077
Mob: 063 622 906
e-mail: mwgroupscg@mts.rs
www.mwgroup.rs

AUTOMATSKA LINIJA za dužinsko spajanje elemenata FL18

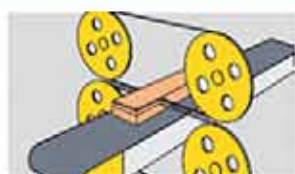
Potpuno automatsko dužinsko spajanje elemenata do dužine 6.200 mm. Izrada horizontalnog i vertikalnog spoja. Kapacitet stroja (poprečno 350 x 40 x 40 mm) i 80 % efektivnog rada u 1 izmeni (7,5 sati) je 12m³ u izmeni.

MADE IN TAIWAN

LESTROJ
LESNOOBDELOVALNI STROJI

LESTROJ
LESNOOBDELOVALNI STROJI

scm group morbidelli stefani gabbiani minimax mahros

ORMA
MACCHINE

REIGNMAC

HOLYTEK
Maximize Your Creativity for Woodworking

ACword

centauro

KOGH Technology

LESTROJ
LESNOOBDELOVALNI STROJI

Ekskluzivno zastupništvo i servis:

Lestroj d.o.o. (Lestroj) Industrijska zona, Trzin, Slovenija

tel: +386 (0)1 561 05 30, +386 (0)1 561 05 36, info@lestroj.si

www.lestroj.si

ARTech

Okov za prozore
100% Made in Italy

SISTEMI OKOVA ZA VRATA I PROZORE

www.agb.it

ARTech je novi AGB sistem okova za okretno nagibne prozore.

ARTech je projektovan po principu modularne logike koja omogućava multifunkcionalnost elemenata, dok proces ugradnje okova dobija na fleksibilnosti, sa daleko manjim zalihama okova na lageru.

ARTech, u skladu sa njegovim imenom, ističe dizajnerska i inovativna tehnička rešenja.

ARTech je plod kreativnosti i iskustva, italijanske proizvodne firme sa učešćem od 100%.

Minimalan prostor, maksimalan učinak.

Brema Eko 2.1 je kompaktna i svestrana mašina za bušenje koja omogućava obradu panela različitih dimenzija i debljine na malom prostoru. Predstavlja idealno rešenje za "just in time" proizvodnju zanatskih radionica, malih kompanija, kao i za izradu specijalnih komponenti u okviru velikih sistema.

LAMINATE

Natural Touch

Naši noviteti za ovu godinu se odnose na posebnost riblje kosti. Brzo i lako se montira, daske nemaju AB stranu i mogu se ređati u bilo kom smeru. Veoma lepi dekori, autentična struktura površine, veoma visokog kvaliteta i izdržljivosti: što čini posebnim naš laminatni pod u dizajnu riblje kosti.